

»Hmeljar« izdaja Centralni delavski svet. Ureja uredniški odbor: predsednik: Karel Kač; člani: Plaskan Vlado, Jeriček Zlatko, Janič Vinko in Janše Jože. Urednica strokovne priloge dipl. ing. Kač Miljeva. Glavni in odgovorni urednik ing. Vybihal Vili. — Uredništvo je na upravi KK Žalec. List izhaja mesečno. Letna naročnina 12 N-dinarjev. Rokopisov ne vračamo. — Tisk in klišaji »Celjski tisk« Celje.

Vloga sindikata v novih pogojih gospodarjenja

Dne 18. marca je bil občni zbor sindikalne organizacije podjetja. Za ta zbor so sindikalne podružnice izvolile 189 delegatov (na vsakih 10 članov 1 delegat). Zboru je prisostvovalo 119 ali 63% od izvoljenih delegatov.

Poleg delegatov so bili na zboru navzoči še glavni direktor ing. Zidar, direktorji sektorjev tov. Kač, tov. Plaskan in tov. Žvar, nekateri odborniki dosednjega sindikalnega odbora in nekateri upravniki. Gostje zбора so bili: predstavnik republiškega odbora sindikatov kmetijskih, živilskih in tobacnih delavcev tov. Martinc, tajnik obč. SS tov. Vidmar in sekretar obč. komiteja ZK tov. Cerjak.

Zbor je poleg organizacijskega dela sindikata v podjetju razpravljajal o gospodarsko-ekonomskih nalogah v naši delovni organizaciji, o nalogah, ki stojijo pred kolektivi v reformnem obdobju in vlogi sindikata kot politične sile pri reševanju or-

ganizacijskih in političnih nalog.

V poročilu sindikalnega odbora je bila nakazana vrsta nalog, ki stojijo pred sindikatom naše delovne skupnosti, vrsto predlogov za delo pa je dala tudi dobra razprava. Vse to je v glavnem zajeto v sklepih, ki jih je zbor sprejel in jih objavlja:

1. Celotna sindikalna organizacija podjetja in sindikalne podružnice delovnih enot naj tudi v bodoče posvetijo več skrbi družbenopolitičnemu delu v svojih organizacijah. Zlasti pa:

— uspešnemu delu samoupravnih organov in izvajanju njihovih sklepov;

— približati samoupravljanje neposrednim proizvajalcem poslovnih enot;

— načrtno organizirati spoznavanje vse interne zakonodaje podjetja — predvsem je za to nalogo izkoristiti zimski čas (v proizvodnih enotah);

— organizirati družbenopolitično izobraževanje delavcev in jih na sestankih seznanjati z dogajanjem v podjetju in komuni;

— podpirati vse načine izobraževanja, ki jih organizira podjetje in delavske univerze;

— sindikati delovnih enot, ki imajo organizirano kooperacijsko dejavnost z individualnimi kmetijskimi proizvajalci, naj bodo vedno v povezavi z družbenopolitičnimi organizacijami na vasi in naj skupaj rešujejo vsa politična, kulturna in druga vprašanja. Predvsem naj bo ta skrb posvečena naši in vaški mladini.

2. Sindikat naj bo pobudnik za dosledno izvajanje vseh sklepov samoupravnih organov na vseh nivojih. V ta namen naj sindikalne organizacije zahtevajo od odgovornih delavcev, da dajo izvršnim odborom SP na razpolago sklepe teh organov.

3. Sindikat naj postane mobilizator celotnega kolektiva v prizadevanjih za čim boljše med-

sebojne odnose v kolektivu in med delovnimi enotami ter tolmač teženj za enakomerno razvijanje vseh delovnih enot in podjetja kot celote.

4. V skrbi za čim uspešnejšo proizvodnjo in znižanje proizvodnih stroškov ter v skrbi za poslovni dinar je treba skrbeti, da se bodo krepile rezerve delovne skupnosti in posameznika. Zato je nujno posvetiti skrb:

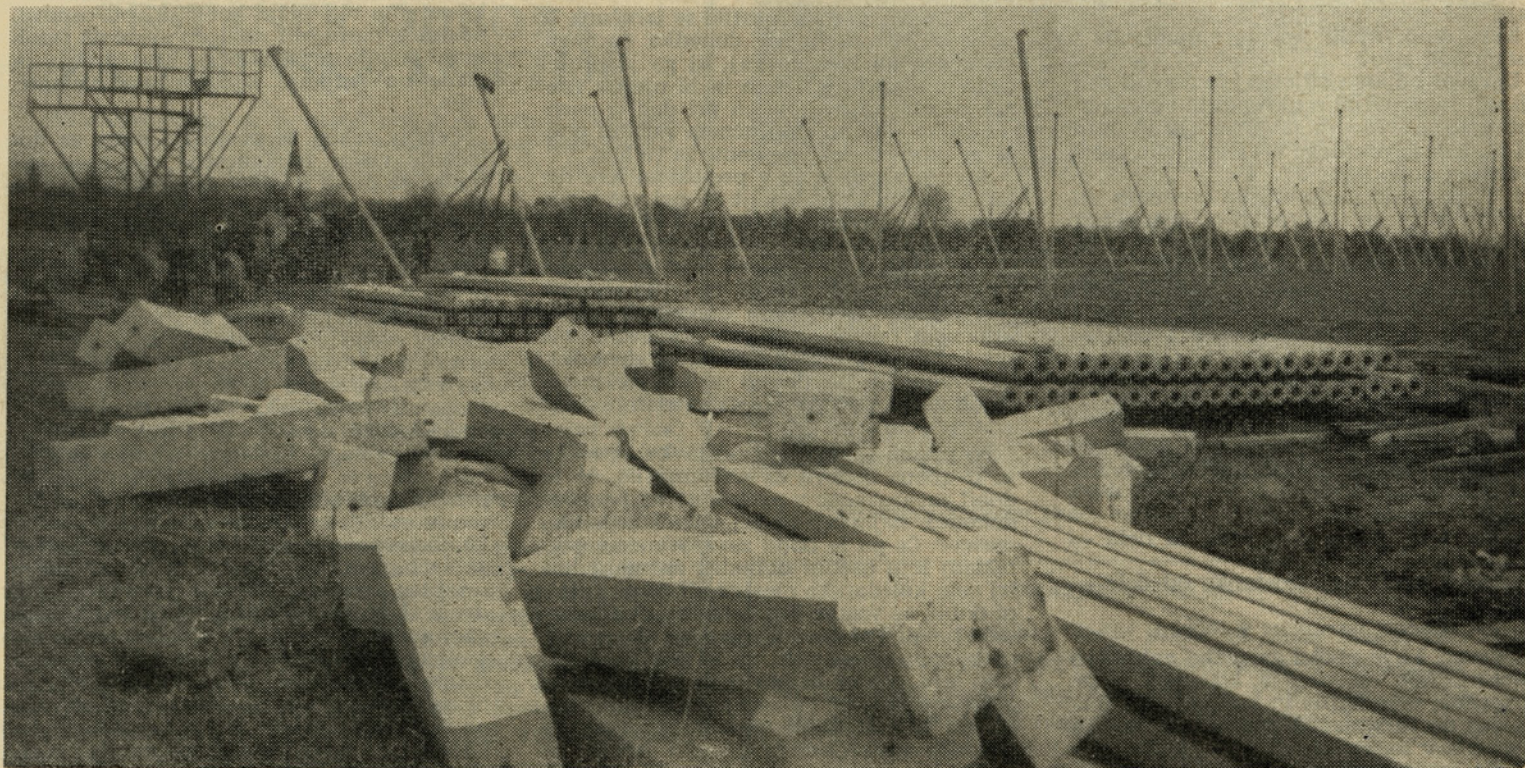
— čim racionalnejšemu trošenju obratnih sredstev;

— zelo smotrni potrošnji reprodukcijskega materiala;

— zmanjšanju zalog raznega potrošnega blaga na minimum;

— približati hranilno kreditno službo slehernemu delavcu in ga pridobiti, da tudi on ustvarja rezervni dinar za potrebe, ki jih bo imel jutri (bolezen, mladini stanovanjske potrebe in drugo).

(Nadaljevanje na 4. strani)

Zelo živahna sezona gradnje žižnic za naše kooperante je uspešno končana

Zlatko Jeriček:

NOVA UREDITEV NADOMESTILA

Zvezna skupščina je ob koncu lanskega leta sprejela vrsto zakonov s področja socialnega zavarovanja. Šlo je za zelo obsežne in pomembne ukrepe v času povečanih prizadevanj za dosledno izvajanje gospodarske reforme z brezpogojno zahtevo, da se izdatki socialnega zavarovanja vskladijo z dohodki, doseženimi na podlagi predvidene delitve narodnega dohodka — torej z našimi današnjimi ekonomskimi možnostmi.

V tem sestavku bomo obravnavali največje in najpomembnejše novosti pri nadomestilih osebnega dohodka in pri določanju prispevka zavarovanih oseb k stroškom za posamezne oblike zdravstvenih storitev.

Že z zakonom o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju, ki je bil objavljen v Ur. listu SFRJ 20. julija 1966, je bilo določeno, da uveljavljajo zavarovanci, ki so v delovnem razmerju, pri delovni organizaciji in na njen račun nadomestilo osebnega dohodka za prvi tri dni zadržanosti od dela med začasno delovno nezmožnostjo ali zaradi nege obolelega družinskega člana. Delovna organizacija je bila tudi pooblaščenca, da za prve tri dni določi višino nadomestila osebnega dohodka.

Z zakonom o spremembah in dopolnitvah temeljnega zakona o zdravstvenem zavarovanju, sprejetim ob koncu lanskega leta, pa se je doba, ko delovne organizacije same določajo višino nadomestila osebnega dohodka in ga tudi izplačujejo, podaljšala na prvih trideset (30) dni zadržanosti od dela, razen tega se je ta dolžnost delovnih organizacij razširila tudi na nekatere nove primere.

Zakon je prinesel spremembe tudi glede višine nadomestila osebnega dohodka. Višina nadomestila ni več določena z zakonom, marveč jo določa tisti, ki jo izplačuje.

Kako smo uredili vse te spremembe v našem podjetju?

Upravni odbor podjetja je na svoji zadnji seji razpravljal o ukrepih in spremembah v zdravstvenem zavarovanju in sprejel naslednje predloge o višini nadomestil osebnega dohodka:

1. Pravico do nadomestila osebnega dohodka v primeru odsotnosti od dela zaradi boleznih ima:

a) delavec brez predhodnega zavarovanja oziroma 18 mesecev v zadnjih dveh letih):

— od 1 do 6 dni izostanka z dela — 60 %,

— od 7 do 30 dni izostanka z dela — 70 %,

— od osnove, navedene v točki 5.

b) Delavec s predhodnim zavarovanjem (več kot 9 mesecev neprekinjenega zavarovanja oziroma 18 mesecev v zadnjih dveh letih):

— od 1 do 6 dni izostanka od dela — 70 %,

— od 7 do 30 dni izostanka od dela — 80 %,

— od osnove, navedene v točki 5.

Delavec, ki je zbolel za težko nalezljivo boleznijo kot: dizenterija, zlatenica, tifus, para tifus, meningitis in poliomielititis ima pravico do 10 % večjih nadomestil, kot so navedena v točkah a) in b).

2. Za prvih trideset (30) dni odsotnosti z dela zaradi poškodb izven delovnega mesta ima delavec pravico do nadomestila

osebnega dohodka v višini 50 % od osnove, navedene v točki 5.

3. V primeru odsotnosti z dela zaradi nege obolelih družinskih članov ima delavec pravico do nadomestila osebnega dohodka v višini 50 % od osnove, navedene v točki 5.

Delavki — materi samohranilki se za čas odsotnosti od dela zaradi boleznih in nege obolelih otrok, starih do 7 let, povečajo nadomestila določena v točki 1. in nadomestila določena v 1. odstavku te točke za:

- 5 % pri enem otroku,
- 10 % pri dveh otrocih,
- 15 % pri treh trocih,
- 20 % z več kot tremi otroci.

4. Zavarovancu, ki ima pravico do nadomestila osebnega dohodka med začasno nezmožnostjo za delo, se za tisti čas, ko je v stacionarnem zdravstvenem ali kakršnem drugem specializiranem zavodu (bolnišnici, zdravilišču, itd.), v katerem ima nastanitev in hrano, to nadomestilo (določeno v točki 5) zmanjša za 40 %, če nima družinskih članov, ki bi bili zavarovani kot družinski člani, za 20 %, če ima enega in za 10 %, če ima dva taka družinska člana. Zavarovancu, ki ima tri ali več takih družinskih članov, se nadomestilo ne zmanjša.

Če se obračuna zmanjšano nadomestilo osebnega dohodka v smislu prvega odstavka te točke po odhodu zavarovanca iz zavoda, v katerem je bil, se mu sme odtegniti na račun tistega dela prejetih zneskov, ki mu za tisti čas ni pripadal, od ustreznih prejemkov največ četrtina njihovega mesečnega zneska.

Kot družinski člani zavarovanca v smislu prvega odstavka tega člena se upoštevajo tudi otroci, katerim je zagotovljeno zdravstveno varstvo in zavarovanja njihovega zakonca.

5. Osnova za nadomestilo se izračuna iz povprečnega osebnega dohodka (urnega, dnevnega ali mesečnega), ki ga je prejel delavec za preteklo leto in je njegov znesek dokončno ugotovljen pri delitvi osebnih dohodkov po zaključnem računu podjetja oziroma delovne enote za to leto.

Zavarovancu, ki je v preteklem letu delal pri drugi organizaciji ali pri več organizacijah, se vzame kot osnova za nadomestilo povprečen znesek osebnega dohodka, ki ga je prejel za preteklo leto pri organizaciji, pri kateri je delal, in je bil ugotovljen pri delitvi osebnih dohodkov po zaključnem računu, oziroma povprečni znesek seštevka prejetega osebnega dohodka, ugotovljenega pri delitvi po zaključnih računih vseh organizacij, pri katerih je delal v preteklem letu.

Po prvem in drugem odstavku te točke se izračuna osnova za nadomestilo, če je dobil zavarovanec v preteklem letu osebni dohodek najmanj za tri cele koledarske mesece. Če pa je dobil zavarovanec v preteklem letu osebni dohodek za manj kot tri cele koledarske mesece ali če ga sploh ni dobil, se vzame kot osnova za nadomestilo povprečni znesek mesečne akontacije osebnega dohodka, ki ga je dobil v tekočem letu, dokler ni nastopila pri njem zadržanost od dela. Če zavarovanec niti v tekočem letu ni dobil akontacije osebnega dohodka za en cel koledarski mesec, se vzame kot osnova za nadomestilo povprečni znesek prejete akontacije osebnega dohodka, obračunan na uro v tekočem letu,

dokler ni pri njem nastopila zadržanost od dela.

Vajencem in učencem strokovnih šol s praktičnim poukom se vzame kot osnova za nadomestilo povprečni znesek mesečnih nagrad, ki so ga dobili v zadnjih treh mesecih pred mesecem, v katerem je nastal primer, ki jim daje pravico do nadomestila.

Obračun nadomestila osebnega dohodka, opravljen po prvem do četrtem odstavku te točke, je dokončen.

Zavarovancem, katerim se osnova za nadomestilo ugotavlja po prvem in drugem odstavku te točke, se v primerih zadržanosti od dela, ki nastanejo od začetka leta do sprejetja zaključnega računa za preteklo leto, izplačuje do ugotovitve osnove za nadomestilo akontacija na nadomestilo osebnega dohodka. Za izračun te akontacije se vzame kot osnova za nadomestilo povprečni znesek akontacij osebnega dohodka, ki jih je zavarovanec prejel v prejšnjem letu.

Osnova za izračun povprečnega osebnega dohodka po tej točki so naslednja izplačila:

- a) osebni dohodek, ki ga je prejel delavec za delo v rednem delovnem času in
- b) nadomestilo osebnega dohodka, ki je bilo delavcu izplačano med odsotnostjo z dela.

V osnovo za nadomestilo se ne vštejejo tisti prejemki, ki pomenijo povračilo stroškov, ne glede na to, iz katerih sredstev so bili izplačani (terenski dodatki, nadomestilo za ločeno življenje, izredne nagrade, ki niso pogojene na obračun po doseženi proizvodnji, itd.).

Kakšna načela oziroma merila postavlja zakon za določanje višine nadomestila osebnega dohodka, kadar to ni določeno že z zakonom? Zakon pravi, da nadomestilo ne sme biti nižje kot 50 % od osnove, odstotek mora biti različen glede na izpolnitev pogoja predhodnega zavarovanja in glede na trajanje izplačevanja nadomestila.

Čeprav zakon ne postavlja meril za določanje višine nadomestila osebnega dohodka za prvih trideset dni zadržanosti, je pa vendar treba vedeti, kakšen namen je imel zakonodajalec, ko je prenesel obveznost izplačevanja nadomestila za prvih trideset dni v določenih primerih na delovne organizacije. Ne more biti dvoma, da je bil poglobitveni namen za to spremembo določitev višine nadomestila skladno z zdravstvenimi in drugimi pogoji in interesi podjetja in celotnega kolektiva v njej. Zato mora naš kolektiv sam oceniti, katere oziroma kakšne odsotnosti je treba obravnavati bolj »blago« in katere oziroma kakšne bolj »strogo«. Če bomo hoteli pravilno in pravično določiti višino nadomestila, bomo morali oceniti vzroke odsotnosti, vzroke obolevanja in poškodb, stanje tehničnega in higienskega varstva delavcev, dalje ureditev otroškega varstva, pa še tudi vse drugo, kar pri celotnem kolektivu ali posameznikih povzroča utemeljeno ali neutemeljeno izostajanje kot npr. dodatno delo drugod, na posestvu ali podobno. Ob takšni analizi vzrokov odsotnosti in obolevanja pa bo lahko kolektiv sklepal o ukrepih na širšem področju in bo določitev višine nadomestila, ki jo je dal upravni odbor v razpravo, samo eden od njih, morda celo ne najpomembnejši.

OSEBNEGA DOHODKA

Na račun pristojnega sklada za zdravstveno zavarovanje gre nadomestilo osebnega dohodka:

a) od prvega dne:

— zavarovancem, ki so izolirani kot bacionosci ali zaradi nalezljive bolezni v njihovi okolici;

— zavarovancem, ki so določeni za spremljevalca bolniku, ki je poslan na zdravljenje ali na zdravniški pregled v drug kraj;

— učencem in študentom na obvezni praksi in delavcem, ki se udeležujejo javnih del, osebam, ki so zdravstveno zavarovane samo za nesrečo pri delu ali za poklicno bolezen, razen oseb v delovnem razmerju, ki delajo manj kot polovico polnega delovnega časa, kadar imajo pravico do nadomestila v zvezi s poškodbo zaradi nesreče pri delu ali v zvezi z obolenjem zaradi poklicne bolezni;

— zavarovancem, ki so postali nezmožni za delo v tridesetih dneh od prenehanja delovnega razmerja ali druge dejavnosti, če imajo pravico do nadomestila (da je izpolnjeval pogoje predhodnega zavarovanja in da se je v tem roku priglasil pristojnemu zavodu za zaposlovanje delavcev).

b) od enaintridesetega dne:

— v vseh primerih, ko je šlo nadomestilo do tridesetega dne na račun delovne organizacije.

Nadomestilo v višini 100 % od osnove, ki se plačuje iz pristojnega sklada za zdravstveno zavarovanje gre že po zakonu:

a) od prvega dne:

— zavarovancem, določenim za spremljevalce;

b) od enaintridesetega dne dalje:

— vajencem in učencem strokovnih šol s praktičnim poukom za vse primere za držanosti,

— zavarovancem, pri katerih je začasna nezmožnost za delo posledica nesreče pri delu ali poklicnega obolenja.

Od enaintridesetega dne gre do nadomestila osebnega dohodka vsem zavarovancem v breme sklada za zdravstveno zavarovanje (razen v primerih prejšnjega odstavka) v višini:

— 80 % od osnove delavcem brez predhodnega zavarovanja in

— 90 % od osnove delavcem s predhodnim zavarovanjem.

Nadomestilo osebnega dohodka ob nosečnosti in porodu znaša 80 % od osnove delavkam brez predhodnega zavarovanja in 100 % od osnove delavkam s predhodnim zavarovanjem in se plačuje od prvega dne iz sredstev sklada za zdravstveno zavarovanje.

Za nosečnost in porod ima delavka pravico do nepretrganega porodniškega dopusta najmanj 105 dni. Ta sprememba je začela veljati 1. januarja 1967. Delavke, ki so nastopile porodniški dopust do 31. 12. 1966 imajo pravico do 133 dni porodniškega dopusta.

Da bi se racionalno in ekonomično uporabljala sredstva, namenjena za zdravstveno zavarovanje, je skupščina komunalne skupnosti Celje določila v skladu z zakonom, da prispevajo zavarovane osebe k stroškom zdravil, imunizacije in drugih oblik zdravstvenih storitev, naslednje zneske:

1. za vsako izdano zdravilo, ne glede na njegovo oceno ob izdaji v lekarni znesek 2,00 N-din;

2. za obiske zdravnika na bolnikovem domu znesek 5,00 N-din;

3. za prevoze z rešilnimi vozili, razen če gre za življenjsko nevarne poškodbe, za nalezljive bolezni, za katere je obvezna prijava ali za duševne bolezni, znesek 10,00 N-din,

4. za preglede in zdravljenje akutnih zastrupitev z alkoholom nosi zavarovanec celotne stroške za prvih 24 ur zdravljenja, naprej pa 50 % stroškov zdravljenja,

5. za pregled pri zdravniku splošne prakse znesek 3,00 N-din za prvi pregled, ob isti bolezni ali diagnozi za kasnejše preglede ni prispevka,

6. za prvi specialistični pregled brez natpnice splošnega zdravnika znesek 3,00 N-din za vsako novo bolezen ali diagnozo.

Prispevka pod točko 5. in 6. ne plača zavarovanec za storitve v dispanzerjih in posvetovalnicah, storitve od medicinske rehabilitacije, porodniška zaščita, nalezljive bolezni, rakasta obolenja, sladkorna bolezen, duševne bolezni ter otroci in vajenci.

Ostale prispevke smo navedli v prejšnji številki našega lista.

Dnevnicca, to je povračilo stroškov prehrane in nastanitve med potovanjem in bivanjem v drugem kraju se določi v višini 30,00 N-din, če traja potovanje oziroma odsotnost nad 15 ur ob pogoju, da zavarovana oseba v tujem kraju prenočuje. Dnevnicca se izplačuje v breme sklada za zdravstveno zavarovanje.

Znesek podpore za opremo otroka znaša 80,00 N-din.

SESTANEK ODBORA ZA VIŠINSKE KMETIJE

Ni dolgo, odkar se je sestal odbor za višinske kmetije. Ker je bila to prva seja, se je odbor najprej konstituiral. Za predsednika je izvolil ing. Glinšek Slavka, za tajnika pa Grabnar Ludvika.

Obravnaval je stanje kmetovanja v višinskih predelih Savinjske doline in smernice za izboljšanje. Odbor je ugotovil, da se je v zadnjih letih močno zmanjšalo število prebivalcev na višinskih kmetijah, zlasti mlajših, za delo sposobnih. Šele lansko leto se je odhajanje s kmetije delno ustavilo. Kmetovanje v višinskih predelih je še zmeraj usmerjeno pretežno v samopreskrbo in proizvajala le malo za prodajo. Kdor pa hoče kaj kupiti, mora tudi prodajati in za prodajo proizvajati. Za živinorejo kot glavno proizvodnjo je značilna slaba struktura (sestava) črede: precej živine, a v glavnem volov juncev in krav, ki ne dajejo skoraj nobene tržne proizvodnje.

Za poljedelstvo pa so značilne velike površine pod polščinami, ki v obrobni predelih ne uspevajo najbolje, zahtevajo pa, ker se delo ne da mehanizirati, precej dela.

Odbor je bil mnenja, da je za izboljšanje stanja treba urediti po vseh obratih vzorne kmetije, ki bodo s svojo usmeritvijo blagovno proizvodnjo v živinorejo na podlagi dobro oskrbovanih travnikov za zgled ostalim.

Clani odbora bodo v prvi vrsti sami uredili kmetije po navodilih strokovne službe. Predlagali so, da se organizira ogled nekaterih dobro urejenih kmetij v Savinjski dolini, drugod po Sloveniji in morda tudi v Avstriji. Več o razpravi na tej seji v prihodnji številki.

Glinšek ing. Slavko

Udeleženci občnega zbora sindikata delavcev KK Žalec

DRAZBENI OGLAS

Kmetijski kombinat Žalec proda na javni dražbi dne 22. aprila 1967 ob 7. uri v združenem domu v Migojnicah št. 6/a stanovanjsko hišo Migojnice št. 7 na parc. št. 194 stavbišče in št. 1418/1 travnik vl. št. 65 k. o. Zabukovica.

Izklicna cena je N-din 14.000,00.

Jamčevina znaša N-din 1400,00.

Kmetijski kombinat Žalec

Druga skupščina stanovalcev

Druga skupščina stanovalcev, ki stanujejo v stanovanjih našega podjetja, je bila 16. marca v Sempetru. Delegatom je bilo na skupščini prikazano poslovanje Hišnega sklada v njegovem prvem letu poslovanja. Na realizacijo programa ni bilo bistvenih pripomb, ker so bila izvršena dela investicijskega vzdrževanja res na hišah, na katerih so bila popravila nujna. Dalj časa in s predarkom pa so se delegati zadržali pri programu za leto 1967.

Po določenih temeljnega zakona o gospodarskem poslovanju s stanovanjskimi hišami v družbeni lastnini se deli vzdrževanje na tekoče in investicijsko. Program tekočega vzdrževanja izdelajo in potrjuje v okviru sredstev sami hišni sveti. Program investicijskega vzdrževanja pa izdela na predlog hišnih svetov in s pregledom stanovanjskih hiš naš obrat v okviru razpoložljivih sredstev.

Investicijsko vzdrževanje zajema srednja in velika popravila, obnovo in zamenjavo konstrukcij, elementov, naprav stanovanjske hiše z namenom, da se podaljša trajanje posameznih elementov in stanovanjske hiše kot celote. Pri programiranju teh del smo vzeli kot izhodiščno točko odloke občinskih skupščin Žalec in Celje o minimalnih tehničnih normativih in odstotek razpoložljivih sredstev za leto 1967.

Vsota sredstev od vplačanih stanarin in najemnin za investicijsko vzdrževanje znaša letos 33,14% ali izraženo v novih dinarjih 326.468,87. Upoštevajoč razpoložljiva sredstva so zajete v programu predvsem tiste stanovanjske hiše, pri katerih je treba izvršiti popravila streh, žlebov, odtočnih cevi, popravilo dimnikov, sanitarnih naprav in zamenjavo tehnično slabih instalacij. Seveda bodo tudi letos morale odpasti vse izboljšave v novejših stanovanjih.

Sredstva v višini 326.468,87 N-din so programirana na osnovi predračunov po vrstah del in po stanovanjskih hišah. Nerealizirani saldo iz leta 1966 v višini 69.065,28 N-din pa se koristi za najnujnejše intervencije med letom. V kolikor pa bi ta sredstva ostala med letom neizkoriščena, se izvrši popravilo tistih stanovanjskih hiš, ki niso zajete v programu.

Struktura delitve sredstev je naslednja:

1. gradbena in obrtna dela	273.290,00 N-din ali	83,80 %
2. instalacija in centralna kurjava	22.000,00 N-din ali	6,73 %
3. zamenjava opreme in naprav	2.478,87 N-din ali	0,71 %
4. poslovni prostori	28.700,00 N-din ali	8,76 %
Skupaj:	326.468,87 N-din ali	100,00 %

Sredstva, določena za investicijsko vzdrževanje po finančnem načrtu, ki se ne porabijo v tekočem letu, se koristijo v prihodnjem letu za dovršitev nedokončanih del. Realizacijo programa in pravilno uporabo sredstev bo spremljala komisija članov obratnega delavskega sveta. Z ozirom na to, da je bilo do skupščine stanovalcev že izvršenih del v višini 48.615,55 N-din, predstavljajo ta dela sestavni del programa za leto 1967. Predno pa se bo pričela realizacija navedenega programa, ga mora potrditi še obratni delavski svet.

Skupščina stanovalcev je potrdila tudi delitev sredstev stanarin in najemnin v naslednjem:

Amortizacija	353.690,09 N-din ali	38,07 %
Investicijsko vzdrževanje	326.468,87 N-din ali	35,14 %
Tekoče vzdrževanje	88.631,56 N-din ali	9,54 %
Režija obrata	86.494,74 N-din ali	9,31 %
Zavarovanje	20.439,14 N-din ali	2,20 %
Tuje usluge	53.327,58 N-din ali	5,74 %
Skupaj:	929.051,99 N-din ali	100,00 %

Iz prednjega pregleda je razvidno, da razpolagajo s precejšnjimi sredstvi hišni sveti sami. Zato upamo in pričakujemo, da bodo le-ti v letošnjem letu aktivnejši in da bodo razpoložljiva sredstva res uporabljena strogo namensko in po predhodno izdelanem programu.

Delegati so s pozornostjo sledili tistemu delu poročila, ki je obravnavalo dolžnike. Pooblastili so službo obrata, da pripravi predlog načina kasiranja stanarin do prve seje obratnega delavskega sveta. Posamezne redne dolžnike bo nujno izterjati sodno.

Kako bo obrat angažiran pri gradnji in pridobitvi novih stanovanjskih površin, boste lahko prebrali v eni prihodnjih števil. U. M.

OBVESTILO

Kot vsako leto, je tudi letos podjetje namenilo za kredite individualnim graditeljem stanovanjskih hiš 500.000,00 N-din (50.000.000 S-din). Poleg tega si bo podjetje prizadevalo dobiti še dodatna sredstva banke, vsaj za tiste graditelje, ki imajo svoje gradnje že v četrti gradbeni fazi.

Zato obveščamo vse zainteresirane individualne graditelje stanovanjskih hiš, ki izpolnjujejo pogoje za pridobitev kredita (pogoji veljajo isti kot v preteklem letu), da pošljejo svoje prošnje z navedbo višine kredita in gradbene faze do katere imajo stanovanje zgrajeno najpozneje do 10. aprila 1967 kadrovske službi podjetja. Prošnje, ki bodo prišle po tem roku, ne bo mogoče upoštevati.

Komisija za družbeni standard pri DS podjetja

OBČNI ZBOR SINDIKATA

(Nadaljevanje s 1. strani)

5. Odgovornost posameznika do proizvodnje in drugega je treba zaostri in ne dovoliti, da se neuspehi prenašajo na samoupravne organe.

Doseči je treba, da prevzamejo samoupravni organi poslovno politiko, strokovna vprašanja pa naj rešujejo strokovnjaki in specialisti, ki naj za to delo tudi odgovarjajo.

6. Sindikat naj dosledno vztraja, da se utrjuje sistem formiranja in delitve sredstev izključno na podlagi merjenja produktivnosti in ekonomičnosti poslovanja delovnih enot in doseženih uspehov posameznika.

7. Nadzorni odbor sindikalne organizacije naj v bodoče v skladu s pravili pregleduje tudi poslovanje sindikalnih podjetij.

8. Povsod tam, kjer še ni uvedena hranilno kreditna služba, naj sindikalne podružnice podvzamejo vse potrebno, da se le-ta organizira. Sicer pa mora biti sindikat mobilizator za čim uspešnejše vlaganje hranilnih vlog svojih članov.

9. Sindikalna organizacija in SP delovnih enot bodo sodelovale pri izdelavi programov za 42-urni delovni teden, predvsem pa pri organizaciji razprav s člani kolektiva o tem vprašanju.

10. Zbor zadolži novi sindikalni odbor, da ugodneje reši delitev članarine med sindikalnimi podružnicami in občinskim sindikalnim svetom, in to v korist sindikalnih podružnic odnošno sindikalne organizacije podjetja.

11. Povsod tam, kjer se odvija kmetijska proizvodnja in kjer imajo naši člani dnevne stike s kmeti in kmečko mladino, se mora politično delo in napreden vpliv sindikata odražati tudi na vasi. Sindikalne podružnice se naj povezujejo z organizacijami SZDL, Zvezo mladine, Krajevno skupnostjo in drugimi društvenimi organizacijami na vasi in skupno rešujejo številna vprašanja, ki se pojavljajo na vasi. Naši politični delavci naj nesebično sodelujejo pri delu za vsestranski napredek vasi.

Predlagane sklepe je zbor soglasno sprejel. Naloga vodstev sindikalnih podružnic je, da pričnejo le-te realizirati.

Zbor je na koncu izvolil nov sindikalni odbor in nadzorni odbor.

Sindikalni odbor sestavljajo vsi predsedniki SP kombinata in prepričani smo, da je sestav odbora dober in z njim podano jamstvo za uspešno delo našega sindikata.

F. Ivančič

VLGAJTE IN HRANITE

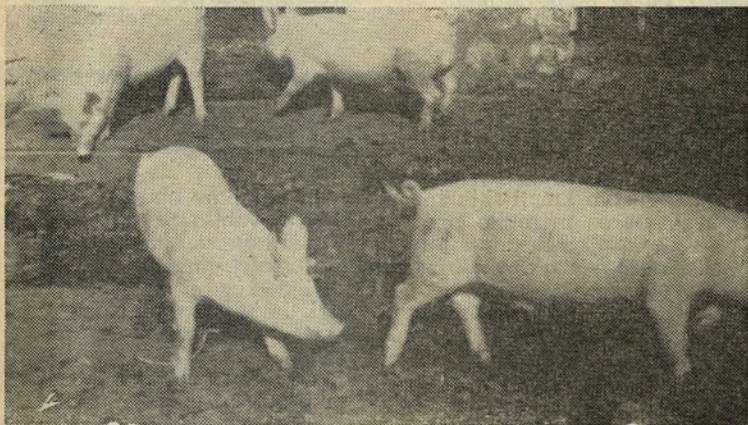
DENAR PRI

hranilno kreditnih službah
pri obratih!

K R I Ž E M

PO DELOVNIH ENOTAH

Reja plemenskih prašičev bele plemenite pasme na obratu Vransko

Zdrav naraščaj plemenskih merjascev pri rejcu Karničnik Faniki v Prekopi

Po uspelem »olimpijskem letu« 1965, kot je vsako četrto leto v prašičereji, opažamo, da prašičereja ne napreduje, lahko bi rekli, da nazaduje. Vzrokov za to je več, saj tudi današnje tržne cene mesa niso preveč vzpodbudne za rejce. Eden izmed vzrokov pa je tudi pasma prašičev.

Pred leti smo začeli uvajati pri nas švedsko landras pasmo, ki se pa ni preveč obnesla, saj je za pitanje naše povprečne kmečke reje preveč fina. Da bi našli primerno pasmo, smo se odločili za svinje nemške bele plemenite pasme. Ta pasma je nastala s križanjem jokšira in nemške bele pasme. Svinje te pasme so manj zahtevne in njihov način reje ustreza naši reji, saj nam je dobro znano, da rabijo predvsem surovo krmo, veliko trave in pese. Druga dobra lastnost pa je v tem, da zelo dobro izkorišča krmo, saj porabi za 1 kg prirastka približno 3,2 kg krmil, medtem ko porabi švedska landras pasma 3,8 kg krmil. Naša stara krškopoljska pasma, ki je še precej razširjena v Savinjski dolini, pa porabi kar 4,2 kg krmil za 1 kg prirastka.

Pred dvema letoma smo tudi na obratu Vransko začeli vzrejati to pasmo, ki smo jo precej razširili. V Prekopi, kjer vzrejamo predvsem plemenski material, smo skoncentrirali večino svinjk. Pri plemenkah smo uvedli selekcijo in v dveh letih vzredili okrog 150 plemenskih mer-

jascev in svi. vjk. Merjasce prodajamo po vsej Sloveniji.

Da bi imeli čimboljši plemenski naraščaj, smo lani nabavili v Avstriji plemenskega merjasca. Dali smo ga rejcu Podbregar Slavku v Čeplje. Ko smo ga kupili, je bil star eno leto in je tehtal 150 kg. V enem letu je opravil približno 70 skokov. Dobro je plemenil, saj je skoraj vsaka svinjka prasila 9—12 pujskov. Največ pujskov pa je imela svinjka pri Krtina Minki v Čepljah — kar 19 komadov. V jeseni je postal pretežak, zato smo ga dali kastrirati. Prodali smo ga točno čez leto dni in je, star dve leti, tehtal 320 kg. Dajal je zelo dober plemenski material, saj nismo imeli težav s prodajo, predvsem ne merjaškov.

Da je nemška bela plemenita pasma zelo dobra tudi za pleme, nam govori naslednji primer: med prvimi rejci, ki so se odločili za to pasmo, je bila naša zelo dobro poznana prašičerejka Karničnik Fani iz Prekope. Leta 1965 je kupila plemensko prvesnico, ki ji je prej kot v dveh letih dala kar 46 mladičev. Od teh pa jih je selekcijska služba kot neplemenski material odvrgla le osem. Svojevrsten rekord pa je tudi, da je v času od 20 nov. 1965 do 18. nov. 1966 prasila kar 36 pujskov. To pa ni edini primer, saj imamo več plemenk, ki so v enem letu prasile tudi trikrat.

Trenutno ima obrat 12 plemenskih svinj, od katerih odbi-

ramo plemenski material. Veliko pa je že te pasme pri rejcih, in vsi se z njo pohvalijo.

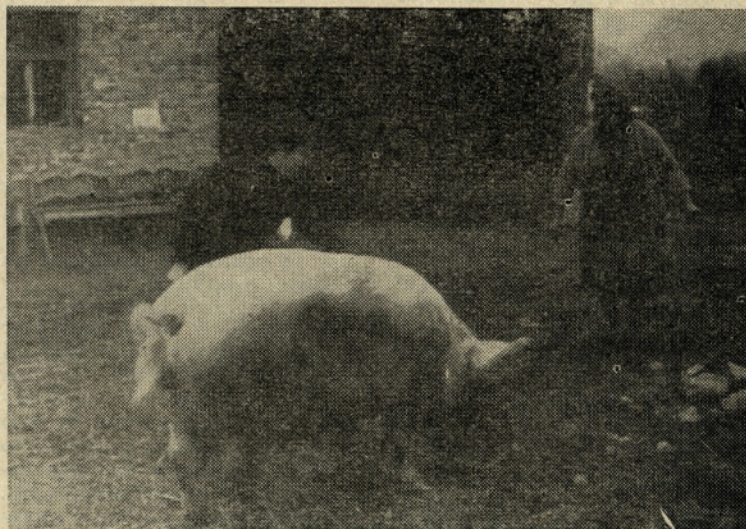
Žal na obratu nismo delali posebej poizkusov s pitanjem. Nekaj prašičev, ki niso bili sposobni za pleme, so kmetje dopitali in bili z njimi zelo zadovoljni.

Pri prodaji plemenskih svinj izven obrata, pa smo imeli težave. Ne vem, kje je vzrok; ali je kmetijska služba na ostalih obratih nezainteresirana ali pa rejci ne poznajo lastnosti te pasme.

Priporočal bi vsem rejcem, predvsem v hribovitih predelih, ki imajo merjasce, predvsem za svojo lastno uporabo ali takoimenovane »črne merjasce«, naj si preskrbe že male, da jih potem sami vzrede, ker so tako cenejši.

Obrat ima vedno nekaj plemenskih svinj za prodajo. Rejci, ki se zanimate za to pasmo, naročite živali na svojih obratih ali pa se obrnite pismeno na naš obrat! Rade volje vam bomo odgovorili in vam ustregli.

Lojze Kampuš

Že odsluženi plemenski merjasec težak 320 kg. Rejec Podbregar Slavko — Čeplje

HIŠNI SKLAD

Investicijsko vzdrževanje v 1966. letu

Investicijsko vzdrževanje stanovanjskih hiš, stanovanj in poslovnih prostorov obsega srednja in velika popravila, obnovo in zamenjavo konstrukcij elementov, opreme in naprav stanovanjske hiše. Vse to so dela, katerih namen je podaljšanje trajanja stanovanjskih objektov. Zamenjava posameznih delov je nujna v daljših časovnih presledkih, kar pa se včasih lahko predvidi, včasih pa tudi ne. Ta dela pa so največkrat dražja od tekočega vzdrževanja.

V lanskem letu je naš obrat sestavil program, katerega je potrdila skupščina stanovalcev in obratni delavski svet. V programu je bilo predvideno, da se izvršijo dela investicijskega vzdrževanja v vrednosti 255 tisoč 122,38 N-dinarjev, kar naj bi predstavljalo 36,89 % od ekonomskih stanarin. Del sredstev je bil namenjen za detajlno pro-

gramirana dela (v višini 194 tisoč 849,79 N-dinarjev), ostala vsota pa naj bi se porabila za popravila, katerih nujnost bi bila ugotovljena med letom.

Sredstva so bila v primerjavi s potrebami res minimalna. Zaradi tega so bila izvršena predvsem osnovna dela, kakor prekrivanje streh, popravila žlebov in odtočnih cevi, popravilo sanitarij itd. Morali pa smo opustiti vsake izboljšave, predvsem v novih stanovanjih.

Določena dela, zajeta v programu za leto 1966, niso bila izvršena, ker ni bilo mogoče dobiti dovoljenja, veliko del pa nismo izvršili tudi zaradi zaostankov v plačilu stanarin, saj znaša dolg 53.141,02 N-din. To otežkoča načrtno izvajanje vzdrževalnih del. Dela, katera lani niso bila izvršena, bodo opravljena letos.

(Nadaljevanje na 6. strani)

INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE LANI

(Nadaljevanje s 5. strani)

Kljub temu, da smo z vzdrževalnimi deli pričeli šele v mesecu juniju, je uspeh vsekakor že viden.

Po objektih pa so bila izvršena dela tako:

	N-din
1. Vransko 28	32.363,81
2. Celje, Stanetova 29	27.297,07
3. Žalec 201, 195, 194, 251 in izdelava snegobranov	4.830,00
4. Drešinja vas 17	4.611,58
5. Žalec 118	6.021,28
6. Medlog 23	916,06
7. Podvrh	
8. Podvrh 4 in 9	13.700,00
9. Založe 48	10.189,72
10. Zadr. dom Kasaze 16	5.857,00
11. Kaplja vas 55	7.680,76
12. Cesta na Ostrožno 20	5.187,06
13. Gotovlje 71	13.125,38
14. Letuš zadružni dom	587,20
15. Zadružni dom Sešče	26.406,37
16. Petrovče 1	1.824,68
17. Prebold 108	373,19
18. Žalec — četvorček I. miz. dela	343,90
19. Šempeter 21a — števcu zamenjava	8.170,15
20. Šempeter 35b	479,60
21. Kasaze 18	786,11
22. Ločica 31	3.333,15
23. Gomilsko zadružni dom	389,50
24. Vojnik 229/A	131,63
25. Socka 30	297,50
26. Vojkova 4	426,98
27. Mariborska 43	1.976,74
28. Frankolovo 10	3.722,30

29. Sešče — garaže	4.803,20
30. Vrbje nad hlevi	1.452,71
31. Arja vas 69	155,00
32. Kasaze 9	2.053,60
33. Žalec — Hmezadov blok	920,00
34. Gomilsko	151,05
35. Šempeter 10	174,10
36. Trnava zadružni dom lokal	2.002,96
37. Arja vas 6	4.094,87

Skupaj 196.835,76
Investicijsko vzdrževanje poslovnih prostorov:

	N-din
1. Ločica	8.084,94
2. Letuš 56a	503,77
3. Šempeter 21a	15.519,94
Skupaj	24.108,65

Iz gornjega pregleda je razvidno, da so bile zajete predvsem najstarejše stanovanjske hiše. Vloženo je precej truda, posebno če vemo, da smo z izvajanjem programa začeli pozno, da nam ni bilo vreme poleti naklonjeno, da je v gradbeni sezoni primanjkovalo strešnikov in pocinkane pločevine za žlebove in odtočne cevi.

V novembru lani smo obvestili vse hišne svete, tam kjer ni hišnih svetov, smo obvestili posamezne stanovalce, da nam pošljejo zahtevke za investicijsko vzdrževalna dela za leto 1967. Na osnovi poziva smo sprejeli do kraja januarja zahtevke iz 25 stanovanjskih hiš. Če upoštevamo, da bomo morali vzeti v program zahtevke, ki lani niso bili zajeti v program, bo tudi letos težko določiti vrstni red izvajanja vzdrževalnih del. Posamezne stano-

vanjske hiše je pregledala služba obrata in že izdelala predračune.

Izdelava programa investicijskega vzdrževanja za leto 1967 se približuje koncu. Na osnovi zahtevkov bi bilo treba izvršiti naslednja dela:

— popravila streh oziroma prekritje streh na 28 stanovanjskih hišah;
— izdelava oziroma popravilo žlebov na 29 stanovanjskih hišah;

— popravilo dimnikov in dimnih odrov na 16 stanovanjskih hišah;

— izdelavo sanitarij v 7 stanovanjskih hišah;
— popravila podov v 20 stanovanjskih hišah.

Ostala dela obsegajo še izdelavo greznic in ponikalnic, jaškov, pleskarska dela, popravila vodovodne in električne instalacije, snegobranov, strelvodnih naprav itd

Uranjek Mihael

Rezultati analiz tal

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov občine Žalec je 9. marca priredilo predavanje in povabilo predavatelja dr. Leskošek Mirka z Biotehnične fakultete v Ljubljani, da bi nam povedal nekaj o rezultatih dolgoletnih analiz tal na Slovenskem.

Predavatelj je uvodoma povedal, da je v drugih državah težnja po razširitvi teritorija, za katerega delajo laboratoriji analize tal. Tako ima Holandija samo en laboratorij v Osterbeku, Poljska ima za vsako vojvodstvo (ca. 1.000.000 ha) po enega, v Nemški zvezni državi pa ima vsaka pokrajina — nekatere so tudi dvakrat večje kot Slovenija — le en laboratorij.

Govoril je o poljskih poskusih, o kalibriranju kemičnih metod, o mejnih vrednostih in o Al-metodi določanja založenosti tal, ki jo že s pridom uporabljajo Holanci, Nemci in v ZDA.

Tovariš Leskošek se je s svojimi poskusi omejil bolj na travnat svet. Vzorce je jermal do globine 6 cm. Prvi rezultati, ki jih je dobil pri določanju fosforja na travnikih, so naslednji:

P ₂ O ₅ v mg/100	Po (NK)	P 20	P 50	P 90	P 150	
	71,0	76,0	80,6	87,7	90,9	Pridelki sena v q/ha
0—5	—	5,0	9,6	16,7	19,9	Prirastki sena v q/ha, ki jih je dal dodani fosfor
5—10	93,1	96,0	99,2	101,2	101,8	
	—	2,9	6,1	8,1	8,7	
nad 10	92,6	91,2	94,5	96,0	97,3	
	—	1,4	1,9	3,4	4,7	

Analize po Al-metodi predlagajo za travnati svet Evrope za P₂O₅ naslednje gnojilne norme:

P ₂ O ₅ v mg/100 gr. zemlje	Minimalne norme P ₂ O ₅ v kg/ha	
	2 kosni trav.	3 kosni trav.
0—5	60—75	75—90
6—15	55—70	70—80
15 in več	50—60	60—70

Če želimo pri nas doseči več fosforja v krmi, moramo na v tabeli navedene količine P₂O₅ dodati še 20 kilogramov čistega fosforja na ha.

V živahni razpravi je bilo rečeno, da imajo laboratoriji, ki opravljajo kemične analize tal na Slovenskem, zelo malo število analiz letno; da gnojila globlje od 12 cm ruši ne koristijo več; da se je v sloju od 0 do 6 cm povečal nivo P₂O₅ v 10 letih le od 7 na 10 mg/100 gr. zemlje; da imamo v Sloveniji kljub precejšnjim padavinam v jugoslovanskem merilu zelo malo izrazito kislih travnikov in izpiranja.

Predsednik društva tov. ing. Dolinar Milan je pozval vse člane, naj poravnajo članarino in poživijo akcijo zbiranja sredstev, namenjenih za strokovno ekscurzijo v Bolgarijo.

Vy

Glavni direktor KK Žalec, dipl. ing. agr. tov. Milovan Zidar, čestita ob izvršitvi odlikovanja za

delo s srebrnim vencem tov. Muhovec Ludviku — enemu najstarejših traktoristov v dolini.

Strokovni pogovori in nasveti

POSPEŠEVANJE HMELJARSTVA Pridelovanje krompirja

Od začetka aprila pa vse do avgusta bo inštitut za hmeljarstvo v Žalcu vršil službo pospeševanja hmeljarstva. Ta služba traja že vse od ustanovitve inštituta v različnih, času primer- nih oblikah. Obliko, ki smo si jo izbrali za najprimernejšo v letu 1966, se je pokazala za ne-ekonomično in neprimerno. Za- to bo v letu 1967 potekala ta služba v nekoliko spremenjeni obliki.

V letu 1966 smo želeli, da bi čim več hmeljarjev kooperan- tov neposredno slišalo navodila inštituta. Zbornih mest, kjer smo se sestajali, je bilo na vsa- kem obratu več; za par vasi ali zaselkov skupaj. Ponekod je bila udeležba zadovoljiva, tudi pa 25 kooperantov se je zbralo, drugod ni bilo nikogar in smo zato med letom nekatera zbor- na mesta ukinili ali združili. Izgledalo je, da je bila koope- rantom prava težava se vsakih 21 dni zbrati na istem mestu in zaradi tega zamuditi največ uro časa za delo na polju ali

kje drugje. Seveda je bila ude-ležba v veliki meri odvisna od področnih tehnikov, kako so ti znali kooperante privabiti. Kar neverjetno je, da se je lahko npr. v Čepljah in Prekopi, ali Trnavi ali Seščah, pa tudi v Šentandražu in Črnovi zbralo od 10 do 25 kooperantov, v Braslovčah, Sempetru, Gotov- ljah, Petrovčah in Levcu pa eden do dva, kasneje pa še to- liko ne.

Takšnih zbornih mest je bilo sprva 37 samo na področju KK Žalec. Kasneje se je to število zmanjšalo na 32, ker smo ugo- tovili, da jih je bilo ponekod preveč za tako skromno udelež- bo. Tak način je seveda zelo drag in zahteva veliko časa. Obžalujemo, da ravno zaradi takega stanja še na mnogih ne-imenovanih obratih moramo spremeniti celotno pospeševal- no službo na škodo tistih, ki so radi in polnoštevilno prihajali na te razgovore.

V letošnjem letu ostane obli- ka sicer enaka, vendar v precej

zmanjšanem številu zbornih mest. Zaradi tega bo pot do zbornega mesta za nekatere, ki so bližje centrov obratov kombi- nata, enaka kot lani, za druge pa seveda daljša. Za vsak obrat kombinata se bomo po urniku, ki je spodaj, sestajali samo na enem mestu, in sicer nekje v bližini sedeža obrata odnosno tam, kjer se bomo sproti dogo- vorili. Določenega dne ob do- ločeni uri morajo na zbornem mestu biti vsi tehniki in agro- nomi, ki v kooperacijski proiz- vodnji delajo, kooperante pa vabimo, da se teh razgovorov udeležijo po svojem razpolo- žljivem prostem času in v odvis- nosti potreb po nasvetih.

Iz tabel spodaj lahko vsak ugotov, kateri dan v tednu in ura je določena za vsako zbor- no mesto. Prva tabela prikazuje sedem enodnevnih skupin zbor- nih mest (od 1.—7.), druga pa, v katerem tednu po pospeševa- lec obiskal določeno zorno me- sto.

Skupina Ura	1	2	3	4	5	6	7
7	Petrovče	Gotovlje	Motnik		Sentjur		
8				Radmirje		Loka	Novo mesto
9	Celje	Sempeter	Vransko		Ponikva		
10		Prebold		Rečica	Smarje	Sentjanž	
11	Rimske Toplice		Tabor	Mozirje			Metlika
12		Trnava			Rogaška Slatina	Sevnica	
13	Vojnik		Braslovče	Smartno	Rogatec		
14						Brežice	Črnomelj
15	Konjice		Polzela	Šoštanj	Bistrica ob Sotli	Kostanje- vica	
16				Velenje	Kozje		

Dan v tednu Teden	Ponedeljek	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota
3.—8. 4.	2		5	6	7	S
10.—15. 4.	3	4				
17.—22. 4.	1		5	6		S
24.—29. 4.	2	4				
1.—6. 5.	3		5	6	7	S
8.—13. 5.	1	4				
15.—20. 5.	2		5	6		S
22.—27. 5.	3	4				
28.—3. 6.	1		5	6	7	S
5.—10. 6.	2	4				
12.—17. 6.	3		5	6		S
19.—24. 6.	1	4				
25.—1. 7.	2		5	6	7	S
3.—8. 7.	3	4				
10.—15. 7.	1		5	6		S
17.—22. 7.	2	4				
24.—29. 7.	3		5	6	7	S
31. 7.—5. 8.	1	4				
7.—12. 8.	2		5	6		S
14.—19. 8.	3	4				

Oznaka »S« pod vsako drugo soboto je dan sestankov, kamor lahko pride vsak, skoraj nujno pa po eden iz vsakega obrata KK oziroma hmeljarji iz osta- lih hmeljarskih področij iz Slo- venije. Na teh sestankih bomo reševali kompleksno problema- tiko ne samo hmeljarstva, ampak tudi drugih poljščin in v nadaljevanju tudi sadjarstva, dočim so sestajanja na zbornih mestih namenjena reševanju konkretne kraju in času zna- čilne problematike. Ti sestanki bodo ob 9. uri na Kmetijskem kombinatu Žalec.

Kot je iz pregleda razvidno, bodo nekateri obrati ali kmetij- ske zadruge obiskani vsakih 14 dni, nekateri pa vsakih 21 ali 28 dni.

Krompir je izredno važna poljščina za ljudsko hrano, za živino, zadnje čase pa se vedno več uporablja v industriji. Kljub temu, da je krompir v na- ših družinah skoraj vsak dan enkrat na mizi, pa pri nas ka- kor tudi v ostalih evropskih de- želah njegova poraba upada (dviganje življenjske ravni de- lovnih ljudi). Statistični podat- ki kažejo, da je letna poraba krompirja na enega člana delavske družine v Jugoslaviji znašala leta 1955 52,8 kg, leta 1961 pa le še 40,4 kg. V Sloveniji je poraba krompirja na enega člana delavske družine znašala leta 1955 70,8 kg, leta 1961 pa le še 55,2 kg.

Iz statističnih podatkov je razvidno, da bomo morali poci- niti proizvodnjo krompirja. To pa lahko dosežemo le s poveča- njem hektarskih pridelkov.

Da bi dosegli čim večje hek- tarske pridelke, moramo upo- števat več važnih činiteljev in sicer: klimatske razmere in zemljo, izbor sorte, priprava zemlje za setev, priprava seme- na, čas setve, gnojenja in pra- vočasno zatiranje boleznih in škodljivcev.

Krompir uspeva skoraj na vsaki zemlji, na peščeni, suhi ali težki in vlažni. Nekoč smo trdili, da so peščena tla najbolj- ša za pridelovanje krompirja, danes pa izkušnje kažejo, da na težjih, globokih tleh pridelamo več krompirja.

Pri nobeni poljščini ni izbira sorte tako velikega pomena, ka- kor pri krompirju. Pri izbiri sorte moramo upoštevati smer proizvodnje. Vedeti moramo ali bomo krompir pridelovali kot jedilni, krmini ali industrijski. Vedno večje je povpraševanje po okusnih in kvalitetnih jedil- nih sortah.

Ne bi bilo odveč, če bi našli nekaj sort krompirja in jih na kratko opisali:

BINTJE je zgodnja in zelo okusna jedilna sorta. Je zelo občutljiv na plesen na listih in gomoljih, je rodoviten in se hitro izrodi. V prometu je že od leta 1910. Zaradi velike občutljivosti na viruse in plesen ga opuščajo.

DOBRIN je v prometu od leta 1962 in je zelo podoben po svo- jih lastnostih bintju, toda veli- ko manj občutljiv na boleznih, le črna listna pegavost ga rada na- (Nadaljevanje na 8. strani)

Pridelovanje krompirja

(Nadaljevanje s 7. strani)
pada. Je srednje zgoden in daje velike pridelke.

CVETNIK je srednje zgodna, zelo okusna, domača jedilna sorta. V prometu je od leta 1954. Zelo je občutljiva na plesen na listju, da pa visoke pridelke, če damo seme pred saditvijo nakaliti.

IGOR je srednje zgoden in zelo rodovitni jedilni krompir. V prometu je od leta 1961. Je precej odporen proti virusnim boleznim in plesni. Zelo hitro pokrije zemljo in se tako sam bori proti plevelom.

Od jedilnih sort so zanimive pri nas še sorte DESIREE in URGENTA, ki imajo rdečo kožo in so precej iskane v naših južnih republikah. Za ozimnico niso priporočljive, ker hitro in močno kalijo.

Za pridelovanje krmnega in industrijskega krompirja so pri nas razširjene naslednje sorte:

MERKUR je stara sorta in je zaradi rodovitnosti pri nas najbolj razširjena. V prometu je že od leta 1935. Je precej odporna proti plesni na listih in gomoljih.

VORAN je nemška pozna sorta, zelo rodovitna. V prometu je že od leta 1931. Peščenih zemelj nima rada.

KAPELA (CAPELLA) je zelo pozna nemška sorta, ki je v prometu od leta 1943. Je zelo odporna na izrojevanje in na plesen na listju. Daje zelo dober pridelek.

KARMIN je srednje ran in je v prometu od leta 1959. Je rodovitni in zelo občutljiv za poškodbe na gomoljih, zato rad gnije.

MATJAŽ je domača, srednje pozna sorta. V prometu je od leta 1962. Je precej odporna proti plesni na listih in gomoljih. Na svetlobi zelo rada pozeleni.

Krompirjevih sort je še veliko, kot so: vesna, saskija, jubilej, tolminec, viktorija itd., ki pa pri nas v Savinjski dolini niso tako razširjene, zato jih tudi ne bomo posebej opisovali.

Da bi imeli vedno zadovoljive hektarske pridelke, bi morali

pridelovalci zamenjati seme krompirja vsaj vsako tretje leto.

Pravilna priprava zemlje za sajenje krompirja je odločilen činitelj za visok hektarski pridelek. Najuspešnejše pripravimo zemljišče za sajenje krompirja z RAU-kombi orodjem.

Zemljišče pripravimo tako, da že v jeseni zaorjemo 250 do 350 mtz hlevskega gnoja, spomladi pa površino pognojimo s 100 do 120 kg čistega dušika, 100 kg čistega fosfora in vsaj 160 kg čistega kalija na ha, nato

pa površino pripravimo za saditev z RAU-kombi orodjem.

Dušik lahko damo v kakršnikoli obliki (apneni dušik, amonij sulfat, kalkamon, urea ali sečnina), fosfor pa v obliki superfosfata. Kalij damo v obliki kalijevega sulfata.

Izkušnje so pokazale, da vsa umetna gnojila dana pred saditvijo dajo enak pridelek ali še celo večji, kot pa da izvršimo dognojevanje med vegetacijo. V letošnjem letu bomo dali vsa gnojila pred saditvijo, le v primeru velikih padavin bomo dognojili še z dušikom.

Tik pred saditvijo (ne več kot 7 dni) poskropimo površino še s herbicidom — gesagordom in sicer 3 kg na ha, da bomo uničili enoletne semenske plevelce. Pri škropljenju moramo zelo paziti na to, da porabimo točno predpisano količino herbicida in da bo herbicid enakomerno razporejen po površini.

Pri sajenju krompirja moramo paziti, da sadimo zdrave gomolje in da ne puščamo praznih mest. Sadimo v glavnem cele gomolje, le v primeru, če so gomolji predebeli, jih prerežemo. Če gomolje že moramo rezati, potem pazimo, da ne prerežemo kalčka, ker lahko v tem primeru prenašamo viruse. Pri rezanih gomoljih moramo računati s tem, da bomo v jeseni izoravali maloštevilne in debele gomolje.

Krompir je potrebno posaditi čim prej je mogoče. Kajti le zgodno posajen krompir daje zadovoljive pridelke.

Stremeti moramo za tem, da po sajenju krompirja čim manj uporabljamo na krompirišču težko mehanizacijo. To nam tudi ni potrebno, če smo zemljo za saditev krompirja pravilno pripravili.

F. Satler

M O L Ž A

Del strojne opreme pri mnogih kooperantih so že tudi molzni stroji. Njihovo število narašča počasi, toda vztrajno. Temu se ni čuditi, saj je pri raznih pripomočkih za druga dela ostala molža najtežje delo na kmetiji, posebno še, če je več molznic v hlevu.

Razen fizične moči zahteva molža tudi znanje, saj se z nepravilno molžo kmalu zmanjša mlečnost krav in največkrat poslabša kakovost mleka. Če to velja za ročno molžo, velja še bolj za strojno, pri kateri so zahteve do molznikov večje.

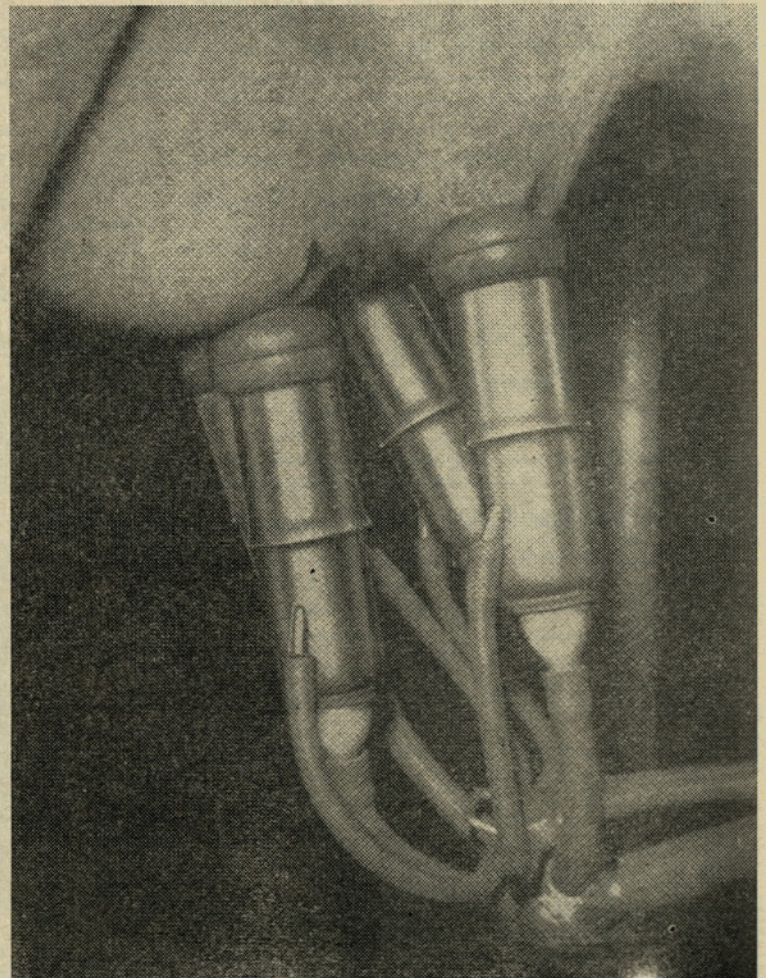
Z uvajanjem vsake mehanizacije raste tudi potreba po znanju, kar velja posebno še za molzne stroje, ker jih uporabljamo na občutljivem organizmu in pri hitro kvarljivem mleku. Z neprimernim ravnanjem se zanesljivost močno zmanjša. Pri pravilnem ravnanju molzni stroj odvzame molzniku vse težko delo, pa tudi higienska kakovost mleka je boljša, pri nepravilnem pa je molzni stroj lahko nevaren pripomoček, s

katerim molznik zmanjšuje mlečnost, povzroča okužbo vimena — vnetje vimena (mastitis), kvari kvaliteto mleka in uničuje sam stroj.

Molznik mora torej dobro poznati sestav in delovanje stroja ter delo z njim pri molži, mora ga čistiti in vzdrževati. Predvidoma naj bo strojna molža le v urejenem hlevu, saj bo v nesnagi od stroja kmalu več škode kot koristi. Pri kravah, ki dajejo le po nekaj litrov mleka, se stroj ne izplača. Težave so tudi, če so vime in seski nepravilne oblike. Pri tem gre predvsem za neenakomerno in nepravilno razvite prednje in zadnje četrti vimena, deformirane in gluhe seske.

Pri nas nabavljamo kooperantom v glavnem samo dva tipa molznic strojev, in to glede na število molznic v hlevu.

Vsi tipi molznic strojev so več ali manj konstruirani tako, da čim bolj posnemajo ročno molžo, oziroma posnemajo tehniko sesanja — kot tele. Preden

Nastavki molznega stroja na lepo formiranem vimenu

Dopisujte

v naš
list!

si natančno ogledamo delovanje molznih strojev, je nujno, da se podrobno pogovorimo o ročni molži. Tako lahko spremljamo, spoznavamo in vrednotimo strojno molžo. Princip in namen vsake molže je, da dobimo toliko mleka, kolikor ga krava tudi ima, z mlekom vred pa še vso toščo. To pomeni, da je treba vime popolnoma izmolsti, mleko pa mora biti tudi kar najbolj čisto. Med molžo naj ne bo mleko preveč izpostavljeno hlevskemu zraku. V mleku bi naj bilo kar najmanj škodljivih bakterij in smeti. Krava med molžo ne sme trpeti; žival moramo na molžo pripraviti in jo potem pravilno molsti.

Vime in kožo je treba negovati. Vime pokriva telesna koža v treh plasteh. Pod to kožo se prepleta med mlečne cevi (kanale), alveole in mlečno cisterno, vezno tkivo. Vime po sredini deli podolžna opna na dve polovici. Vsaka polovica pa je spet razdeljena v dva dela, vendar pa ne z opno. Tako je vime razdeljeno na štiri četrtine. Vsaka četrtina je celota zase.

Zlezne celice v vimenu so zbrane v obliki alveol, te pa so med seboj povezane v grozd. Iz alveol vodijo cevi — »mlečni kanali«, ki se stikajo v mlečno cisterno. Cisterna sega še nekoliko v same seske. Alveole, kanale in cisterno povezuje vezno tkivo, ki je prepleteno s šibčnimi končiči in krvnimi žilami.

Vime sestavljata dve vrsti tkiva: vezno ali mišično in žlezno tkivo. Ob ustju seska je mišica, ki odpira in zapira odprtino seska. Po razmerju med mišičnim in žleznim tkivom ločimo dobro in slabo vime ali žlezasto in mesnato.

Žlezasto vime prepoznamo po tem, da je prožno. Vsebuje lahko več mleka kakor mesnato. Koža je mehkejša, molža je lažja. Krave s takšnim vimenom imenujemo »lahke molznice«.

Žlezasto vime po molži splahne, visi kot cunjica in se počasi krči.

Mišičasto ali mesnato vime pa ima več mišičastega tkiva; ni tako prožno kakor žlezasto. Sprejme lahko manj mleka. Ko se napolnijo cisterne in kanali, se pritisk poveča na vse strani in mleko začne kapljati na koncu seska. Mišica, ki sicer zapira ustje seskov, popusti. Zato moramo takšno vime sprazniti brž, ko se napolni, molsti je treba večkrat, ne le dvakrat na dan.

Pri plemenski odbiri je treba upoštevati tudi kakovost vimena. Bolje je, da imamo v hlevu le krave z žlezastim vimenom.

Če imamo v hlevu krave z izrazitim žlezastim in izrazitim mesnatim vimenom, ne moremo strojno molsti obeh hkrati (molzni stroj z dvema molznima baterijama).

Priprave za molžo: splošne priprave za molžo se začnejo že pri telicah. Telice navajamo na prijeme z roko. Ko se telica navadi prijema, začnemo vime nalahko masirati. Z masažo dosežemo, da se vime bolje in enakomerneje razvije.

Z neposredno pripravo za molžo vime pripravimo tako, da bo krava dala vso mleko. Vime najprej očistimo in skrbimo za snago v vsem okolju, da bo mleko ostalo čisto. Seveda moramo skrbeti za snago tudi pri sami molži. Posoda mora biti popolnoma čista. Samo vime navadno obrišemo s suho, čisto cunjjo. Če pa je vime blatno, ga umijemo ali obrišemo z mokro cunjjo, nakar ga še osušimo s suho cunjjo.

Vsa priprava za molžo mora biti strokovno pravilna, z živajo pa moramo tudi obzirno ravnati, tako da se počuti prijetno med pripravo in molžo. Ko je vime očiščeno, ga začnemo masirati — pripravljati — za molžo.

Ko molzač sede h kravi, se naj dotika z levim kolonom kravjega stegna. To je varnostni ukrep pred brcanjem; molzač namreč s kolonom lahko začuti, ali krava namerava brcniti in se na to pripravi. Masirati

Krava frizijske pasme, ki daje nad 40 litrov mleka dnevno. Posnetek je iz velikega hleva v bližini Verone v Italiji

začnemo tudi zaradi varnosti od sebe, tj. najprej masiramo levo polovico vimena ali levi dve četrtini. Masiramo tako, da z obema rokama objamemo levi četrti, pri tem pa so prsti — dlan zunaj, palec pa znotraj. Z dlanmi masiramo v polkrogu od zgoraj navzdol. Tako masiramo, dokler ne začutimo, da se je mleko usmerilo v seske; seski štrljijo navzven. Masiramo z obema rokama.

Desni četrti objamemo tako, da so prsti navznotraj, palec pa zunaj. Masiramo z upognjenim palcem od zgoraj navzdol

v polkrogu. Ko se tudi tu mleko usmeri v seske, je vime pripravljeno za molžo. Ali smo dobro masirali, vidimo potem pri sami molži; če je curek mleka dolg in tanek, smo predolgo masirali, če pa je debel in kratek, je bila masaža prekratka. Masaža je bila pravilna, če je curek dolg in širok. Med masažo vime tudi razkužimo s posebno kremo.

Molža. Poznamo tri načine ročne molže: z upognjenim palcem in z dlanjo, s palcem in kazalcem in celo pestjo. Zadnji način je pravilen. Molža z upognjenim palcem je za vime zelo škodljiva; kravi povzroča bolečine. Molzač, ki molze z upognjenim palcem, ima na palcih vidne odtise. Molža s palcem in kazalcem ima enake posledice kakor z upognjenim palcem. Zato teh dveh načinov ne priporočamo. Molža s pestjo ali z dlanjo je sedaj edino priznan pravilni način ročne molže. Pri tem načinu z dlanjo in s palcem objamemo sesek, nakar ga začnemo stiskati od zgoraj navzdol, ne da bi ga pri tem vlekli.

Molzemo najprej prednji dve, nato zadnji četrti. Zadnji dve četrti sta bolj razviti kakor prednji; molzemo zato najprej prednji dve četrti, ker so prijemi sprva bolj učinkoviti, zadnji četrti pa s svojo razvitostjo uravnotežita učinkovitost celotne molže. Ko pomolzemo vse četrti, še spraznimo vime: izmolsti je treba tudi toščo.

Vime mora ostati po molži zdravo. Če pustimo vime površno izmolzeno, imajo bakterije lažji pristop vanj: mišica, zapiralec, namreč tedaj še ne zapre ustja vimena. S tem tudi spodbudimo mlečne žleze k živahnemu delovanju. Vemo, da se tudi med molžo tvori mleko. Zato vime ponovno ma-

siramo, da tvorbo mleka kar najbolj pospešimo. Dokončna molža ima namen, da dobimo toščo, katere je največ v zadnjih curkih.

Izmolzni prijemi se vrstijo takole:

— Prvi prijem je, da primevmo oba prednja seska kakor pri molži, samo nekoliko višje, tako da zajamemo tudi začetek mlečne cisterne. Nato oba seska hkrati stisnemo. Potem objamemo ista seska nekoliko nižje in oba hkrati iztisnemo. Prav tako izmolzemo zadnja dva seska.

— Drugi prijem: Obdelujemo oba prva seska tako, da desno prednjo četrt objamemo z levico in s palcem nad pestjo masiramo po vimenu v polkrogu proti sesku; levo prednjo četrt pa masiramo z dlanjo v polkrogu od zgoraj navzdol. Vime med masiranjem nekoliko dvignemo. Nato izmolzemo, nakar spet masiramo. To ponavljamo, dokler mleko še teče.

— Tretji prijem je, da začnemo pri desni prednji četrti z obema rokama: z desno dlanjo objamemo sesek, z levico pa s palcem masiramo. To ponovimo pri prvi prednji četrti. Nato izmolzemo mleko. Pri zadnji četrti pa objamemo z levico sesek, z desnico pa masiramo. Vsak izmolzni prijem dovede mleko v kanale, pozneje pa ga izmolzemo.

Končno se prepričamo, ali smo popolnoma izmolzli. To storimo s takoiimenovanim kontrolnim prijemom.

Desno dlan napol odpremo in z njo objamemo sesek, levo dlan pa skrčimo v pest.

Tako pride sesek med desno dlan in levo pest, nakar ga stisnemo.

Molža ene krave sme trajati 8 do 9 minut.

Zupanek

Sedaj je čas za brananje pregozstih ozimlin

Uporaba Tomaževe žlindre

1. PRIDOBIVANJE TOMAŽEVE ŽLINDRE.

Po Thomasovem postopku pridobivajo istočasno fosfatno gnojilo (Thomasov fosfat) in jeklo. Postopek je torej tak, da dobimo dva kvalitetna proizvoda. Thomasov fosfat pridobivajo v deželah, kjer predelujejo železno rudo, ki vsebuje poleg železa tudi fosfor. Tudi v metalurgiji dodajajo pri predelavi železovih rud surove fosfate z namenom, da bi dobili istočasno kvalitetno jeklo in Thomasov fosfat z zadržano količino fosfata (P_2O_5). Namen procesa v jeklarstvu je, da bi oksidirali fosfor, ki ga vsebuje surovo železo, v P_2O_5 . Oksidacija fosforja je možna le takrat, če se ob dodatku žganega apna tvori v konverterju bazična žlindra. Z dovajanjem zraka pri tem zgorevajo oziroma oksidirajo silicij, mangan, ogljik in fosfor v okside. Pri oksidaciji nastane P_2O_5 , ki se spaja z apnom v konverterju. Po končnem postopku plava na raztaljenem jeklu tekoča žlindra, ki je sestavljena iz kalcija, fosfata in silikata. Razen tega vsebuje še nekaj železnih in manganovih oksidov.

2. VREDNOST IN UPORABA.

Fosfor v Thomasovem fosfatu je vezan na kalcij in silicij. V obliki teh spojin je v zemlji topljiv, tako da ga rastline lahko hitro asimilirajo. Skoraj polovico Thomasovega fosfata sestavlja apno (CaO). Večina apna je vezana na fosfor in silicij, nekaj je pa prostega. Ko damo zemlji npr. 600 kg Tomaževe žlindre, smo ji s tem dodali 300 kg apna (CaO_2), medtem ko znašajo izgube apna zaradi spiranja letno 300—400 kg na ha. S 600 kg Tomaževe žlindre damo na 1 ha tudi potrebne količine magnezija. Silicijeve spojine v žlindri preprečujejo, da bi se dostopni fosfati prehitro spremenili v nedostopno obliko. Dolgotrajni učinek fosforja v žlindri pripisu-

jemo samo spojinam silicija. Kalcijevi silikati tvorijo osnovo za nastanek stabilnih humusnih spojin v zemlji.

Železo je važno pri tvorbi klorofila. Mangan, kobalt, bor in ostale sestavine so važni mikroelementi. Pretežna večina mineralnih gnojil, ki jih pridobivajo s sintezo, je PREČISTA in vsebuje premalo mikroelementov, kar ima pri intenzivnem gnojenju in visokih pridelkih za posledico pomanjkanje le-teh.

Pomanjkanje mikroelementov se pokaže bodisi na rastlinah, bodisi na živalih in človeku. Z visokimi pridelki črpajo rastline iz zemlje makro- in mikroelemente.

Tomažev fosfat (žlindro) lahko trosimo v jeseni, pozimi in spomladi, na splošno takrat, kadar nam to dopuščajo priroke na samem obratu. Najbolj primerno obdobje za trošenje je pred mehanično obdelavo zemlje, da se na ta način gnojilo z zemljo dobro premeša. Fosforja in kalijevega gnojila trosimo lahko jeseni ali spomladi, ker ni nevarnosti za spiranje v globino, kakor pri nitratnem dušiku. **ZAVEDATI SE MORAMO, DA GNOJIMO S FOSFORJEM IN KALIJEM ZEMLJO, Z DUŠIKOM PA RASTLINE.**

Učinek Tomaževega fosfata je pri kisli reakciji tal boljši kot pri nevtraln. Razen dostopnega fosforja ima pomemben učinek v Tomaževem fosfatu tudi kalcij, ki ugodno vpliva na reakcijo tal.

Pri proučevanju učinkovitosti radioaktivnega Tomaževega fosfata so ugotovili, da se težko topen fosfat tega gnojila pod vplivom vlage tal hitro razkroji in enakomerno porazdeli v raztopini zemlje. V tej obliki rastlinske korenine hitro sprejemajo fosfor. Brž, ko prične korenina aktivno delovati, sprejema takoj fosfor in ga prenaša v nadzemeljske organe.

(Po agrokemijskem priročniku).

Kolenc Vinko

GNOJENJE

Glavni namen gnojenja je, da dosežemo

1. večji pridelek
2. pridelek kar najboljše kvalitete
3. stabilen proizvodni potencial tal
4. ugoden ekonomski rezultat.

Gnojiti moramo tako, da omogočimo rastlini obilen pridelek in da bi zemlja po žetvi obdržala stabilnost rodnosti za naslednjo kulturo. Pri vsakem gnojenju moramo doseči:

- a) ugoden učinek na rastlino (gnojenje rastlin),
- b) učinek na rodnost tal (gnojenje zemlje).

Vloga mineralnega gnojenja je v tem, da damo rastlinam dostopna hranila v zadostnih količinah. Zemlja je posrednik med hranili in rastlino. Ta vloga zemlje je lahko zelo različna, ker je odvisna od mnogih fizikalno-kemijskih in bioloških lastnosti tal. Založno gnojenje in rodnost tal sta predvsem sedaj, ko zemljišča intenzivno izkoriščamo, močno povezana, ker se medsebojno dopolnjujeta. Izkušnje iz prakse nam potrjujejo, da so mogoči visoki in stabilni pridelki le na zemlji, ki vsebuje zaželjene količine fosforja in kalija, ki ima dovolj humusa in kjer je pH — vrednost pravilno regulirana. Pravilno gnojenje s fosforjem in kalijem je pogoj za popoln učinek dušikovih gnojil. Razum-

ljivo je, da zadostna količina hranil v tleh ni edini pogoj, ki vpliva na stabilno plodnost tal, to je na sposobnost tal, da trajno dajejo velik pridelek. Vplivati moramo tudi na strukturo in biologijo tal. Vsi ukrepi za kultiviranje tal so med drugim odvisni tudi od regionalnih in lokalnih pogojev.

Rastlini morajo biti med rastjo na razpolago v dostopni obliki vsi tisti elementi, ki jih vsebuje ob žetvi. Vsaka rastlina vsebuje v tem stanju pri določeni kvaliteti pridelkov posamezne elemente v določenem zanj značilnem razmerju. Vendar nam ta sestava posameznih elementov ne predstavlja dejanske veljavne optimalnega razmerja ker lahko okolje, v katerem rastlina živi, vpliva na medsebojno razmerje v rastlini. Zato ni tako enostavno ugotoviti »normalnega« razmerja, razen če ga postavimo iz statističnega povprečja kot normo.

Rastlinska hranila, ki morajo biti na meznih stadijih razvoja, so variabilna. razpolago rastlini v obdobju rasti v posa-Rastlina v obdobju svojega razvoja odvzema iz zemlje hranila, ki časovno niso v konstantnem razmerju. Količinska potreba rastline po posameznem hranilu je odvisna predvsem od stadija razvoja in

doseže svojo maksimum v nekem popolnoma določenem časovnem obdobju.

Zavedati se moramo, da v praksi ne moremo rastlini sproti dovajati posameznih hranil glede na potrebe v posameznih obdobjih rasti. To ni izvedljivo zaradi tega, ker optimalna časovna porazdelitev sprejemanja posameznega elementa še ni do potankosti pojasnjena. Razen tega je večkratno gnojenje v istem letu na velikih površinah tehnično neizvedljivo, predvsem pa nerentabilno.

Intenzivna rastlinska proizvodnja mora biti osnovana na določenem »varnostnem koeficientu« kar zadeva rezervno dostopnih hranil v zemlji. Povsod v tehniki (gradbeništvu, elektrotehniki, strojni tehniki itd.) operiramo z določenim varnostnim koeficientom, bodisi pri instaliranih konstrukcijah, bodisi pri energetiki in materialu. Vseh teh ukrepov se poslužujemo ob upoštevanju tehničnih in ekonomskih faktorjev.

Tudi zemlja je proizvodno sredstvo, pri katerem moramo o intenzivni proizvodnji upoštevati ta v tehniki na splošno neogibni varnostni koeficient. Zato je razumljivo, da mora zemlja razpolagati z neko določeno rezervno količino hranil, ki omogoča, da odpravimo vsa nihanja in nestabilnost v proizvodnji. To pomeni, da morajo biti rastlinska hranila v raztopini tal na rapalogo rastlini med vsem obdobjem rasti v določeni optimalni koncentraciji.

V praksi ni mogoče, da bi dosegli vedno idealno stanje, v katerem bi v določeni enoti časa dajali rastlini prav toliko posameznega razpoložljivega hranila, kolikor ga zahteva. Sprejemanje hranila v rastlini prav toliko posameznega razpoložljivega hranila v rastlini je kontinuiran proces, hranila v rastlini je kontinuirani proces, zato bi moralo tudi dodajanje hranil slediti vsakemu obdobju zase, vendar kontinuirano.

Vsekakor obstojajo določene izjeme, ki so tehnično izvedljive. Kot primer nam služi gnojenje z dušikom pri pšenici, kjer v več obdobjih pokrijemo časovno različno potrebo po dušiku pri posameznih sortah, pri specifičnih regionalnih pogojih in s tem vplivamo na rentabilnost proizvodnje.

V praksi se skušamo vsem tem pogojem približati s temile ukrepi:

1. Uporabljamo gnojila, ki vsebujejo hranila v taki obliki, da ob trošenju niso sprejemljiva za rastline, vendar se po določenem času spreminjajo počasi v rastlinam dostopno obliko.

2. Porazdelimo dodatek gnojil na posamezne manjše doze, ki so prirejene potrebi rastline v določeni fazi razvoja. Upoštevamo tudi vrsto spojin, ki jo vsebuje gnojilo za posamezni element.

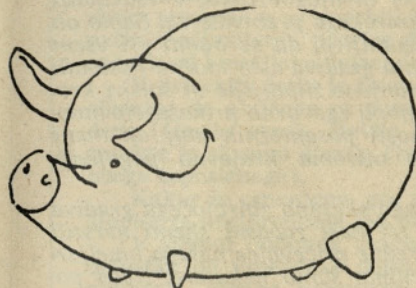
To velja predvsem za dušična gnojila, ki jih dajemo posameznim rastlinam v več obdobjih (pred setvijo, po cvetenju, po prvi košnji in podobno). Fosforjeva in kalijevega gnojila dajemo navadno v enem samem obroku, ker ni nevarnosti izpiranja.

Pri uporabi mešanih in kompleksnih gnojil, kjer ni moč ločeno uporabljati dušika, fosforja in kalija, si porazdelimo gnojenje tako, da bo v zaželenem obdobju rasti dodatek dušika učinkoval ugodno. Preizkušeni praktiki uporabljajo pred setvijo mešana gnojila, ki vsebujejo malo dušika, a več fosforja in kalija. Med rastjo dodajajo rastlini dušična gnojila v obliki primesne spojine, ker je od tega odvisna hitrost učinka. V ta namen mora biti tehnologija kulture naštudirana v vseh podrobnostih.

Kolenc Vinko

Kastriranje prašičev

Cesto se govori in piše o izboljšanju veterinarske službe, o njenem vse tesnejšem približevanju živinorejcu, o delu, kate-rega naj v celoti prevzame sama in podobno. Mnogo je bilo

že storjenega, mnogo dela pa še čaka. Eno takih področij dela je tudi rezanje prašičev. To delo še vedno v precejšnji meri opravljajo razni rezači nestro-

kovnjaki. Morda ni odveč, če pripomnim, da je rezanje prašičev raznih mazačev kaznivo, poleg tega pa s svojim nestrokovnim delom povzročajo velike škode. Razne zastrupitve, izkrvavitve živali in druga obolenja, ki nastanejo kot posledica nestrokovnega dela, so kaj žalostna slika.

Da bi se stanje izboljšalo, je sklenila Veterinarska postaja Žalec z Zavarovalnico Celje pogodbe, da bodo vse živali, ki jih bodo rezali veterinarji oziroma veterinarski tehniki, zavarovane za čas rezanja. Skodo, ki bi jo utrpeli lastniki zaradi pogina živali, bi dobili povrnjeno. Ni potrebno posebej poudarjati, da bo delo opravljeno strokovno in hitro, živali se bodo hitreje pozdravile, odpadle pa bodo tudi zastrupitve, gnojenja in podobno.

0 svinjski rdečici

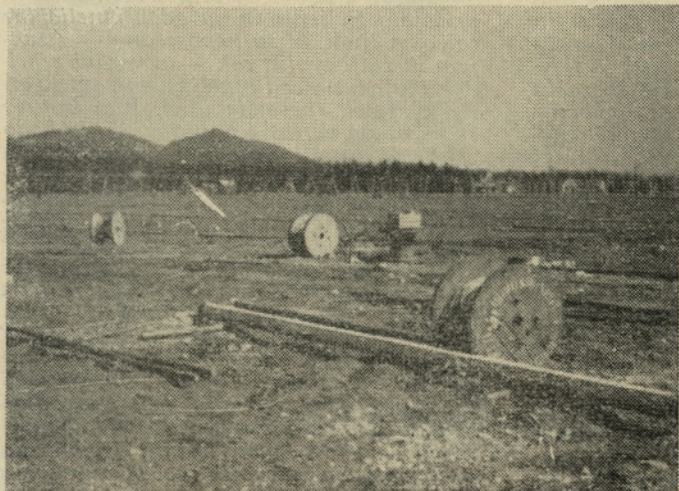
Z nastopom toplejših dni in s spremembo prehrane pričnejo prašiči bolevati za nevarno kužno boleznijo svinjsko rdečico. Povzročitelji te bolezni so bacili, kateri se v ugodnih pogojih razmnožujejo po organizmu živali in povzročajo bolezen. Obolele živali prenehajo jesti, postanejo žalostne, temperatura se jim povzpne preko 41°C, pogosto se po telesu pojavijo tudi izpuščaji rdečkaste barve. Vsi ti znaki so tako opazni, da so lahko rejcu zadosten dokaz, da nemudoma pokliče živinozdravnika. Živinozdravnik bo po pregledu živali dal potrebna zdravila in ji odredil potrebno prehrano in nego. Predolgo čakanje pogosto škoduje živali, kajti žival lahko hitro pogine ali pa bolezen preide v kronično obliko z vsemi svojimi posledicami, kot so vnetje sklepov in

vnetje srčne mišice. Živali slabo jedo, zaradi vnetja sklepov težko hodijo, često pa zaradi obolenja srca nenadoma poginejo.

Da bi se izognili vsem tem nevsječnostim in tudi stroškom, kajti samo zdravljenje je drago, je potrebno prašiče zaščitno cepiti proti svinjski rdečici. Cepljenje se opravlja v mesecu maju in avgustu. Zaščita pred boleznijo je skoraj sigurna, le v posameznih primerih obolijo manj odporne živali in še te povečini za lažjimi oblikami. Veterinarji bodo v tem letu obiskali vsako gospodarstvo na področju občine Žalec.

Od živinorejcev je odvisno, da se odločijo, kajti poznejša tarnanja ne pomagajo. Po toči zviniti je prepozno.

Vet. Ocvirk Franc
Vransko

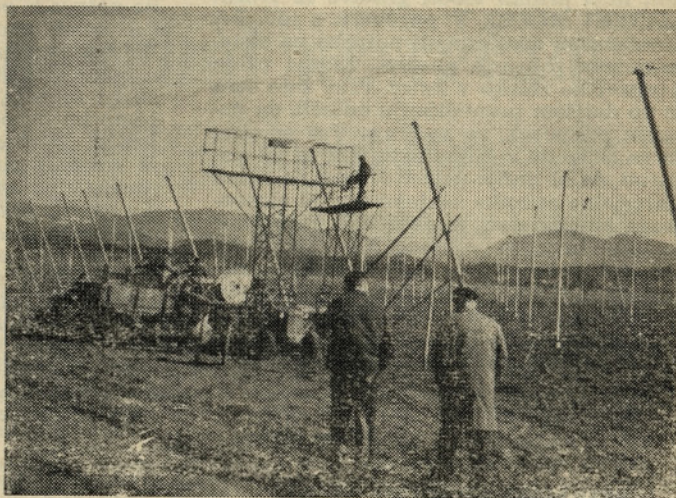
Prpriave za postavitev žičnice na breškem polju pri Polzeli

Področje dela, katero se odpira Veterinarski postaji, bi se s tem znatno povečalo. Zaradi obilice še drugega dela praktično ne bo mogoče, da bi se rezanje prašičev vršilo za vsakega lastnika posebej. Zaželjeno bi bilo, da bi se več lastnikov v vasi odločilo za dan rezanja prašičev. Javljali bi naj veterinar-

ski ambulantni in osemenjevalcem, ki gredo dnevno skozi njihove vasi.

Malenkostno večji stroški bodo sigurno odtehtali strokovno delo, da ne navajamo še jamstva za živali.

Vet. Ocvirk Franc
Vransko

Zadnja dela na betonski žičnici za kooperante za Drešinjno vasjo

Naj cvetje krasi naše domove

Ker smo pač v letu turizma, bi bilo prav, da vsak po svoji moči prispeva za čim lepši videz in čimboljši uspeh. Tudi Savinjska dolina je v tem napravila že precejšen korak. Seveda pa drži, da o pravem turizmu zaenkrat še ne moremo govoriti, se pa zadnje čase zelo lepo razvija tako imenovani prehodni turizem, saj leži naša prijetna dolina ob zelo prometni cesti. Najbrž bo marsikdo rekel: »Kaj pa ima kmetijstvo s turizmom?« Pa le lahko tudi precej pripomore. Če že ne drugače, vsaj s prijetno ureditvijo krajev oziroma okrasitvijo hiš. Saj je prvi vtis, ki ga tuji kot domači turist dobi, nekaj, če ne največ vreden.

Ko človek potuje po Savinjski dolini ga zelo razveseli pogled na številne hiše, kjer gojijo na oknih zares čudovite rastline. Seveda pa povsod le ni tako. Žalosten je pogled na prazna in pusta pročelja sicer lepo zgrajenih hiš, brez okrasnega grmovja in drevja ter cvetic. Precej žalostno je dejstvo, da je večina zgradb kmetijskega kombinata kljub temu, da imajo stavbe okenske police za zabojčke, razne zelenice in še druge možnosti, s cvetjem bolj slabo okrašena. Zadnji čas je, da začnemo gledati tudi na to, saj če velja za kmete in kombinat, da dosega v vsakdanji proizvodnji kar lepe uspehe, bi jim najbrž tudi gojenje okrasnih cvetic ne delalo prevelikih težav.

Predvsem ni težav sedaj, ko tudi v svetu okrasnih rastlin poznajo že raznovrstne vrste in sorte, ki uspevajo kjerkoli in tudi niso preveč zahtevne. Katere rastline bi se najbolj obnesle? Kajpak je treba takoj na začetku pomisliti na težave prezimljenja. Zato se je pač najbolje odločiti za enoletnice, saj so po barvi cvetov neprekosljive. Za okna bi bile najprimernejše petunije, predvsem vrstnate. Priporočal bi tudi sicer malo bolj zahtevne gomoljaste begonije, ki niso enoletnice. Tudi zelenice naj bi krasiše naše domove, na njih pa bi naj cvetele vrtnice čajevke, cd enoletnic pa salvije, tagetes in še druge.

Če pozneje še skrbno zalivamo in dognojujemo, bo uspeh kar lep. Za dognojevanje bomo rabili mineralna gnojila. Ko bo cvetje v polnem, ne bo lep pogled za nenadnega obiskovalca, temveč tudi za domače oko.

Franci Izlakar, Vransko

Pisma uredništvu

Spoštovani tovariš urednik!

Ko sem pred nekaj časa obiskal Zalec, sem imel priliko videti gradivo za HME-LJARSKI MUZEJ. V pogovoru s tov. Fr. Smukavcem sem omenil potrebo po sistematičnem zbiranju gradiva, ki naj pride v muzejsko zbirko v Zalec. Prav zato sem se po daljšem premišljanju odločil, da napišem prispevek, za katerega Vas prosim, da ga objavite v Hmeljarju. Zdi se mi koristno, da bi ljudje pričeli zbirati ne samo materialne ostanke savinjskega ali slovenskega hmeljarstva, temveč tudi zapisovati spomine in temu podobno. Ker »Hmeljar« sleherni mesec obišče naše hmeljarje, menim da je najbolj primeren za vzpodbudo in začetek zbiranja vsega, kar je v zvezi z našim hmeljem. To je torej drugi razlog, zaradi katerega pošiljam prispevek Vam v objavo.

Z lepimi pozdravi!

Milan Natek

ZBIRAJMO GRADIVO ZA NAŠ HME-LJARSKI MUZEJ!

I.

Počasi, toda z neko zakonito sigurnostjo se kopiči v prostorih Inštituta za hmeljarstvo v Zalcu gradivo o našem hmeljarstvu. Res je, da nam doslej zbrano in deloma že tudi razstavljeno gradivo še ne daje pristnega vpogleda v razvoj savinjskega, oziroma slovenskega hmeljarstva. S tem pa nikakor ne nameravam zanikati ali kako drugače zmanjšati zaslug posameznikov — (tov. F. Smukavca, V. Jordana in drugih), — ki s svojo vestno in vztrajno prizadevnostjo rešujejo: ali pred propadom ali pred pozabo mnogokatera svojstvena obeležja našega hmeljarstva. Doslej zbrano in verjetno tudi pred pozabo ote-to gradivo nas obvezuje in vzpodbuja, da čimprej pristopimo k sistematičnemu zbiranju vsega, kar je v posredni ali v neposredni povezanosti z našim hmeljarstvom. Nastala bi namreč neprecenljiva škoda, ako bi vse skupaj prepuščali naključjem, »zbirateljski strasti« in skrbi posameznikov, sami pa bi se predajali lagodju in samovšečnemu zadovoljstvu.

Morda se bo marsikdo vprašal, čemu pa nam je sploh potrebna »ta nadloga« (namreč muzej o hmeljarstvu), čemu obujati spomine na polpreteklost, na začetke pridelovanja hmelja pa na primitivna obdelovalna orodja, ko pa smo na vse to že skoraj pozabili! Ali nam je res še potrebno govoriti o nekdanjem težaškem delu po hmeljiščih, ko pa imamo danes traktorje in celo vrsto drugih najsoodobnejših poljedelskih strojev? Čemu še razmišljati o nekdanjem pridelovanju, ko pa današnje hmeljarstvo na doberšnem delu Sp. Savinjske doline (SSD) že dobiva razsežnosti posebne vrste »industrijske proizvodnje«? Poleg vseh mogočij »za« in »proti« je o potrebnosti zbiranja gradiva o našem hmeljarstvu, naj zapišem samo enega v njegov prid (»za«). Brez dvoma je hmeljarstvo v SSD tista gospodarska panoga, ki je v zadnjih sto letih preoblikovala in izklesala iz nje tipično »hmeljarsko pokrajino«, kakršne ne najdemo drugod v Jugoslaviji. Tudi v današnji podobi hmeljarskega predela Savinjske doline srečujemo številne tipične domačijske žlahtnosti, ki so

prepojene z grenčico hmeljskega cveta. Zato pa povsod, kjerkoli motrimo našo hmeljarsko pokrajino, odkrivamo v njej številne pojave iz preteklih desetletij, ko je pričel hmelj prodirati tudi na naša polja. Takšno razčlenjevanje pa je le ena izmed osnovnih teženj našega bodočega hmeljarskega muzeja, ki ga bo mogoče podajati samo na osnovi načrtno zbrane in urejenega gradiva o našem hmeljarstvu. To je tembolj potrebno, ker z ljudmi vred tonejo v pozabo premnoge spominske dragocenosti. Rod, ki je sodoživljal začetke načrtnega pridelovanja hmelja v SSD, je domala že izumrl. Zato pa se nam ponujajo premnoge dragocenosti, ki še žive v spominih ljudi druge in mlajše generacije savinjskih hmeljarjev. In te je potrebno v kakršni koli obliki ohraniti pred pozabo — kot dokumente časa — vsem bodočim preučevalcem gospodarstva v SSD, kakor tudi vsem našim zanamcem.

II.

Marsikdo se bo vprašal, kaj pa je pravzaprav potrebno oziroma koristno ohraniti kot gradivo za prikaz razvoja našega hmeljarstva? Zato bom opozoril le na nekatere dokumente, ki bodo zanimali preučevalca našega hmeljarstva, in ki so v najrazličnejših oblikah raztreseni po naših domačijah.

A. — Poleg osebnih spominov je potrebno zapisati najrazličnejša pripovedovanja, ki so se ohranila iz prvih časov sajenja in gojenja hmelja pa vse do današnjih dni. Sem sodijo navedbe o koledarju dela v hmeljiščih, o uvajanju novih sort hmelja in njih prilagajanju našemu naravnemu okolju, o pojavih škodljivcev na hmelju in zaščiti pred njimi. Dobrodošlo gradivo so najraznovrstnejši zapiski po »pratikah« ali v »koledarjih«, ki morejo biti tudi neposreden vir — poleg ostalega — za spoznavanje fenoloških obdobij v rasti hmelja pa za prikazovanje obdobij suš in moče, za prikaz slan s pozebami, toče in drugih ujm, ki so uničevale hmeljske nasade in njegov pridelek. Prav tako bo mogoče samo s spomini preminogih Savinčanov obuditi podobo o nekdanjem poreklu obiralcev hmelja (od kod so prihajali, o njihovem številu, koliko časa — dni so obirali, prevoz obiralcev idr.), o načinu obiranja hmelja, o sušenju in shranjevanju suhega hmelja, pa o trgovini in prometu (prevozu) hmelja (v balah) do večjih skladišč itd. Seveda je ob vsem tem skorajda nemogoče prezreti nekaterih ustaljenih navad, ki so se udomačile pri spravlju hmeljskega pridelka. — Prenekateri Savinčani se še prav dobro spominjajo nekdanjega prehranbenega režima po svojih kmetijah in vedo povedati, kako se je le ta spremenjal pod vplivom hmeljarstva in seveda tudi zaradi razvoja nekmetijskih vej gospodarstva (industrije, obrti, prevoznitva, premogovništva itd.). Vse to nas bo prisililo, da se bomo tudi poglobili v nekdanjo strukturo njivskih posevkov (delež žitaric, okopavin), in ob vsem tem se bomo spomnili tudi obdobja, ko so se začele po savinjskih njivah udomačevati krmne rastline (npr. detelje).

Se pred sto leti so bili tudi v SSD vinogradi značilni pokrajinski element. Zato je v gradivu tembolj potrebno podčrtati vzroke, ki so pripomogli k usihanju savinj-

skega vinogradništva po vsem obrobem gričevnatem svetu (ali so bile pglavitne vremenske nepravilike, slaba kakovost pridelka, trna uš ali druge bolezni, pomanjkanje delovne sile, ali previsoke davčne obveznosti idr.). S tem v zvezi je potrebno podčrtati tudi vzroke za razmah sadjarstva. Pri njem nas bo še posebej zanimala nekdanja namembnost sadnega pridelka (ali v pretežni meri za krljice — »platiče«, za »tolkec«) in njegov delež v vsakdanji prehrani kmečkega prebivalstva. Samo ob sebi je razumljivo, da se bomo pri vsem tem zbiranju gradiva zelo močno naslonili na vse ohranjene župnijske in šolske kronike, ki najbolj zgovorno prikazujejo mnoge značilnosti posameznih bolj ali manj prostorsko oziroma krajevno pogojenih pojavov.

B. V drugo skupino zbirajočega gradiva bomo po tej naši začasni shemi uvrstili vse neposredne pričevalce našega hmeljarstva. Omenimo samo nekatere. Našo pozornost bodo pritegnila vsa obdelovalna orodja, ki so bila namenjena pridelovanju hmelja. Zato je potrebno obuditi spomin nanj in poiskati lopate in motike, nože in pluge ter brane, lestve, vozove za prevajanje gnoja pri dognojevanju, skratka vse tisto, kar je v zadnjih sto letih služilo pridelovanju savinjskega (slovenskega) hmelja. Saj pravzaprav v njem motrimo predhodne oblike današnjega poljedelskega orodja pri nas. Zato ne bomo mogli prezreti ne »križa« ne »mačka«, kakor tudi ne »škafa« (mernika), ne košar in ne košev pa tudi ne »les« za sušenje obranega hmelja. Spomnili se bomo oblik nekdanjih hmeljskih kopic in pozabiti ne bomo smeli na prikaz območij, od koder so savinjski hmeljarji dobivali hmeljeveke v prvih desetletjih svojega hmeljarjenja.

Razumljivo je, da ob vsem tem ne smemo zanemariti najrazličnejših učinkov, ki jih je prineslo hmeljarstvo v SSD. Zato bomo posvetili pozornost spremembam kmečkega doma, rasti števila poslopj v okviru kmečkega doma, pa vsem zunanjim kakor tudi notranjim spremembam v kmečki hiši in vsem spremembam funkcij, ki se odražajo v namembnostih posameznih poslopj kmečkega doma. Najrazličnejše fotografije kmečkih domov bodo najzgovornejši dokaz našim trditvam in prikazom razvoja hmeljarske pokrajine. Pri zbiranju gradiva ne bomo smeli prezreti oblek oziroma oblačena kmečkega prebivalstva, še posebno onega, ki je kar najbolj neposredno povezano z našim hmeljarstvom.

C. V posebno zvrst gradiva o našem hmeljarstvu bomo uvrstili dokumente, ki pričajo o življenju in navadah hmeljarjev oziroma ljudi, ki so neposredno — z znojem in žulji svojih rok — povezani s pridelovanjem našega hmelja (npr. »štangarji«, obiralci, »basarji« idr.). Prav gotovo se ne bomo ustrašili naporov, ki jih bodo zahtevali zapisi poedinih pripovedi ali pesmi o hmelju, o prikazu vzdušja v času hmeljskega obiranja. Skratka, potrebno je, da dojamemo in z zapiski ohranimo oziroma obudimo pristnosti celoletnega utripa in ritma življenja, ki ga poganja pri nas savinjsko hmeljarstvo. Morda se je na katerem čebelnjaku na območju našega hmeljarstva ohranila panjska končnica, ki s šegavostjo poudarja posamezno trpko življenjsko resnico o našem hmeljarstvu.

S pričujočim zapiskom želim vzpodbuditi številne savinjske hmeljarje, ki v takšni ali drugačni obliki hranijo spomin na preteklost, da po svojih močeh prispevajo svoje dragoceno gradivo v temeljno zbirnico našega porajajočega muzeja o (slovenskem) hmeljarstvu. Milan Natek

Zavezancem prispevka od kmetijske dejavnosti

V zvezi s spremembo zveznega, republiškega in občinskega predpisa o prispevkih in davkih občanov se spremeni način uveljavljanja pravice do olajšav pri odmerjenem prispevku od kmetijske dejavnosti.

V preteklih letih je finančni organ sam ugotavljal upravičenost do olajšave za posamezne primere iz uradnih evidenc (število otrok, število družinskih članov za dela nezmožne in skupno število članov ter katastrski dohodek na enega zaposlenega).

Kakor že omenjeno, gre za spremembo predpisov in postopka za uveljavljanje teh olajšav v naslednjem:

V skupni dohodek gospodinjstva (cenzus) gredo razen dohodka od kmetijske dejavnosti še dohodki iz delovnega razmerja, obrtne dejavnosti, gostinske dejavnosti, ostalih samostojnih dejavnosti, dohodek od stavb, pokojnine in invalidnine.

S temi podatki pa finančni organ ne razpolaga in so dolžni prispevni zavezanci, ki želijo uveljavljati olajšave pri odmeri prispevka, le-te podatke sami predložiti oddelku za finance Skupščine občine Žalec.

Glede olajšav pa pripominjamo naslednje:

1. Prispevni zavezanec, ki preživlja nad 3 mladoletne otroke ali odrasle za delo nezmožne družinske člane in mu skupni dohodki na družinskega člana ne presegajo 1.200 N-din letno, ima pravico do olajšave v višini 10 % za vsakega, vendar največ do 50 % od odmerjenega prispevka.

2. V primeru, da so vsi družinski člani za delo nezmožni in če skupni dohodek na družinskega člana ne presega 1.600 N-din letno, ima prispevni zavezanec pravico do olajšave po 20 % na družinskega člana, vendar največ do 60 % od odmerjenega prispevka.

Potrebni obrazci za vlogo, kakor sama izjava o dohodkih, bodo na razpolago v sprejemni pisarni na sedežu Skupščine občine Žalec.

Rok za vložitev zahtevkov za olajšave je za leto 1967 do 15. maja 1967.

V Žalcu, dne 24. marca 1967

SKUPŠČINA OBCINE ŽALEC
Oddelek za finance

Obiski - obiski - obiski

Te dni so nas obiskali in z nami izmenjali izkušnje hmeljarji kmetijske zadruge ŽATEC — Češkoslovaška

Občani in varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami

Zaradi naravnih in drugih hudih nesreč, ki so se pripetile v zadnjih letih; katastrofalni potres v Skopju, potres v Makarski, velike poplave v Celju, Zagrebu in drugje, so narekivale, da je potrebno nekaj storiti, da se zavaruje življenje in zdravje ter premoženje pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami.

Socialistična republika Slovenija je sprejela zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami in tako določila obveznosti občanov, delovnih in drugih organizacij ter družbeno-političnih skupnosti glede varstva pred hudimi nesrečami.

Organizacija varstva pred hudimi nesrečami preprečuje in odpravlja nevarnosti, zaradi katerih bi lahko prišlo do hudih nesreč ter vodi akcije za reševanje in pomoč ob hudih nesrečah.

Hude nesreče so nevarne katastrofe (potresi, povodnji, zemeljski in snežni plazovi, neurja in podobno) in druge nesreče, pri katerih je ogroženo življenje in zdravje velikega števila ljudi (epidemije, veliki požari v naseljih, v velikih gospodarskih objektih in v gozdovih, hude nesreče v rudnikih, hude prometne nesreče, močne eksplozije, zastrupitve ozračja, zemljišča in podobno).

Organizacija varstva pred hudimi nesrečami deluje v mirnem in vojnem času; v vojnem času tudi kot civilna zaščita pri odpravljanju posledic zračnih in drugih napadov.

OBVEZNOSTI OBCANOV:

Občani so dolžni sprejeti obveznosti in opravljati naloge v organih, v ekipah in drugih enotah za varstvo pred hudimi nesrečami, ki jih ustanovi njihova delovna ali druga organizacija oziroma družbeno-politična skupnost.

Kdor opazi, da grozi neposredna nevarnost hude nesreče, ali da se je taka nesreča zgodila, mora takoj obvestiti najbližjo postajo milice ali štab za varstvo pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami. Pri tem mu mora pomagati vsak, ki razpolaga s prevoznim sredstvom ali s sredstvom za zvezo — telefonom.

Lastniki in uporabniki premoženja morajo storiti potrebne ukrepe za zavarovanje premoženja pred hudo nesrečo, v času hude nesreče pa skrbeti za reševanje. Občani se morajo ob hudih nesrečah ravnati po navodilih pristojnega štaba družbeno-politične skupnosti (občine), izdanih za zavarovanje in reševanje njihovega življenja in premoženja.

Če je nesreča velikega obsega, lahko odredi predsednik občinske skupščine, da morajo pri delih za zavarovanje in reševanje sodelovati občani z določenega območja z osebnim delom, z opremo in z vozili, kar velja tudi za delovne in druge organizacije. Obveznega sodelovanja z osebnim delom pa so oproščeni naslednji občani:

- osebe, ki so mlajše od 16 let,
- nosečnice in matere z otroki, mlajšimi od 7 let ter
- občani, ki zaradi bolezni ali iz drugih upravičenih razlogov ne morejo sodelovati pri reševalnih oziroma zavarovalnih delih.

Lastniki in uporabniki nepremičnin morajo dopustiti, da se na njihovih nepremičninah izvršijo ukrepi, ki jih odredi pristojni štab za zavarovanje in reševanje (na primer delno ali popolno porušenje stavb, sekanje dreves, kopanje jarkov ali nasipov, odlaganje materiala in podobno).

Pristojni štab lahko odredi, da lastniki in uporabniki javnih zgradb (šol, hotelov, zadržnih in drugih domov) zasebnih stanovanjskih in drugih prostorov, primernih za nastanitev, morajo sprejeti na začasno nastanitev prebivalce z ogroženega oziroma prizadetega območja.

Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami pa določa tudi kazni za kršenje zakonskih določil:

Z denarno kaznijo do 500 novih dinarjev se kaznuje za prekršek:

— kdor ne sprejme dolžnosti in ne opravlja določenih nalog v organih, v ekipah ali enotah za varstvo pred hudimi nesrečami, katere ustanovi delovna ali druga organizacija, pristojna družbeno-politična skupnost (občina) ali pristojna krajevna skupnost.

— kdor opazi, da grozi neposredna nevarnost hude nesreče, ali da se je taka nesreča že zgodila, pa tega ne prijavi pristojnemu organu, ali kdor ne da na razpolago prevoznega sredstva ali sredstva za zvezo (telefon).

— lastnik ali uporabnik premoženja, če ne stori potrebnih ukrepov za zavarovanje in reševanje svojega premoženja,

— kdor se ne ravnava po navodilih pristojnega štaba,

— kdor se brez upravičenega razloga ne odzove odredbi o obveznem sodelovanju pri zavarovalnih in reševalnih delih in ne da na razpolago opreme, materiala, vozil in drugih potrebnih sredstev.

— lastnik ali uporabnik nepremičnine, ki na svoji nepremičnini prepreči ali ovira izvrševanje ukrepov, rušenje stavb, sekanje dreves, kopanje jarkov ali nasipov, odlaganje materiala in podobno,

— lastnik ali uporabnik javnih zgradb, stanovanjskih in drugih prostorov, primernih za nastanitev, ki brez upravičenega razloga ne sprejme oziroma ne da zatočišča prebivalcem z ogroženega oziroma prizadetega območja.

S tem člankom želimo seznaniti naše občane z obveznostmi, ki jih določa zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami. Želimo, da se z vsebino tega članka seznanijo tudi člani vaše družine, sosede in znanci.

LUDVIK LAMPRET

načelnik oddelka za narodno obrambo
Skupščine občine Žalec

KAKO VZDRŽEVATI STANOVANJE?

Naše podjetje je v preteklih letih zgradilo precej stanovanj. Z namenom, da bi se naš delavec v stanovanju prijetno počutil, so bila stanovanja nemalokrat popolnoma opremljena. Izdelani objekti so bili v notranjosti solidno izdelani. Formiranje obrata je narekovala potreba, da se zgrajeni stanovanjski fond vzdržuje v mejah razpoložljivih sredstev in da se nadaljuje s pridobitvijo novih stanovanjskih površin.

Toda ko govorimo o vzdrževanju, mislimo tu tudi na tisto vsakodnevno vzdrževanje stanovanja, za katero je dolžan skrbeti vsak stanovalec sam. Zakonski predpisi namreč predvidevajo, da mora stanovalec zapustiti stanovanje takšno, kakršnega je prevzel, računajoč normalno obrabo. Tu pa naletimo na vprašanje, kaj je to normalna obraba. Ni normalna obraba to, da je nujno po dveh letih uporabe stanovanja zamenjati dobro izdelan parket, in to v suhem in nadstropnem stanovanju, kjer vlaga ne more bližje. To je namerna poškodba ali pa poškodba zaradi neznanja. Največji sovražnik parketa je voda; manjše količine vode pustijo samo temne lise, večje količine parket dvignejo. Če pa je poleg tega parket še pokrit s stragulo, ki se ne premakne celo leto, potem parket propade v pol leta. Cena za 1 m² znaša od 68 do 90 N-din. Takšne škode seveda ne morejo kriti nobene stanarine.

Da bi tudi stanovalci v mejah svojih možnosti skrbeli za vzdrževanje, ne bo odveč nekaj navodil. Ugotovili smo že, da je voda v stanovanju največji sovražnik. Ne smemo dovoliti, da bi puščale vodovodne pipe. Včasih zadostuje že samo zamenjava tesnila, ki ga dobimo v tehničnih trgovinah ali pa pri vsakem vodovodnem instalaterju. Vodovodne pipe naj bodo zmeraj zaprte, tudi takrat ko ni vode, da ne bomo neprijetno presenečeni. V primeru večje poškodbe je nujno zapreti vodo v hiši, navadno v kleti in poiskati prvega vodoinstalaterja.

Precej stanovanj ima vgrajene električne grelce — bojlerje. Vgraditev izvrši strokovnjak na način, ki je odvisen od tipa grelca. Stanovalec pa naj bi vsaj vsakih 14 dni pregledal kombinirani varnostno povratni ventil, če pravilno deluje. To naredimo tako, da kapico ventila odvijemo v levo tolikokrat, da občutimo preskok navoja in da priteče voda. Potem kapico ventila ponovno zavijemo v desno. V kolikor nismo prepričani, da boiler v redu deluje, izključimo električni tok in pokličemo strokovnjaka iz servisne službe. Potrebno je, da damo vsak boiler pregledati vsako drugo leto. Takrat naj bi se izvršilo čiščenje in odstranitev vodnega kamna.

Zelo pazljivi moramo biti pri električnih napravah. Edino, kar lahko sam stanovalec popravi, je menjava varovalk in žarnic. In tudi pri tem delu moramo paziti, da ne prijemamo oklopa varovalk na notranji strani. Pri menjavi žarnic prijemamo oklop samo na zunanji strani. Neizoliranih električnih kablov pri gospodinjskih aparatih ne smemo uporabljati. Zapomniti pa si velja, da je vsako drugo popravilo električne instalacije nestrokovnemu in neusposobljenemu osebjem prepovedano. Kdor opazi kakršnokoli okvaro ali pomanjkljivost na električnih napravah in napeljavah, je dolžan okvaro prijaviti najbližjemu električarju ali službi našega obrata.

U. M.

Razgovor s kooperanti

Delovna enota Petrovče je ena tistih, ki je za kooperante postavila največ lesenih in betonskih žičnic. V petih kompleksih jih je postavila 18 ha, od teh manjše za lesenimi drogovi in večje od 6 ha z elegantnimi betonskimi.

Tovariša Kučer Alojza — vodjo kooperacijske proizvodnje — sem poprosil, če lahko obiščeva nekatere kooperante, ki imajo svoje površine v skupnem hmeljišču.

V Petrovčah nama je kooperant Kaniz Jože za skednjem pokazal: »Tam za Marjanovim sadovnjakom jo vidite. Je lesena in meri okrog 4,70 ha. Od tega imam jaz 1,10 ha, Jelovšek Marjan 2,45 ha, Pospah Jože 0,61 ha, Holobar Nada 0,42 ha in Kopriva Fani 0,12 ha. Zemlja je pripravljena. Moramo samo še zakoličiti sadilna mesta, za kar prosimo za pomoč delovno enoto, ker želimo, da bo kompleks enoten. Večino potaknjencev imamo že narezanih. Malo me skrbi visoka talna voda, posebno na tistem delu kompleksa, ki je bil prej travnik. Sicer je bil že pred leti tu nasajen hmelj. Ugotovili smo, da ima življenjsko dobo komaj okrog 10 let. Zato ga bomo v teh letih boli izkoriščali!«

Tovariš Kučer je obljubil pomoč dveh delavk iz lastne proizvodnje, ki sta večji količina in imata za to delo tudi potrebne letve. Poudaril je, da naj vsi hmeljarji pripravijo zadosti količkov in delavkama, ko pride ta, pomagajo, da bo delo hitreje steklo, ker ju želijo kmetje tudi na drugih kompleksih.

»Kako je pa s fižolom,« poprašam.

»Skoraj sem pozabil povedati« — nadaljuje tov. Kaniz — »da imamo vsi pogodbe za pridelovanje vmesne kulture fižola. Delovna enota nam bo dala za napeljavo žico in kaveljčke. Tako bo poleg hmelja v vrsti še ena žica za fižol. Pravijo, da lahko v ugodnem letu da fižol skoraj toliko dohodka na ha kot hmelj. Če hočemo kaj imeti, moramo tudi kmetje pohiteti sedaj, ko nam je to omogočeno.

Morijo nas le davki. Občina mi ga je letos zvišala za okrog 300.000 S-din, to pa pomeni eno malo enoosno prikolico ali vsa mineralna gnojila za posestvo ali enega delavca v sezoni.

Kakor dolgo ne bo uspela mlekarna plasirati mleka v Petrovče, ga bom raje prodajal strankam doma po 120 S-din, kot da bi ga dajal mlekarni po 70 S-din.«

Poslovlila sva se od prijaznega, razgledanega in zgovornega kooperanta in obiskala še Jelovšek Marjana. Tu sva srečala dipl. ing. Skalin Borisa, Jordan

Vinka in področnega tehnika Žgank Alojza. Le-ti obiskujejo kooperante in jim na želje po adaptacijah hlevov, skednjev, silosov in ureditvi dvorišč strokovno svetujejo in pripravijo načrte.

Izvedela sva, da namerava tov. Jelovšek preurediti svinjski hlev v goveji in obratno. Novi hlev naj bi imel 10 stojišč, krmilno mizo, napajalnike in instalirane cevi za morebitno molzno napravo.

»Tudi jaz sem v novem kompleksu. Vsi hmeljarji moramo težiti za tem, da bomo imeli čimveč hmelja na žičnicah in v skupnih modernih nasadih, kar nam olajša delo in poceni proizvodnjo. Na hmeljevke skoraj ne bomo mogli več računati, saj so predrage in jih tudi ni moč dobiti v potrebnih količinah.

Pogodbe za oddajo mleka ne bomo sklenili.«

Upravnik DE tov. Janič Vinko naju je še zapeljal na ogled velike, skoraj 7 ha betonske žičnice za Drešinjo vas. Skupina žičničarjev je še postavljala vmesne stranske drogeve. Pravijo, da še nekaj dni, kar je odvisno od vremena, in žičnica bo nared.

Kooperant Gajšek Viki je povedal, da združuje ta žičnica sedem kooperantov, da bodo z deli takoj začeli, ker je treba do takrat, ko bodo napeljana vodila za hmelj in za fižol, še veliko opraviti.

Ob ognjišču je nabijal »štajerček« svoj počasen tok — tok in priganjal Vika k nakladanju.

Za slovo nam je povedal, da je bil z izletom v Italijo zelo zadovoljen, pokazal je gondoljera iz Benetk, ki razsvetljuje gondolo s pisanimi lučkami in nam natočil penečega piemontskega muškata, ki ga je, kot pravi, prinesel poskusiti tudi našim gostilničarjem.

Lep pozdrav
urednik.

ZAHVALA

Članom kolektiva kmetijskega kombinata Zalec in vsem ostalim, ki so meni in ostalim članom moje družine izrekli iskreno sožalje ob izgubi mojega očeta ter ga spemili na njegovi zadnji poti, izrekam v imenu vseh žalujočih iskreno zahvalo.

Ivan Rozman

Umrl je v 75. letu starosti

GOROPEVSEK GREGOR

iz Prebolda

Dobrega gospodarja, hmeljarja in ustanovnega člana PGD Prebold bomo ohranili v trajnem spominu.
DE Prebold

Po daljšem bolehanju je v 74. letu umrl naš kooperant in ugleden hmeljar

Svet Franc

p. d. Rakeš

iz Kaple vasi pri Preboldu.

DE Prebold

POPOTNI VTISI IZ ITALIJE

V dneh 12., 13. in 14. marca je skupina kooperantov obratov Petrovče in Sempeter obiskala tradicionalni kmetijski sejem v Veroni (Italija).

V nedeljo zgodaj zjutraj smo krenili izpred hmeljarskega doma v Petrovčah. Petrovški udeleženci potovanja so s kavalijsko gesto napolnili le eno stran sedežev vzdolž modernega kompasovega avtopulmana. Prvi postanek je bil v Zalcu in tudi prvo čakanje zaspanecev. Že po nekaj minutah stojimo v Sempetru in zopet čakamo »Divjakovega« Lojza — edinega čistokrvnega Prleka v Savinjski dolini. Končno je tu in z njim vred najhvalejnejša tema pogovorov in šal za prihodnje 3 dni. Mož ima namreč svojo »Betaljnovino« na samem začetku ali izteku »Martjakov« — slavni šempetrskih vinskih gorici in prav ti »Martjak« bodo napolnili skoraj polovico vseh »strokov« pogovorov prihodnje dni. Ljubljana — nas sprejema temačna, meglena in zaspana. Dajši postanek v

bančna potrdila in marke. »Da bi se pa midva kdaj videla, ne verjamem, gotovo ste me zamenjali s kom drugim«. Mož v uniformi pa vztraja (deviznega računa in mark sploh ne pogleda): »Sva se videla, sva, saj sva v Neverkah skupaj v kurjoto šolo hodila«. Tedaj pa se je »posvetilo« tudi Radku. Spravi marke hitro v žep in se spomni: »Seveda, saj ti si oni Janez. Ja kaj pa delaš pri carini?« Pa pravijo, da prijateljstva iz šolskih let nadalje trajajo. Res je, vendarle smo do carine.

Republica Italia. Črno oblečen »gardist« (po hlačnici mu namreč teče 10 cm širok rdeč trak) vstopi v avtobus in se zagleda točno v sredino zadnjega stekla. Ne trene z očmi. Ne vemo, ali nas v duhu šteje, ali moli »očenaš« (ne pozabite, da je nedelja). Nato salutira in izgine. Naslednji je iz druge formacije, vsaj po uniformi sodeč. Sitnari in odpirata torbe. Toda izgleda, da mu ni za domače piščance, ker kmalu odide.

ki mizi 8 praznih steklenic, šef recepcije ne da več pijače. Prizna pa, da je napravljen boljši »kšeft« kot včasih ves mesec v sezoni, ko imajo hotel v zakupu Nemci. Vlado in še nekateri poskusijo z vztrajnostjo. Vendar je strah pred openo našimljeno policijo je le večji kot pa želja za profitom. Čudni so ti kapitalisti. Hotel je lično zgrajen, celo tako lično, da ni potrebnih nikakih prisluskovalnih naprav, če hočeš slišati, kako si sosed v sosednji sobi prižge cigareto. Zjutraj odhod v Verono na sejem. Bredina zamudniška blagajna se lepo polni. Pred sejmom čakanje na vstopnice. Mimo leno vozijo reklamni »caravani«. Vse ponujajo naviti magnetofoni za »cento lire«. In končno je našega potrpljenja konec. Vsi po vrsti napademo enega prodajalca in v hipu je mož ob vso zalogo »šraufencigerjev«. Zamislite, kako poceni: 3 izvijači za 100 lir! Ko pravkar hočemo v drugem navalu kupovalne mrzlice še vsak po en komplet, je mož odkril, da ima le še take po 200 lir. Vendar nič zato. Vstopimo v razstavišni prostor. Z vseh strani tulijo v nas zvočniki. K sreči ne razumemo, sicer bi nas še kdo prepričal kot oni malo prej z izvijači. Toda sedaj se naša muka še le prične. Kaj pogledati? Razstavišče je prenatrpano z vsem. Največ je strojev. Od frez za okopavanje lončnic do rigolnih plugov s 3-metrsko desko. K sreči je z nami inženir Boris, ki kar dobro »parlarie«, še več pa je vreden, da nam zares podrobno, strokovno razloži delovanje raznih mehanizmov. Razgubimo se po sejmišču. Po dva in dva, redko v večji skupini se ustavljamo zdaj tam, zdaj tu. Tudi sejmski bifeji točijo dobro vino rosso. Skoraj vsi pa se ponovno srečamo na konjskem sejmu. Kot da bi se zbrali vsi mešetarji Evrope skupaj. Kar nekam »domače« vtisi je. Od ponija velikosti psa čuvaja, do visokih »belgijcev« — vse je na ogled in seveda naprodaj. Najboljši vtisi naredi stara fижakarska ključeta, ki jih razstavljata dve zagrebški firmi.

Petelini, kokoši, gosi, zajci, pavi, kanarčki — kdo bi vse naštel in ogledal! Toda Radko in »Dajčbir« sta si jih ogledala. Pet dni bi moral hoditi in gledati, če bi hotel vsaj malo vedeti, kaj vse si

izgubimo izpred oči. Povedati moram, da se je pred nami peljal v Alfa Romeo. In kaj pravijo v takem primeru naši rojaki v tuji deželi? Postavijo avtobus za cesto in čakajo. Prav tako je tudi bilo. Med čakanjem smo si za kosilo zažvižgali ono našo: Al' me boš kaj rada imela. Končno je prišel naš izgubljeni inženir in nas povedel stran s ceste v italijanski kravji hlev. Ni kaj reči — lepe krave, vendar je »farmar« Jožko trobil, da so podloške lepše. Pa je menil hudoben jezik iz naših vrst, da je to sicer res, vendarle da imajo samo eno malo napačno, da namreč molzejo manj mleka kot le makaronarske. Ker se nam je tako dopadlo, smo si urno ogledali še eno tako »štalo«. Nato pa je sledilo veselo presenečenje. Moderna mlečna farma za 200 molznic in 200 glav remontne črede. Vse pod eno streho. In okoli nje 200 ha travnikov (slednji ne pod streho). Namakanje. Vsega 6 delavcev in šef, ki v sebi združuje vodjo farme, agronoma, veterinarja, vso evidenco in knjigovodstvo in vso upravno žerijo. Vendar niso sodobni in napredni. Sploh ne osemnjujejo krav na znanstven način, ampak prepuščajo to delo dvema čisto navadnima bikoma. Kaj pa bi šele dejala naša inšpekcija, ko bi videla, da za pranje vimen ti »profitniki« sploh ne uporabljajo Zlatorogovih detergentov, pač pa kar s prvimi curki mleka vime obrisejo. Izgovarjajo se sicer, da to delajo zato, da vime ne razpokajo, toda premislite, ali bi kaj takega pri nas bilo sploh mogoče? Krave so sicer lepe in »farmar« Jožko je ugotovil da nimajo nobenih gnajnih izcedkov in izpadov maternic, toda takega primitivizma pri osemnjenjstvu jim le ne moremo oprostiti. Morda velja omeniti, da so nam ob koncu obiska povedali šalo, da prodajajo mleko po 64 lir (1,28 N-din) in da so rentabilni.

Utrujeni smo se zvečer vrnili v hotel ob Gardi. Po mnogo boljši večerji kot prejšnji dan (ti kapitalisti so špekulanti), smo se ponovno lotili vina rossa in igre na srečo — kupčkanja. Neki prijazen makaronar nas je po vrsti olajšal skrb, kako bi prihodnji dan koristno porabili lire. Zamislite, kolikšna usluga našim živcem na carini. Skoraj bi se mi zareklo. Olajšal nas je res vse, razen enega. In ta naše gore list je častno branil naš ugled do kraja, dokler italijančku niso pošli živci in je ušel, da reši, kar se še rešiti da, če mu je sploh še kaj ostalo. Saj pravijo: znati je treba in živcev človek ne sme zgubiti kot na primer Viki s spodnjega konca doline. Obvladati se je treba, kot se zna Vlado.

Napočil je zadnji dan. Ponovno avtostrada — smer Benetke: Canal Grande — Doževa palača — Markova cerkev — Markov trg. Razglednice, souvenirji in zopet vino rosso. Smer Trst. Nakupovalna mrzlica se nas loteva. Niti Radko, niti rudi iz Galicije ne raznemata več domišljije. Končno Trst. Krožna vožnja in opozorilo na največje znamenitosti: Poneršo, Upim, Standa. Postanemo v pristanišču pri Akvariju. Zadnji požuk Brede, da bi odvrnila vso našo pozornost od prevnete nakupovanja je zaman. Ze smo v malih skupinah po trije ali štirje in v naskoku zavzamemo Poneršo. Kostumi, puloverji, plašči iz roški ekspartni artikli nas prevzamejo, nato zlatarne. V »Darvilu«, ki je soliden bolj kot »ljubljska kontrola meril« — to je nezgodbitno dokazal TT in v trzlatarne. V »Darvilu«, ki je soliden bolj govini to tudi vsakemu povedo, če še ne ve — je huda gneča. K sreči prodajajo vse na kg in zmanjka jim tudi ne. Za zlatom: jedilni pribor. Grušoveljski France, ki ima veliko družino, se založi kar s tremi kompleti. Petrovški »gospodje« kupujejo samo v priporočilih zavikih. Radko kupi za svoje piščance posebno postlatico, za vsakega 1 »čikgumi«. Končno je ura sedem in čas odhoda. Zadnji zamudniki plačajo kazen v valuti sosednje države — v dinarjih. Avtobus izgleda kot sani dedka Mrza. Vedar vsi upamo, da cariniki ne bodo videli nič. Malo pa nam je le tesno v

(Nadaljevanje na 16. strani)

Kooperanti in tehniki obratov Sempeter in Petrovče na kmetijskem sejmu v Veroni

kompasovih garažah — pregled avtobusa. Ko že mislimo, da je gotovo, novica: zavore so zanič. Preselimo se v drug, na las enak avtobus. To bi samo po sebi ne bilo nič luđeja, je pa le marsikateri spreletel hladen srh. Kaj bo pa zdaj s skritimi »zakladi«, ki smo jih komaj stlačili v vse reže sedežev, poda, stenske obloge in v ventilacijsko napravo? Kompasovi ljudje pa so uvideli in izkušeni. Odstranijo se in menijo: »Kar levo počasi se preselite«. Neverjetno, kako dolgo nekateri nato iščejo klobuke, šale in prtijago v starem avtobusu. Končno smo le nared in po krajšem obisku v »Daj-dam« krenemo proti meji. Beseda pa kar nič ne gre iz ust. Nekateri z izvijači »popravljajo« stenske in sedežne obloge, zavijajo, odvijajo in kaj še vse. Kmalu po tem, ko zavustimo Postojno, postane Breda, edini ženski udeleženec ekskurzije, sicer pa Kompasov vodil, zgovorna.

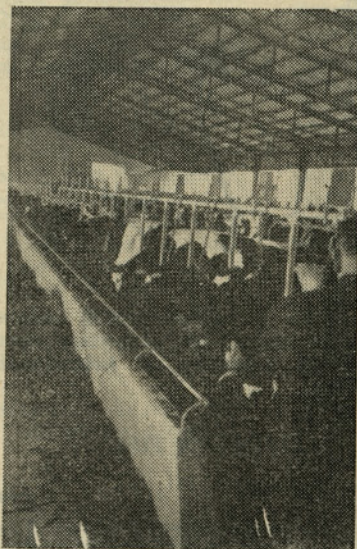
»Deponirajte« pri Kompasu vse odvisne pettisočake, zakaj naš zakon pravice terjata tako. In nato pove še nekaj izkušenj o obmejnem strip-teasu. Marsikoga le »povade« strah in Breda nabere kar zaletno kuverto naše — skoraj že konvertibilne valute.

Fernetiči. Resen, a vljuđen možak v modri uniformi nas posamično sprašuje za ime in primerja »najnovejšo« izdelke fotografske obrti v skupnem potnem listu z našo nedeljsko fizionomijo. Zgleda, da je zadovoljen, ker kmalu zapusti avtobus. Po nekaj minutah živčne vojne vstopi rjavo-rumeno oblečen mladenci, pove da je »carini«, se sprehodi po avtobusu in ko se že vrne, zapliči svoj pogled v Radka: »Midva se pa menda že poznavata, sva se že večkrat videla«. Tišina, medsebojno fiksiranje s pogledi. Nato pa Radko: »Prosimo, jaz imam devizni račun« in začne kazati

Pride Breda z dvema »kliantericama«. In prične se refren, ki nas bo spremljal še 3 dni: »Vino rosso«. Onkraj Trsta so si naši vrli udeleženci ekskurzije končno le opomogli od strahu. Potna čela so bila obrisana. Sedaj pa na delo. Prihodnjih 100 kilometrov poti je rezerviranih za »monterske posle«. Ko je tudi to opravljeno, smo že pri mlečnem baru Viscosorba. Postanek. Najprej minus 2 deci, nato ogled rastlinjaka in prodajalne sadja in mlečnih izdelkov. Lepo sadje: jabolka, hruške, ni kaj reči. Nekateri mislijo, da ni naprodaj, da je iz voska; vendar se kmalu prepričajo, da za 80 do 90 lir dobiš kilo »namalana« sadežev. V mlečnem baru srečaš kmečki cvet Savinjanov. Vsi ližejo »gelatino«, po naše sladoleđ.

Pokrajina hiti mimo nas. Padova. Staro univerzitetno mesto. Cerkev Sv. Antona. Zunaj »štanti«. Sveče, obeski, razglednice, vse sorte kiča. Vlado in Radko kupita Bredl souvenir: 10 colsko posvečeno svečo. Kratek sprehod po mestu. Srečam Plešnika. Pravi: »Ti, ali je tukaj kaka »oštarija«, kjer mi ne bodo dali sladoleđ, če bom naročil 2 deci?« Režeja so namreč poprej v mlečnem baru grdo potegnili. Pravzaprav nesramno, da ne razumemo po naše!

Avtostrada »Serrenissima«. Šofer plačuje amortizacijo Fiatovi družbi. Radko pripoveduje »vice« iz stare predvojnke vojske. Čas hiti. Ze smo v Veroni. Julijin grob. Pa pravi Lojz — in mnogi se strinjajo — »tak koriti« mam doma za napajanje. Arena in prva italijanska mini krila. Prve zamudniške kazni po 50 lir. Ze nadaljujemo pot mimo sejma k Gardskemu jezeru. Hotel »Sportsman«. Radkeltive sob. Večerja: Piščanci. Radko meni, da so kvalitete našega konfiskata 9 in on bo menda že vedel. Zato pa tembolj zaleže vino rosso. Ko je na vsa-

Pogled v notranjost hleva za 400 glav v bližini Verone v Italiji

videl. Se sprehod med kilometrsko vrsto štantov kiča in že prihajajo prvi, dobro obloženi z vsemi mogočimi torbami, kemičnimi svinčniki, marelami in podobnimi spominčki, k avtobusu. Ko Breda pobere od vseh udeležencev vstopnice — kam bi prišel Kompas, če bi moral kupovati vstopnice za vsako skupino izletnikov — se odpeljemo z inženirjem Borisom v okolico Verone. Naenkrat ga

(Nadaljevanje s 15. strani)

griu. »Zlatim dečkom« najbolj. Dobrteška Franca, ugotovljamo, sta napravila najboljšo kupčijo. Za 3000 lir sta dobila 5 kg pralnega praška, povrh pa še otroško kolo. Ni slabo, kajne? Celu v »Uplimu« ne kupiš boljše, ker ne dobiš nič povrh. Imajo pa isti prašek za 900 lir in kolo za 1200 lir.

Adlo, Republica Italia, in že smo doma. Cariniku vsi povemo, da smo kupili čik-gumi in ker drugega zares ni videti, nam verjame, pozdravi in gre. Vzdihi olajšanja in dobra volja. Mesto ob mikrofonu zavzame gallški Rudi in ker smo vsi dobri želodcev se »vicem« smejemo. Veselo je do Vranskega. Tam večerja in naše pivo. Plačamo v lirah in radi imajo tako. Vendar utrujenost in sočudenje z jutrišnjem dnem opravita svoje, ni in ni več veselja. Gremo domov. Dobrteška Franca, ki nas prva zapustita, razglasita za naslednji dan licitacijo za kolesa in to je hkrati zadnja šala te uspele in vesele ekskurzije.

Ozare sveže so ozelenele,
v razorih rjavih tiho kalček
kljuje,
od morja blage sape so zavele,
toploto sončno njiva slastno
pije.

O vigrad, čas želja in
hrepenenja,
iz sebe v nas natakaj sok
življenja!

LAKOTA

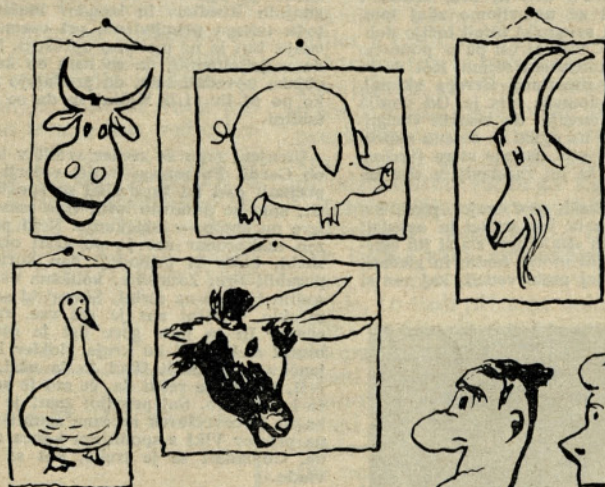
Francelj je prišel k sosedovim na obisk. Bil je na moč lačen in je komaj čakal, da bi mu kaj postregli. Ker si ni vedel drugače pomagati, je vprašal svojo malo nečakinjo:

»Minka, kdaj pa pri vas večerjate?«

»Navadno ob sedmih,« pove deklica. »Če je pa kdo pri nas, počakamo, da odide.«

BLOKOVSKA

— Kje pa je tvoj bratec?
— Bolan je.
— Kaj pa mu je?
— Tekmovala sva, kdo se bo bolj iztegnil skozi okno, pa je on zmagal.

IZOLACIJA

— Od kdaj si pa tak ljubitelj živali, da si jih še po stenah razobesil?

— To je zaradi tankih sten. Če se zdaj z ženo prepirava, samo še pokaževa na primerno sliko.

IZJAVA ZA TISK

PREGOVORI

»Naprej in vedno samo naprej!« — vendar pomni, da se neposlusnost in neznanje maščujeta sama.

LJUDSKE NAPOVEDI

Če je travna presu/lo,
kmetovalcu ni ljubo,
če pa večkrat dež rosi, v srcu to
ga veseli.
O Juriju vrana v žitu skrita,
dosti obeta žita.

UGANKA

Jaz most poznam in tudi ti,
na svetu lepšega pač ni;
nihče še ni šel čez ta most.
Ima še tudi to lastnost;
nad mostom so vodé,
pod njim gredo ljudjé,
in ptice letajo
ter ladje jadrajo.
Plačati treba ni mostnine,
čez malo časa ti izgine.

(MAVICA)

OTROŠKA

— Mamica, zakaj moram jesti?
— Zato, da boš kmalu velika zrasla.
— Mamica, ali ti še rasteš?
— Ne.
— Zakaj pa potem sploh ješ?

DOMOVINSKA PRAVICA

— Ste Savinjecan?
— Večinoma. Ko sem prišel v Savinjsko, sem tehtal 16 kg, zdaj pa 84.

VERNA PRIČA

— Opozarjam vas, da svojih izjav pred sodiščem ne spreminjate! Včeraj ste rekli, da tegale testamenta ne poznate, danes pa trdite, da ga poznate.

— I, kaj bi ga ne, ko ste mi ga pa vi včeraj pokazali!

ALI ŽE VESTE?

— da je kooperant Brinik Franc iz Prekope oddal lani v mlekarno 30.060 litrov mleka.

— da piše v Zakonu o zasebnih kmetijskih strojih, da lastnik »kmetijske priprave« lahko uporablja za delo na svojem kmetijskem gospodarstvu tudi dopolnilno delo drugih.

— da pripada na jugu Južne Amerike pastirju ovčjih čred 3 kg mesa na dan.

— da lahko kmetijske organizacije prodajajo ali dajejo v najem od 2. marca 1967 vse vrste kmetijskih strojev kmetijskim organizacijam, kmetom ali drugim občanom.

— da je imela lani koooperacijska proizvodnja našega kombinata nad 4 milijarde S-dinarjev realizacije.

— da ima naša pospeševalna služba polne roke dela z načrtovanjem in adaptacijami hlevov, ureditvami dvorišč, montažami naprav za prevetrovanje in s posvetovanji s kooperanti.

— da še vedno pojedjo kobilice eno desetino svetovne proizvodnje žit letno.

— da bodo lahko kupili poslopja in gradili manjše turistične objekte (vile in vikend hišice) pri nas tuji državljani po dolgoročni zakupni pogodbi, ki bo veljala od 5 do 50 let.

Branko Šömen

MOJE DEKLE

Moje dekle je kmetica doma za vitkim plotom brez, kjer bo kmalu vzkllila pšenica in najina skrita vez.

Mreža blatnih mlak se bo po kolnikih osušila in bela kot zgodnji mak bo pot, ki k njej bo vodila.

Kakor kmetič bom zavriskal pred poslednjo ograjo, ko jo bom spomladi obiskal in našel doma jo.

Hmeljar

»Hmeljar« izdaja Centralni delavski svet. Ureja uredniški odbor: predsednik: Karel Kač; člani: Plaskan Vlado, Jeriček Zlatko, Janič Vinko in Janše Jože. Urednica strokovne priloge, dipl. ing. Kač Miljeva. Glavni in odgovorni urednik ing. Vybihal Vili. — Uredništvo je na upravi KK Žalec. List izhaja mesečno. Letna naročnina 12 N-dinarjev. Rokopisov ne vračamo. — Tisk in klišiji »Celjski tisk« Celje.

STROKOVNA PRILOGA ZA HMELJARSTVO

POROČILO S SEJE PREDSEDSTVA EHB 11. 3. 1967

Letošnje spomladansko zasedanje predsedstva Evropskega hmeljarskega biroja (EHB) je bilo 11. 3. 1967 v Parizu.

Zasedanja sta se udeležila tudi dva predstavnika iz Jugoslavije in sicer: ing. Lojze Četina iz Inštituta za hmeljarstvo v Žalcu in dr. Peter Pavlič iz republiške gospodarske zbornice v Ljubljani.

Zvezni odbor za hmeljarstvo pri Zvezni gospodarski zbornici je na ožjem sestanku dne 17. 2. 1967 (Miličević, Pelikan, Kri-vokučin, Bobovnik, Molan, Četina) izdelal stališča in pooblastila naših predstavnikov za sejo predsedstva EHB.

Dnevni red seje predsedstva je bil naslednji:

1. Volitve predsednika in 3 podpredsednikov za dobo dveh let.
2. Potrditev zapisnika zadnje seje z dne 12. 8. 1966 v Pragi.
3. Poročilo članov o hmeljarstvu v njihovih deželah.
4. Izmenjava mnenj o hmeljarstvu v svetu.
5. Financiranje komisij EHB.
6. Priprava na 17. kongres EHB.
7. Eventualna resolucija.
8. Razno.

Udeležba in potrditev uradnih predstavnikov poedinih držav članic.

Vsaka država članica ima namreč lahko le po enega uradnega predstavnika v predsedstvu, ki ima pravico glasovanja, čeprav se sej udeležuje po navadi več predstavnikov, ki pa nimajo pravice glasovanja. Naslednji pregled je sestavljen tako, da je pri vsaki državi prvi napisan uradni predstavnik.

Prisotni:
Belgija: gg. Top, van Mileghem, Pollet, de Rynk;
ZR Nemčija: gg. Adorno, Höfiter, Rebl;
Anglija: gg. Holmes, Rice, Fremantle,, Turner;
Francija: gg. Lux E., Messmer;
Jugoslavija: ing. Lojze Četina, dr. Pavlič;
Spanija: g. Arcenegui;
Čehoslovaška: gg. Knakal, Riha, Smrčka;
Predstavniki tehnične komisije: dr. Maton;
Sekretariat: dr. Schneider.
Opravičeni: Bolgarija, Poljska in predsednik znanstvene komisije EHB.

Ad 1.) V uvodnih besedah je predsednik Rice pozdravil prisotne in obžaloval odsotnost opravičenih predstavnikov iz Bolgarije in Poljske. Opravičil se je, ker zaradi bolezni v letu 1966 ni mogel opravljati funkcije predsednika in se še enkrat zahvalil češki delegaciji za uspešno organizacijo 16. kongresa. Nato je pojasnil, da po dvehletni mandatni dobi odstopa kot predsednik in je za svojega naslednika

predlagal našega predstavnika ing. Četino, ki je bil doslej podpredsednik. Predlog je bil z enim zadržanim glasom (ing. Cetina) soglasno sprejet in g. Rice je prepustil vodenje seje novoizvoljenemu predsedniku. Za podpredsednika je bil namesto ing. Četine izvoljen belgijski predstavnik g. Top, ostalima dvema podpredsednikoma gg. Adorno in Knakalu je bil mandat podaljšan za naslednji dve leti.

Ad 2.) V razpravi o zapisniku zadnje seje je pripomnil g. Adorno, da so na zadnji seji ostala odprta tri vprašanja, ki jih bomo morali obravnavati na današnji:

- a) pravica glasovanja predsednika in podpredsednikov
 - b) sodelovanje z ZDA
 - c) sofinanciranje zvezne komisije
- O prvem vprašanju sta se izluščili dve možni varianti:

1. Za predsednika ali podpredsednika so lahko izvoljeni le člani predsedstva tj. predstavniki poedinih držav članic v EHB (Riha, Četina). V tem primeru lahko obdržimo princip, da ima lahko vsaka država članica le po 1 glas, predsednik in podpredsedniki pa imajo v tem primeru pravico glasovanja. V drugem primeru bi kršili načelo enakopravnosti, ker bi imele tiste države, ki bi imele predsednika ali podpredsednika po 2 glasa. Ne glede na rotacijo teh funkcionarjev po državah, bi to vneslo neenakopravnost in zmedo pri glasovanju.

2. Predsednik in podpredsedniki naj ne bi bili uradni predstavniki članic v predsedstvu (Adorno, Maton, van Melighem), ker bi tako lahko bolj neodvisno opravljali svoje funkcije. V prvem primeru ni potrebna nobena sprememba statuta EHB, medtem ko ga je v drugem primeru treba spremeniti. Da se ne bi dalje ukvarjali s tem manj važnim proceduralnim vprašanjem, je bilo na predlog g. Adorna in g. Holmesa preloženo na naslednjo sejo.

Nadalje je bilo predlagano, da naj bodo zapisniki nekoliko obširnejši (Četina,

Lux). Generalni sekretar dr. Schneider pojasni, da so običajno zapisniki s sej v avgustu krajši, s sej v marcu pa obširnejši, kar je odvisno od obravnavane problematike, vendar bo v bodoče upošteval te pripombe.

Ad 3.) V tretji točki dnevnega reda so poročali predstavniki posameznih držav o proizvodnji in trgovini s hmeljem. Iz teh poročil bi povzel nekatere zanimivosti.

Čehoslovaška je lani uvozila 400 ton hmelja (8000 stotov á 50 kg) in s tem povečala izvoz svojega hmelja.

V ZR Nemčiji so imeli precej slabši pridelok kot so pričakovali. Medtem ko je znašala njihova ocena pridelka 380.000 stotov, je bil dejanski pridelok le 346.516 stotov á 50 kg ali okrog 9% manjši od predhodne ocene. Uvoz je znašal 92.990, izvoz pa 117.456 stotov á 50 kg. Izvojni saldo je bil torej 24.566 stotov, kar pomeni približno 7% svetovnega saldo-izvoza (za primerjavo: slovenski saldo-izvoz je znašal v letu 1965 15% svetovnega saldo-izvoza), približno toliko kot v letu 1965.

V Angliji je ostalo 9,5% hmelja neobrabnega, ker so bile glede na pridelok potrebe pivovarstva toliko manjše. Ostalo je še okrog 4.800 stotov á 50 kg hmelja neprodanega. Pričakujejo, da bodo potrebe za leto 1967 za 5% nižje od lanskih, zato se bodo po njihovi oceni zmanjšale površine hmeljišč v Angliji za 10–15%. Njihove pivovarne ne uporabljajo hmeljnih ekstraktov za varenje piva.

Za našo državo je značilen nagel porast proizvodnje piva in zato je domača pivovarniška industrija vedno znatnejši potrošnik našega hmelja. Medtem ko smo zadnja leta porabili doma le 5 do 10% proizvedenega hmelja, bo od proizvodnje hmelja 1966 porabljenega doma že preko 17%.

Iz podatkov v poročilih je generalni sekretar sestavil pregled podatkov o površnih ocenah in dejanskem pridelku hmelja držav članic EHB v letu 1966. Prikazan je v tabeli 1.

Tabela 1

Pregled površin hmeljišč in pridelka hmelja v letu 1966

Država	Površina v ha		Pridelek 1966 v stotih á 50 kg		
	1967	1966	ocena	dejanski pridelok	razlika
Belgija	1050	1050	32000	35000	+ 3000
Čehoslovaška	8800	8750	160000	185000	+ 25180
ZR Nemčija	11014	11000	380000	346514	— 33486
Anglija	7800	8217	239000	232586	— 6414
Spanija	1160	1190	29000	24930	— 4070
Francija	1300	1210	45000	51160	+ 6160
Jugoslavija	3800	3750	100000	105673	+ 5673
Poljska		2130	52000	41300	— 10700
Bolgarija		1200			

Ad 4.) V četrti točki dnevnega reda so bila izmenjana mišljenja o hmeljarski situaciji na svetu. Močno je prišlo do izraza mišljenje, da pomeni cenena proizvodnja in vedno bolj koncentrirana ponudba ameriškega hmelja nevarnost za evropsko hmeljarstvo. Ameriške hmeljarske farme so vedno večje, a po številu jih je vedno manj. Po oceni nekaterih predstavnikov lahko pričakujemo, da bodo od sedanjih 300 večjih hmeljarjev ostale v bodoče le 3 velike družbe. Naslednji problem je možnost ekstrakcije tudi manj kakovostnega hmelja in zaščita provinience hmelja, ki ga ekstrahiramo. Dogaja se, da nekatere države uvažajo cenejši, manj kvaliteten hmelj, ga ekstrahirajo in pomešanega z ekstraktom kvalitetnega hmelja spet prodajo kot ekstrakt hmelja poznanih kvalitetnih provinienec.

Predsedstvo je prišlo do zaključka, da so ta vprašanja zelo akutna in jih bo treba sistematično in kompleksno proučiti. Treba bo izdelati znanstveno analizo in na osnovi te oblikovati praktične ukrepe za usklajevanje svetovne proizvodnje in potrošnje hmelja. Do naslednjega kongresa, ki bo avgusta v Madridu, bo potrebno zbrati problematiko in izdelati načrt za tak študij. O tem bo takrat razpravljala ekonomska komisija. Potem pa

bi dele študija prevzele posamezne države oziroma institucije.

Ad 5.) Evropski hmeljarski biro ima več strokovnih komisij: znanstveno, tehnično, ekonomsko in zvezno, ki vzdržuje stike med znanstveno in analitsko komisijo pivovarniške zveze.

Zaradi razširitve dejavnosti posameznih komisij postaja aktualno tudi njihovo financiranje. Doslej je bilo v navadi, da je stroške sej in publicistične dejavnosti nosila država, kjer je bila seja ali pa država, iz katere je predsednik. Ker so stroški zaradi vedno obsežnejše dejavnosti vedno večji, je posebna tehnična komisija vložila zahtevo, da EHB vsaj delno krije stroške njene dejavnosti. Podobne zahteve so dale tudi že druge komisije. Osvojevano je bilo načelno gledanje, da se iz sredstev EHB lahko subvencionira publicistična dejavnost in eventualni stroški organiziranja zasedanj, nikakor pa ne potni stroški in stroški samih raziskovanj.

V zvezi s temi zahtevami se je pojavil nov problem proračuna EHB. Sklenjeno je bilo, da se poveča članarina za 20 %, kar pomeni za našo državo povečanje od 1250 do 1500 francoskih frankov. Nadalje je bilo sklenjeno, da države, ki prirejajo kongres niso več oproščene članarine, za

kompenzacijo tega pa se zmanjša število delegatov, ki ne plačajo prispevka za kongres za 50 % (za Jugoslavijo od 8 na 4 delegate).

Sprejet je bil sklep, da se odobri tehnični komisiji glede na njeno zahtevo 3400 francoskih frankov dotacije za stroške prevajanja in tiskanja referatov.

Ad 6.) V zvezi s to točko dnevnega reda je dal španski predstavnik program letošnjega kongresa EHB, ki bo avgusta v Madridu. Po razpravi so bile izvršene manjše spremembe v programu, z namenom, da ne bi bile seje posameznih organov in komisij sočasno.

Ad 7.) Predloge za hmeljarska odlikovanja je treba poslati do 15. 6. 1967.

Pod 8. točko dnevnega reda ni bila sprejeta resolucija. V točki razno pa je generalni sekretar obvestil prisotne, da je izšel hmeljarski slovar, ki ga je izdala znanstvena komisija EHB. Naročila sprejema sekretariat EHB.

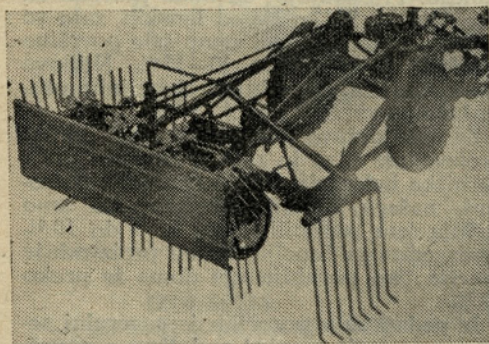
Ob koncu je generalni sekretar obvestil prisotne, da bo zvezna komisija zasedala 22. 3., znanstvena pa 23. 3. 1967 v Strassbourgu.

Ob 12.45 je predsednik zaključil sejo in se zahvalil za aktivno sodelovanje vseh udeležencev.

**VERONEK
MILAN**

Vtisi s kmetijskega sejma v Veroni

Po štirih letih sem si letos ponovno ogledal kmetijski sejem v Veroni v Italiji. Sejem je odprt teden dni, navadno v drugi polovici marca. Razstavni prostor je velik, saj meri nad 25 hektarov. Na njem lahko obiskovalec vidi pravzaprav vse, kar je povezano s kmetijstvom: živi-

Obračalnik in zgrabljalnik za seno za motorne kosilnice. Za obračanje sena se ščit iz jeklenih šibk obrne navzgor

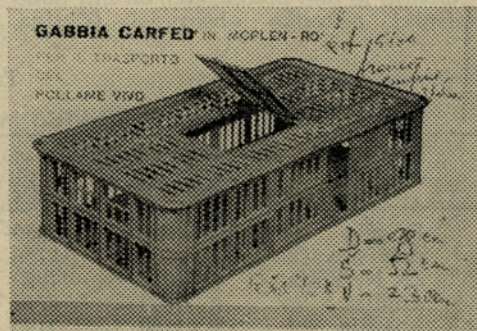
no, semena, gnojila, zaščitna sredstva, orodje, največ pa seveda kmetijske mehanizacije.

Če po spominu primerjam letošnji sejem z onim iz leta 1963, je bil letošnji obsežnejši. 1963. leta je bilo največ drobnih tj. najmanjših kmetijskih strojev, letos pa je bil poudarek predvsem na večji in težji mehanizaciji, tako da drobna, čeprav tudi nje ni manjkalo, ni tako padala v oči, kot pred leti. To je razumljivo. Nenehen proces združevanja zemlje v

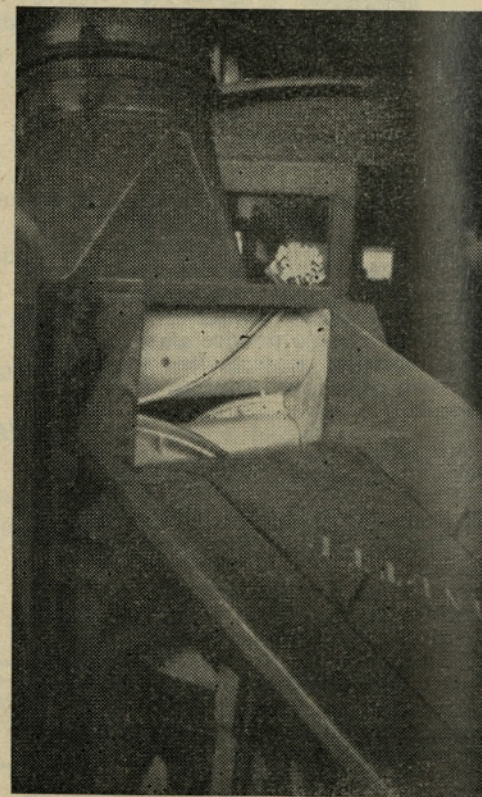
večje komplekse zahteva večje stroje, industrija pa ima tanek posluš, za potrebe proizvajalcev, posebno še, če je konkurenca vedno večja.

Na letošnjem sejmu je bilo videti veliko novih tvrdk, veliko novosti. Zanimivo pa je bilo pravzaprav vse, kar je bilo razstavljeno. Iz vsakega razstavnega predmeta pa je bilo razbrati željo, proizvajati več, lažje, ceneje in še tako zahtevno ročno delo opraviti s stroji. Tudi zunanja podoba kmetijskih strojev se je v teh nekaj letih precej spremenila. Poleg tehničnih novosti, so bolj razkošno opremljeni. Kaže, da se vrača stara navada. Kmetijski proizvajalec želi imeti lep traktor kot včasih lepega konja, da se ponaša z njim. Traktoristi pravijo, da imajo do takšnega stroja večje spoštovanje in veselje, ter da ga bolj negujejo.

Pred leti smo občudovali traktorje Same, ki so po opremljenosti izstopali. Na letošnjem sejmu pa je bila cela vrsta takih,

Valilnice iz plastične mase

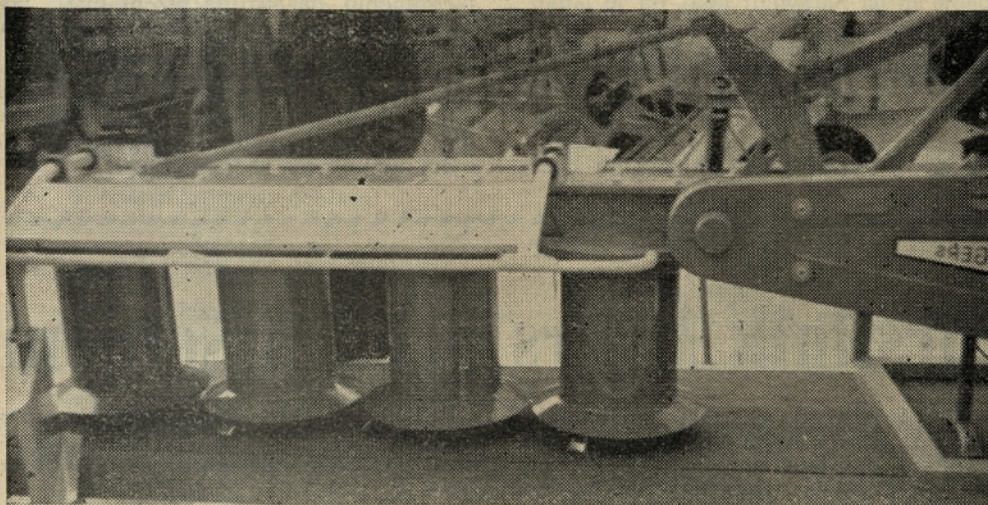
Prototip siloreznice brez običajne kose. Na vrtečih se valjih sta nameščena nož in utor

da bi marsikdo zamenjal fičkovo masko z ono na traktorju. Dva dni hoje po razstavišču je komaj zadostovalo za bežen ogled večjega dela sejma. Na nekaterih

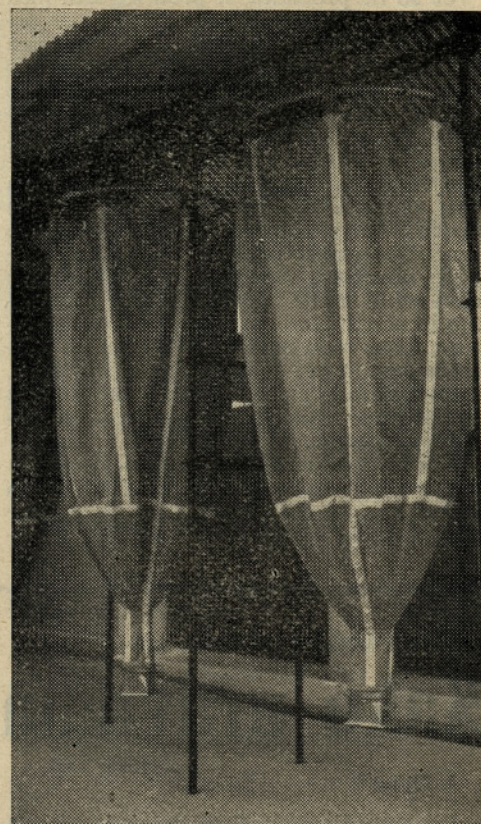
mestih pa se obiskovalec mora ustaviti in občudovati kot na primer: molznico s 40 litri mleka dnevno z ogromnim lepim vimenom; majhno molzno napravo z zmogljivostjo 10 krav na uro; velikega Fergusona s 110 konjskimi močmi; žitne kombajne s 5 m široko koso in silosom za 2000 kg zrnja; kosilnice z dvojno koso brez prstov; rotacijsko kosilnico; žetvene naprave za majhne kosilnice s priključki za spravilo sena; velike molekulatorje za pršenje plantaž; na drugi strani pa majhne nahrbtnice, komaj 7 kg težke, lepo oblikovane škropilnice, ki so izdelane iz plastične mase; stroj za redčenje posevkov

(pese) na poljubno razdaljo; kombajne za spravilo pese; nakladalce za nakladanje bal ali vreč na polju, plug z napravo za drobljenje brazde in še mnogo drugega.

V tej množici podobnih strojev, naprav in priključkov obiskovalec kljub vsemu tu in tam zapazi razlike v tehničnih rešitvah med enimi in drugimi, vsaj pri tistih, ki ga posebej zanimajo. Vendar bi bilo težko izluščiti najboljše, saj je za to potreben natančen študij in praktičen preizkus. Le na osnovi tega je mogoče dobro izbirati z ozirom na cilj, ki ga želimo doseči.

Kosilnica z vrtečimi se bobni. Na vsakem sta pritrjena po dva noža, ki jih je lahko zamenjati z novimi

Platneni silosi za zrnje ali močna krmila z izpustom spodaj

**VERONEK
MILAN**

STROJNA REZ HMELJA

Spomladi leta 1964 smo začeli preizkušati strojno rez hmelja z obrezovalniki Wallner iz Zahodne Nemčije.

Obrezovanje še bolj pa odkopavanje hmelja zahtevata precej ročne delovne sile. Delo je vezano na rok in mora biti opravljeno v razmeroma kratkem času. Zato prav odkopavanje in obrezovanje hmelja predstavlja prvo konico dela v hmeljiščih.

Za odkopavanje 1 hektara hmelja sajena na razdaljo $2,40 \times 1,30$ metra porabimo približno 120 delovnih ur, za obrezovanje pa 53 delovnih ur, kar daje skupaj 173 delovnih ur. Strošek je torej precejšen in se ga izplača mehanizirati. Isto delo opravimo s strojem Wallner v 2,5 do 3 urah.

Primerjava, če strojno le odkopavamo režemo pa ročno, je manj ugodna. Za 1 hektar hmeljišča porabimo pri istih pogojih približno 3 ure strojnega in 71 ur ročnega dela za odkopavanje, ter 53 ur ročnega dela za rez, kar znese skupaj 124 ur ročnega dela in 3 strojne ure. Delež ročnega dela pri strojnem odkopavanju je torej še vedno precejšen. Pri postopku Wallner pa je mehaniziranje rezi neolčljivo.

Delovne naprave obrezovalnika Wallner sta 2 konkavna diska premera 50 cm, pritrjena na gredeh, ki ju preko reduktorja žene kardanska gred traktorja. Vrtita se

v nasprotni smeri z različno obodno hitrostjo, za njima pa je nameščena osipalna glava, ki preprečuje zakrivanje vrste, omogoča kontrolo globine rezi in napeljava vodil po rezi.

Priključek je pripet na traktor v 3 točkah. Stabiliziran je s stabilizatorskimi ročicami. Deluje tako, da navznoter se vrteča diska spodrežeta greben v vrsti, odrežeta hmelj, zemlja z obrezlinami vred pa se zaradi centrifugalne sile razprši levo in desno od vrste. Delovna hitrost se giblje od 3 do 3,8 km na uro.

Urnovanje stroja je z ozirom na globino delovanja precej zahtevno. Opravljamo ga s pomočjo traktorske hidravlike. Možni sta dve varianti:

a) Urnovanje z ročico na hidravliki na specifični odpor zemlje.

b) Urnovanje z ročico za dviganje in spuščanje obrezovalnika. Ročico za specifični odpor naravnamo na maksimum.

Vsak od obeh načinov ima dobre in slabe strani.

Na razgibanem terenu bi bilo primernejše urnovanje z ročico na specifični odpor zemlje, kjer se priključek pri prehodu iz ravnine na vzpetino in obratno, obdrži na zaželjeni globini in prilagaja terenu, če so drugi pogoji za to dani. Dogaja pa se, da priključek spreminja globino delovanja tudi na ravnini zaradi neenakomerne širine grebena, različne vrste

tal (lažja, težja) in različne zbitosti tal v vrsti (začetek, konec, sredina vrste), kar se odraža v večjem ali manjšem odporu in spreminjanju globine rezi na ravnini, kjer to ni zaželeno.

Zato je boljše urnovanje globine na ravni površini z ročico za dviganje in spuščanje obrezovalnika s tem, da se poslužimo maksimalnega specifičnega odpora, ki ga prenese hidravlika. Slaba stran tega načina je v tem, ker se priključek ne prilagaja razgibanosti terena in se obrezovanje vrši lahko le na ravni površini.

Za pravilno in nemoteno delovanje stroja morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji:

1. tla ne smejo biti prodnata;
2. globina sajenja mora biti enaka;
3. njiva mora biti ravna, nezapleveljena, predhodno pobranana, brez ostankov žice in hmeljevine;
4. hmelj mora biti odoran in največ srednje visoko osut;
5. vlažnost tal mora biti primerna za obdelavo s stroji;
6. poganjki morajo biti napeljani navpično iz štora, brez grobanja.

Če so tla prodnata, se prod zagodzi med diska in ju krha ali celo ustavi, ker opusti varnostna sklopka, ki je vgrajena na kardanu, kar ima lahko za posledico ruvanje štorov, če takoj ne prenehamo z delom. Efekt in kvaliteta dela se manjšata. Prav tako onemogočajo strojno rez spirale in količki, ki služijo za pritrjevanje vodil. Neenakomerna globina sajenja ima za posledico različno visok rez. Če hočemo strojno obrezovati hmelj, moramo hmeljišče nujno pobranati in tako zbrati površino. Spomladansko branje delno tudi skriva napake slabega odoravanja in očisti njivo ostankov žice in hmeljevine, ki se rada navija okoli gredi in povzroča zastoje pri delu. Če so tla prevlažna, zemlja nerada steče z diskov, zaradi tega se obrezline zatikajo, mašijo stroj ter povzročajo zastoje.

Kot že omenjeno traja poskus strojnega obrezovanja na Inštitutu za hmeljarstvo že od leta 1964. Postavili smo ga v 4-letnem nasadu, kjer je hmelj zasajen v raz-

dalji 175 × 140 cm na srednje težki zemlji. Hmelj je bil zapovrstjo 3-krat strojno obrezan. Vsa leta smo ugotavljali prazna mesta in jih primerjali z onimi z ročno rezjo. Pokazalo se je, da je v prvem letu bilo za 4,64 % več praznih mest kot v ročno obrezanem, v drugem za 1,80 % več, v tretjem pa med obema postopkoma ni bilo več razlik. Pri obeh načinih je znašal odstotek praznih mest le 2,86.

Da se odstotek praznih mest znižuje z leti obrezovanja, je razumljivo. Višje rastoči štori so bili uničeni v glavnem že s prvo rezjo. V naslednjih letih smo si tudi nabrali novih izkušenj, ki so nam pomagale pripraviti stroju v redu delovne pogoje in ga naravnati tako, da je lahko dobro delal.

Pokazalo se je namreč, da je uspeh dela odvisen predvsem od delovnih pogojev na njivi in šele nato uravnavanje stroja.

Pri zasajanju praznih mest se je pokazalo, da je ukoreninjenec treba posaditi pod nivo rezi obrezovalnika, ker jih sicer

ta v naslednjem letu odreže prenizko, največkrat pa kar izpuli iz zemlje, ker se še niso dovolj vrasli.

Končno smo strojno rez ocenili še po pridelku hmelja. V vegetaciji smo zasledovali rast hmelja, število napeljanih trt, ob obiranju pa količino in kakovost pridelka. V višini je bil hmelj na obeh postopkih izenačen z enakim številom napeljanih trt na vodilo. Pridetek iz obeh postopkov smo obračunali in ugotovili, da so razlike med postopkoma malenkostne, torej le slučajne. Prav tako sta bila postopka izenačena.

Iz rezultatov 3-letnega poskusa strojne rezi na Inštitutu za hmeljarstvo lahko povzamemo, da strojna rez ni imela negativnega učinka niti na količino niti na kakovost pridelka, če smo rezali pri optimalnih pogojih. Morebitne deformacije štora, ki se pojavijo pri večkratni zaporedni strojni rezi bi bilo možno popravljati z občasno rezjo, torej z kolobarjenjem med obema načinoma rezi.

ČETINA Lojze, dipl. kmet. inž.

Kako uravnamo pršilnik Myers pred pršenjem

1. Uvod

Pri škropljenju s škropilnico je hitrost in s tem delovna storilnost odvisna od delovne širine, kapacitete črpalke za škropivo in seveda tudi pogojev dela.

Pršenje s pršilniki se od škropljenja razlikuje po tem, da razpršeno škropivo prenaša zrak, ki ga daje poseben ventilator pršilnika. Po novejših teorijah je pršenje kakovostno opravljeno, če zrak pršilnika zamenja ves ali vsaj pretežni del zraka v prostoru, ki ga prši. Ker je delovni prostor (delovna širina × delovna višina × pot, ki jo prevozi v enoti časa) odvisen od delovne širine (r) delovne vi-

kjer je

v = hitrost v km/h
f = faktor odstopanja od popolne zamenjave zraka
Qz = kapaciteta pršilnika za zrak v 000 m³/h
r = delovna širina v m
d = delovna višina (višina rastlin) v m

Medtem ko izračunamo hitrost pri škropljenju iz kapacitete škropilnice za škropivo, količine škropiva na ha in delovne širine po obrazcu:

$$v = \frac{600 \cdot k}{Q \cdot r}$$

kjer pomeni:

v = hitrost v km/h
k = kapaciteta za škropivo v l/min
Q = poraba škropiva v l/ha
r = delovna širina v m

Zaradi navedene razlike med škropljenjem in pršenjem je tudi različen računski postopek, po katerem organizator proizvodnje izračuna, kakšna mora biti hitrost in kapaciteta pri določenih delovni širini in določenih porabi škropiva na ha.

2. Postavljanje naloge in primer

Faktorje, ki vplivajo na to, kako bomo uravnali škropilnico oziroma pršilnik lahko delimo na:

šine (d) in hitrosti (v), lahko izračunamo hitrost iz kapacitete za zrak (Qz) in upoštevajoč faktor odstopanja od popolne zamenjave zraka (f). Količina zraka v delovnem prostoru, ki ga poprši pršilnik v eni uri (Pr) mora biti enak količini (prostorninsko) zraka, ki ga daje ventilator (Qz).

$$Pr = f \cdot Qz$$

Če opravimo vse računске operacije, izračunamo hitrost po obrazcu:

$$v = \frac{f \cdot Qz}{r \cdot d}$$

a) zahteve, ki jih postavlja zaščitna služba, da bo škropljenje ali pršenje kakovostno: kakšno količino vode (škropiva) moramo porabiti na ha, s kakšno koncentracijo zaščitnega sredstva bomo delali, faktor odstopanja od popolne zamenjave zraka pri pršenju;

b) pogoji, ki so določeni z delovnim prostorom: maksimalna možna hitrost glede na talne in rastne pogoje ter delovna višina;

c) pogoji, ki so določeni z obstoječo tehniko: maksimalna delovna širina, maksimalna kapaciteta za škropivo (kapaciteta črpalke) in kapaciteta pršilnika za zrak.

Vzemimo za primer uravnavanje pršilnika Myers-Taifun-Spreyer tip 6125-2A 36 in spodaj navedene podatke kot primer za pršenje hmelja v cvet:

a) Zahteve zaščitne službe
— za škropljenje hmelja v cvet moramo porabiti 2.400 l škropiva normalne koncentracije na ha;

— lahko pa škropimo največ s 3-kratno normalno koncentracijo zaščitnega sredstva, zato bo poraba škropiva le 800 l/ha;

— glede na važnost pršenja v cvet je dovoljen faktor odstopanja od popolne zamenjave zraka največ 1,3. To pomeni da lahko pršimo za 30 % večji delovni prostor kot je kapaciteta pršilnika za zrak.

b) Pogoji, ki so določeni z delovnim prostorom

— maksimalna delovna hitrost, ki jo določajo talni in rastni pogoji je 6 km/h;

— delovna višina pršenja (višina rastlin) je 6 m;

— ker je hmelj sajen v vrste, ki so med seboj oddaljene 2,4 m, traktor pa lahko gre le med dvema vrstama, je lahko delovna širina 2,4 ali njen mnogokratnik: 4,8 m, 7,2 m, 9,6 m, 12 m itd.

c) Pogoji, ki so določeni z obstoječo tehniko (vrsto pršilnika):

— kapaciteta pršilnika za zrak je 120.000 m³ uro;

— maksimalna kapaciteta črpalke za škropivo je 140 l/min;

— po izkušnjah omogoča pršilnik delovno širino pršenja od 8–10 m ali v našem primeru 4 · 2,4 = 9,6 m;

S simboli označeni podatki za našo nalogo so torej:

Q = 800 l/ha
f = 1,3
d = 6 m
Qz = 120 tisoč m³/h
k max = 140 l/min
r = 9,6 m

Vprašanja, ki jih mora rešiti strokovnjak, oziroma organizator proizvodnje, so naslednja:

1. Kakšna je lahko največja hitrost pri pršenju?

2. Kako moramo uravnati kapaciteto za škropivo, da bomo porabili zahtevano količino škropiva na ha?

3. Kako bomo uravnali škropilnik, da bomo dosegli zahtevano kapaciteto za škropivo?

Prvo in drugo vprašanje lahko rešimo na dva načina:

- z računskim postopkom;
- s pomočjo računalna za škropljenje.

3. Računski postopek za izračunavanje hitrosti in kapacitete za škropivo.

— Najprej moramo izračunati *maksimalno hitrost*, s katero lahko pršimo, da bomo zamenjali pretežni del zraka v delovnem prostoru glede na kapaciteto za zrak, faktor odstopanja od popolne zamenjave zraka, delovne širine in višine. Izračunamo jo po obrazcu:

$$v = \frac{f \cdot Qz}{r \cdot d}$$

V našem primeru dobimo:

$$v = \frac{1,3 \cdot 120}{9,6 \cdot 6} = 2,7 \text{ km/uro}$$

Največja hitrost s katero lahko pršimo je torej *2,7 km/uro*.

— Nato izračunamo, kakšna mora biti *kapaciteta* pršilnika pri hitrosti *2,7 km na uro*, *800 l škropiva na ha* in delovni širini *9,6 m* po obrazcu:

$$k = \frac{Q \cdot r \cdot v}{600}$$

ali v našem primeru:

$$k = \frac{800 \cdot 9,6 \cdot 2,7}{600} = 34,5 \text{ l/minuto}$$

Pršilnik moramo uravnati na skupno kapaciteto *34,5 l/minuto*.

— Če bi bila izračunana kapaciteta večja od maksimalne kapacitete pršilnika, bi bilo treba zmanjšati hitrost ali pa delovno širino. Zaradi velike kapacitete črpalk (v našem primeru *140 l/min.*), ki jih imajo pršilniki in male količine vode za pršenje zaradi večkratne koncentracije (v našem primeru *800 l/ha*), je izračunana kapaciteta običajno manjša od maksimalne. Zato ni potrebna korektura hitrosti. Za ilustracijo pa vzemimo primer, če bi pršili z 2-kratno koncentracijo, oziroma *1200 l škropiva na ha*, bi bila izračunana kapaciteta *52 l/min*, maksimalna kapaciteta pa je npr. *40 l/min*. V tem primeru bi morali uravnati kapaciteto na

$$k = k_{\max} = 40 \text{ l/min}$$

hitrost pa izračunati po obracu:

$$v = \frac{600 \cdot k}{Q \cdot r} = \frac{600 \cdot 40}{1200 \cdot 9,6} = 2,1 \text{ km/uro}$$

Če bi imeli pršilnik, ki lahko da največ *40 l/min*, bi morali zmanjšati hitrost na *2,1 km/h*, da bi lahko porabili *1200 l škropiva na ha*.

Če računamo z računalom za škropljenje je postopek naslednji:

— Hitrost moramo izračunati kot pri računskem postopku. Tam smo dobili, da je *hitrost 2,7 km/h*.

— Pomični jeziček računalna nastavimo tako, da se vrednost *9,6 (r)* na skali *B₂* ujema s puščico ob odprtini za odčitavanje.

— Z ravnilom povežemo izračunano vrednost za hitrost (*v*) *2,7 km/h* na skali *C* z vrednostjo za količino škropiva na ha (*Q*) *800 l/ha* na skali *B* in na skali *A* odčitamo rezultat tj. kapaciteto *34,5 l/min*, kar smo dobili tudi računskim potom.

S tem smo odgovorili na prvi dve vprašanji. Pršiti moramo s hitrostjo *2,7 km/h* ali *45 m/minuto*, kapaciteto pa moramo uravnati na *34,5 l na minuto*.

4. Izbira vrste in velikosti šob.

Ostane nam še odgovor na tretje vprašanje, ki smo si ga zastavili: *Kako uravnati pršilnik, da bomo dobili kapaciteto 34,5 l/min?*

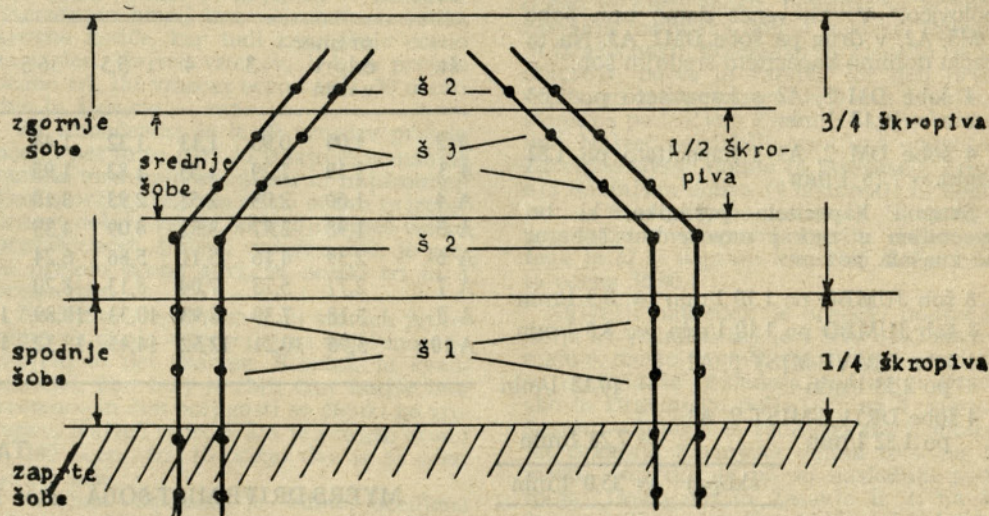
Kapaciteto lahko uravnamo s pomočjo:

- števila šob
- velikosti šob in
- pritiska

Pršilnik Myers-Taifun ima dva venca po *16 šob*, tj. *32 šob*. Če zapremo na vsaki strani in na vsakem vencu spodaj po *2 šobi*, tj. skupaj *8 šob*, ostane odprtih še *24 šob*.

Po navodilih strokovne službe naj dajo približno (glej sliko 1)

- spodnje šobe *1/4—1/3 škropiva*
- zgornje šobe *2/3—3/4 škropiva*
- od tega srednje šobe zgornje polovice *2/3 vsega škropiva zgornjih šob*.

Slika 1
Shema razporeditve šob

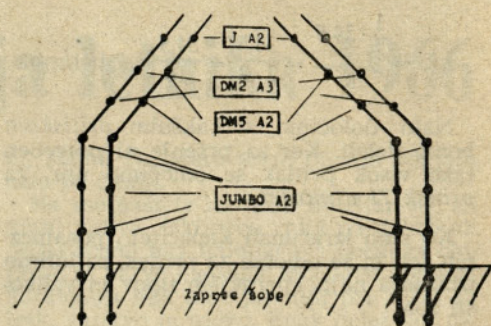
Shema razporeditve šob je prikazana na sliki 1. Odgovoriti moramo še na vprašanje:

— Kakšna mora biti kapaciteta spodnjih, zgornjih in srednjih šob, da bomo pri nastavljenem pritisku in upoštevanju opisane razporeditve kapacitete dobili skupno kapaciteto *34,5 l/min?*

— Kateri tip in velikost šob bomo izbrali, da bomo dosegli zaželjeno razporeditev in skupno kapaciteto pršilnika?

Za naš primer smo se odločili, da

- prvih 8 spodnjih šob zapremo;

Slika 2
Dejanska razmestitev šob

— naslednjih 8 šob (*š1*) nam mora dati *1/4* od celotne kapacitete pršilnika;

— naslednje 4 in zgornje 4 šobe (*š2*) nam morajo dati *1/3* do *3/4* kapacitete zgornjih šob tj. *1/4* celotne kapacitete;

— 8 srednjih šob (*š3*) mora dati *1/2* celotne kapacitete.

Najprej izračunamo, kakšna mora biti kapaciteta posameznih šob (*kš*).

a) Spodnjih 8 šob mora dati *1/4* celotne kapacitete. Kapaciteta vsake šobe mora biti potem:

$$k_{š1} = \frac{1}{4} \cdot 34,5 = \frac{34,5}{4 \cdot 8} = \frac{34,5}{32} = 1,08 \text{ l/min}$$

b) Kapaciteta naslednjih 4 in zgornjih 4 šob (*š2*) mora biti spet *1/4* celotne kapacitete in dobimo enako kot zgoraj:

$$k_{š2} = \frac{1}{4} \cdot 34,5 = \frac{34,5}{32} = 1,08 \text{ l/min}$$

c) 8 srednjih šob mora dati *1/2* celotne kapacitete. Vsaka šoba mora imeti kapaciteto:

$$k\dot{s}3 = \frac{1}{2} \cdot \frac{34,5}{8} = \frac{34,5}{2 \cdot 8} = \frac{34,5}{16} = 2,16 \text{ l/min.}$$

Nato določimo s kakšnim pritiskom bomo delali. Ker za pršenje ni potreben tako visok pritisk se odločimo npr. za pritisk 21 atmosfer.

Ko smo izračunali kapaciteto posameznih šob in se odločili za pritisk, se lotimo izbiranja najprimernejših tipov in velikosti šob.

Za spodaj so najprimernejše šobe tipa »JUMBO« (J). Imeti morajo kapaciteto po 1,08 l/min. V tabeli 1 ali diagramu za to vrsto šob poiščemo najbližjo vrednost pri pritisku 21 atmosfer, tj. v prvi vrsti vrednost 1,10 l/min. V prvem stolpcu prve vrste odčitamo oznako velikosti ploščice A2. Tako smo izbrali za spodnjih 8 šob:

8 šob JUMBO, velikost A2, ki dajo po 1,10 l/min = 8,8 l/min.

Naslednje 4 in zgornje 4 šobe morajo dati enako kapaciteto, zato so lahko iste vrste in iste velikosti:

8 šob JUMBO A2 po 1,10 l/min = 8,8 l na minuto.

Srednjih 8 šob mora imeti kapaciteto po 2,16 l/min. Najprimernejše so šobe tipa »DRIVE-MIST« št. 15315 (DM5) in št. 15462 (DM2). V tabeli kapacitet za te šobe (tabela 2) najdemo najbližjo vrednost za DM5 2,53 l/min pri ploščici št. A2 in v tabeli 3 za šobe DM2 najbližjo vrednost za kapaciteto 1,82 l/min pri ploščici A3. Kapaciteti, ki jo želimo, se bomo najboljše približali, če vzamemo vsakih polovico. V en venec damo npr. šobe DM5, A2, v drug pa šobe DM2, A3. Na ta način dobimo kapaciteto srednjih šob:

4 šobe DM 5, A2 s kapaciteto po 2,53 l/min. = 10,12 l/min

4 šobe DM 2, A3 s kapaciteto po 1,82 l/min. = 7,28 l/min

Skupna kapaciteta pršilnika, ki bo opremljen z zgoraj navedenimi šobami bo znašala potem:

8 šob JUMBO po 1,10 l/min = 8,8 l/min

8 šob JUMBO po 1,10 l/min = 8,8 l/min

4 šobe DRIVE-MIST 5, A2 po 2,53 l/min = 10,12 l/min

4 šobe DRIVE-MIST 2, A3 po 1,82 l/min = 7,28 l/min

skupaj = 35,0 l/min

potrebna kapaciteta = 34,5 l/min

Z našo izbiro šob smo se zelo dobro približali zahtevani kapaciteti. Manjša odstopanja lahko korigiramo s spremembo hitrosti, večja odstopanja pa s spremembo pritiska, in le izjemoma z menjavo šob.

Ko smo pritisk opremili s šobami, napravimo še 2–3 kontroli kapacitete, vsakokrat po 5 do 10 minut. Z merilno palico ali na merilni skali soda ugotovimo, koliko škropiva (ali vode) smo porabili, z uro izmerimo čas preizkusa in izračunamo, kakšna je kapaciteta pršilnika (l/min.). Tudi v ta namen se lahko po-

služimo računalu za škropljenje (hrbna stran skale F, G in H). Eventualna odstopanja korigiramo s spremembo pritiska. Če je kapaciteta prevelika, pritisk nekoliko zmanjšamo, če je prenizka, pa povečamo. Nato poskus ponovimo.

Hitrost pa je najboljše preveriti pri delu v hmeljšču in jo prilagoditi izračunani hitrosti. Poleg tega moramo tudi kapaciteto večkrat kontrolirati med pršenjem in po potrebi korigirati s spremembo pritiska.

TABELA 1

MYERS-JUMBO-ŠOBA št. 7535 B z zunanjim navojem št. 7535 B; teža 170 g kapaciteta šob v l/min pri različnem pritisku.

Ploščica šobe	Pritisk v atmosferah									
	št.	premer odprtine v mm	7	14	21	28	35	42	49	56
A 2	1,04	0,79	0,95	1,10	1,25	1,44	1,59	1,78	1,97	
A 3	1,19	1,29	1,44	1,66	1,85	2,04	2,27	2,46	2,65	
A 4	1,60	1,78	2,19	2,57	2,91	3,18	3,40	3,56	3,71	
A 5	1,98	2,38	2,95	3,37	3,80	4,2	4,58	4,84	5,11	
A 6	2,39	2,23	3,03	3,63	4,2	4,7	5,11	5,45	5,79	
A 7	2,77	2,46	3,40	4,16	4,80	5,37	5,98	6,54	7,11	
A 8	3,18	2,91	3,9	4,61	5,26	5,86	6,47	7,07	7,68	

TABELA 2

MYERS-DRIVE-MIST-ŠOBA št. 15315 (DM 5) VRTINČAR s 5 luknjami. Kapaciteta šobe v l/min pri različnem pritisku.

Ploščica šobe	Pritisk v atmosferah											
	št.	premer odprt. v mm	3	4	5,5	6,5	7	10,5	12	14	21	28
A 2	1,04	0,95	1,13	1,32	1,44	1,48	1,78	1,97	2,08	2,53	2,91	
A 3	1,19	1,29	1,55	1,82	1,95	2,00	2,46	2,69	2,84	3,48	4,05	
A 4	1,60	2,08	2,53	2,95	3,10	3,29	4,01	4,35	4,65	5,71	6,58	
A 5	1,98	2,87	3,52	4,09	4,35	4,54	5,56	5,98	6,39	7,87	9,08	
A 6	2,39	4,16	5,11	5,86	6,24	6,58	8,06	8,74	9,30	11,42	13,16	
A 7	2,77	5,75	7,04	8,13	8,70	9,08	11,12	11,99	12,86	15,74	18,19	
A 8	3,18	7,30	8,93	10,33	10,89	11,54	14,11	15,32	16,34	19,97	23,07	
A 10	3,96	10,21	12,52	14,45	15,32	16,11	19,74	21,37	22,81	27,95	32,23	

TABELA 3

MYERS-DRIVE-MIST-ŠOBA št. 15315 (DM 2) VRTINČAR z 2 luknjama. Kapaciteta šobe v l/min pri različnem pritisku.

Ploščica šobe	Pritisk v atmosferah											
	št.	premer odprt. v mm	3	4	5,5	6,5	7	10,5	12	14	21	28
A 2	1,04	0,61	0,72	0,83	0,87	0,95	1,10	1,21	1,29	1,55	1,74	
A 3	1,19	0,72	0,87	0,98	1,02	1,10	1,32	1,40	1,51	1,82	2,08	
A 4	1,60	1,10	1,32	1,51	1,59	1,70	2,04	2,19	2,35	2,84	3,25	
A 5	1,98	1,32	1,59	1,82	1,93	2,04	2,46	2,65	2,84	3,40	3,93	
A 6	2,39	1,66	2,04	2,35	2,50	2,65	3,21	3,44	3,67	4,50	5,18	
A 7	2,77	1,97	2,38	2,76	2,91	3,06	3,71	4,01	4,46	5,18	6,01	
A 8	3,18	2,31	2,84	3,37	3,48	3,67	4,50	4,08	5,14	6,35	7,34	
A 10	3,96	2,87	3,52	4,05	4,31	4,58	5,60	6,05	6,47	7,94	9,08	

Trgovska ocena hmelja letnika 1966

Tako kot vsako leto smo tudi v letu 1966 trgovsko (organoleptično) bonitirali vzorce hmelja iz vse Slovenije. Zbrali smo jih 389 s pomočjo Hmezada v Žalcu, ki nam je del vzorcev za bonitiranje prevzemnih tipov za posamezne kvalitetne vrste hmelja, odstopil v ta namen. Ocenjevanje odkupnega podjetja »Hmezad« se z našim ocenjevanjem ne ujema, ker so kriteriji za oceno povsem drugi.

Komisija pri določanju prevzemnih tipov daje več poudarka na barvo, izgled, poškodbe po boleznih in škodljivcih, v manjši meri pa na zraščenenost in poškodbe zaradi slabega ravnanja. Pri ocenjevanju na inštitutu so ocene enako važne, poleg tega pa ocenjujemo deset lastnosti, in sicer: obiranje, barvo, lesk, varstvo, izenačenost, zraščenenost, lupulin (količina), barvo lupulina in aromo (vonj). Za vse lastnosti dobi vzorec oceno od 5 — 1 in tako je možno, da lahko dobi do največ 50, najmanj pa 10 točk.

Slovensko hmeljarsko področje je razdeljeno na 8 področij:

1. Dolenjsko in Zasavje (od Zidanega mosta ob Savi do Brežic ter Dolenjsko in Belo Krajino).

2. Dravsko in Dravinjsko polje (vse področje vzhodno od Pohorja, začenši s Slov. Konjicami do Maribora).

3. Zgornjedravsko in koroško področje (zahodno od Maribora ob Dravi, dolina Mislinje in Meže).

4. Šentjursko in šmarsko področje (od Štor do Rogatca, dolina Sotle ter Kozjansko).

5. Celjsko-vojniško področje (od Medloga do Rimskih Toplic, dolina Hudinje in Dobrne).

6. Šoštanjsko-velenjsko področje (področje sedanje KZ Šoštanj do Šmartnega ob Paki in Rečice ob Paki).

7. Zgornjesavinjsko področje (od Letuša proti toku Savinje).

8. Spodnjesavinjsko področje (od Letuša po obeh bregovih Savinje do Levca).

Zaradi gostote hmeljišč in velikih površin smo Spodnjesavinjsko področje razdelili na 9 predelov po današnji upravni razdelitvi obratov — KK Žalec, in sicer:

1. braslovški predel,
2. vranski predel,
3. taborski predel,
4. trnavski predel,
5. preboldski predel,
6. polzelski predel,
7. šempetrski predel,
8. žalski predel,
9. petrovski predel.

Kaj doseže pri posameznih lastnostih boljše ali slabšo oceno?

Oceno pet za **obiranje** dobi tisti vzorec, ki nima večjih listov in vejic z nad 3 storžki, storžek pa mora imeti ustrezen pecelj. Več je listov in vejic, bolj pada ocena. Najnižjo oceno 2 za obiranje sta dosegla

v Sloveniji dva vzorca in kar 159 vzorcev oceno pet.

Barvo — intenzivno hmeljsko zeleno ima od 389 vzorcev le 142, ocena pada do slabo intenzivne zelene preko rumene in pokvarjene. Z oceno 1 sta dva vzorca, z oceno 3 pa 92.

Lesk — z oceno 5 je ocenjenih 133 vzorcev. Čim lepše leskeče hmelj, v čemer se odraža zdrava, nepokvarjena povrhnjica krovnih lističev, tem boljše oceno ima. Močno zdrobljen hmelj sicer močno leskeče, kar pa pri oceni upošteavamo. Umazan hmelj, na sušilnici ali v skladišču pokvarjen hmelj slabo leskeče, slabši lesk daje tudi nepravilna in nepravočasna uporaba zaščitnih sredstev. Najslabšo oceno 2 imata dva vzorca.

Varstvo pred boleznimi in škodljivci predstavlja oceno zdravstvenega stanja storžkov. Vzorca brez poškodovanih storžkov po peronospori, kladosporiju, proseni večji ali rdečemu pajku, dobe oceno 5; takih je bilo 76 v Sloveniji. Zadostuje le en storžek poškodovan po zgoraj naštetih boleznih ali škodljivcih, ocena pet ni več možna. Tako ustrezno pada ocena do ena. Z oceno 4 je 219 vzorcev, z oceno tri 78 vzorcev, z oceno 2 — 11 vzorcev in z oceno 1 — 5 vzorcev. Tako imenovane »vetrne rje« pri oceni ne upošteavamo.

Oceno 5 — za izgled je prejelo le 29 vzorcev. Dobi jo vzorec, kjer so storžki lepo oblikovani, zaprti, nezdrobljeni. Zgoraj obran nezrel hmelj dobi slabo oceno za izgled, storžki so naježeni — nezaprti. Osemenjen hmelj ima neizenačeno velike krovne lističe, kar tudi zmanjšuje oceno za izgled. Največ vzorcev, 174, je prejelo oceno tri, 154 vzorcev oceno štiri, 30 oceno dve in 1 oceno — ena.

Za izenačenost je le 69 vzorcev prejelo oceno pet in to tisti, ki imajo čim manjše razlike med najdebelejšimi in najdrobnejšimi storžki. Posebno slabo oceno za izenačenost dobijo vzorci, ki imajo vmes veliko preraščencev. Največ vzorcev, 233, je prejelo oceno štiri, 94 oceno tri in 3 oceno dve.

Zraščenenost ugotovimo, da storžek precepimo na dvoje. Oceno pet za zraščenenost je prejelo le pet vzorcev. Storžek je kvalitetnejši, čim bolj je zbit, čim tanjši ima vretence in čim bolj gosti so členki na vretencu. Največ vzorcev 233 je prejelo oceno 4, 140 oceno tri, 10 oceno dve in le eden oceno ena.

Količina lupulina je edina ocenjena lastnost, kjer ni nobenega vzorca z najboljšo in najslabšo oceno (pet in ena). Največ vzorcev, 302, je dobilo oceno tri, 75 oceno štiri in 12 oceno dve. Slabo zraščenen hmelj in zgolj obran ima običajno tudi manj lupulina.

Barva lupulina je lahko nepokvarjena, značilno citronasto rumena in le taki, 57 (od 389), lahko dobe oceno pet. Ocena pada preko oranžno rumene (224 z oceno štiri), svetlo rjave (97 z oceno tri) do temno rjave in kavine barve (9 z oceno dve in 2 z oceno ena).

Za hmelj značilna aroma ima različne nianse od močno do slabo zaznavne, ostre in blage in tako dobe vzorci oceno od 3 do 5. Oceno pet je prejelo 25 vzorcev, oceno štiri 210 vzorcev in oceno tri 143 vzorcev. Enajst vzorcev je prejelo oceno dve, za nehmeljsko oziroma pokvarjeno aromo. Hmelj lahko navzame vonj po dimu, ples-

ni, slami. Nekatere sorte hmelja vonjajo celo po česnu.

Na vse naštete lastnosti hmeljar več ali manj vpliva. Izključen vpliv na dobro ali slabo oceno ima hmeljar pri oceni za obiranje in barvo lupulina. Močnejši vpliv od naravnega ima hmeljar tudi pri oceni za lesk, varstvo in izgled. Enak delež kot narava, pa ima hmeljar pri oceni na barvo in izenačenost. Skoro brez moči pa je hmeljar pri vplivu na oceno za zraščenenost, količino lupulina in aromo.

V letu 1966 je bil slovenski hmelj bolje ocenjen kot leto dni prej, boljše ocene so bile dosežene za obiranje, lesk, izgled, izenačenost, lupulin in aromo, slabše za varstvo, zraščenenost in barvo lupulina, medtem ko je ocena za barvo storžkov ostala enaka. Tako na primer je bilo v letu 1965 kar 161 vzorcev od skupno 363 ocenjenih z oceno pet za barvo, v letu 1966 pa le 76 od 389. Enak pojav je pri oceni za barvo lupulina (v letu 1965 od 363 vzorcev z oceno pet 205, v letu 1966 od 389 le 57 z oceno pet).

Če primerjamo področja med seboj, ugotovimo, da so najvišjo oceno prejeli vzorci iz področja 5, to je celjsko-vojniško področje, in sicer povprečno 38,95 točk, kar je razvidno iz pregleda v tabeli (glej tabelo).

Na drugem mestu je področje 8 — Spodnja Savinjska dolina, na tretjem mestu področje 1 — Dolenjsko in Zasavje. Celjsko-vojniško področje ima najboljše ocene iz izenačenosti, lupulina in arome, Spodnja Savinjska dolina iz leska, izgleda in izenačenosti, Dolenjsko in Zasavje pa iz obiranja, barve in varstva ter deli prvo do drugo mesto v oceni iz barve lupulina skupaj s področjem Zgornje Savinjske doline. Največ najslabših ocen ima področje Zgornjedravske doline (5 lastnosti), Zgornja Savinjska dolina (4 lastnosti) in Šentjur — Šmarje (eno lastnost). Slovensko povprečje v skupnem številu doseženih točk je 37,15 napram letu 1965, ko je bila ta ocena 36,80.

Največji napredek je doseglo področje Celja in Vojnika, saj je v letu 1965 zavzelo 6. mesto, premik v pozitivnem smislu so dosegla še naslednja področja: Dravsko in Dravinjsko polje iz 7. na 4. mesto, Šentjur — Šmarje iz zadnjega na 5. mesto ter Spodnja Savinjska dolina iz 4. na 2. mesto. Nazadovala pa so naslednja področja: Dolenjsko in Zasavje iz 1. na 3. mesto, zelo močno Zgornjedravska dolina in Koroško iz 2. na 7. mesto, Šoštanj — Velenje iz 3. na 6. ter Zgornja Savinjska dolina iz 5. na 8. mesto.

Med predeli Spodnje Savinjske doline zavzema prvo mesto predel Trnave, ki ima kar za 3,17 točk več kot najslabše med predeli in 4,47 točk več kot je slovensko povprečje. Ta predel ima od skupno deset ocen kar 9 najboljših, edino najboljšo oceno pa je dobil predel Prebolda iz ocene za varstvo, katera pa je žal za Trnavo najslabša od vseh predelov v Savinjski dolini. Posamezni predeli Savinjske doline imajo naslednje najslabše ocene: Braslovče izenačenost in aromo, Vranksko — izgled, Tabor — lesk, Polzela — zraščenenost, lupulin in barvo lupulina, Žalec — barvo,

Petrovče — obiranje. Področje Šempetra ima nekoliko slabše ocene iz obiranja, leska in lupulina, sicer pa same solidne ocene in ga zato uvršča na drugo mesto.

V razpredelnici spodaj podajamo le nekatere ocene ter skupno število točk za leto 1966 in 1965.

	Obiranje	Barva	Varstvo	Izgled	Izena- čenost	Barva lupul.	1966	1965
Braslovče	4,11	4,13	4,04	3,56	3,53	3,93	37,95	37,9
Vransko	4,19	4,19	3,85	3,19	3,67	4,00	37,85	38,6
Tabor	4,52	4,00	4,00	3,52	4,05	3,64	37,82	39,2
Trnava	4,57	4,57	3,62	4,19	4,43	4,05	41,62	36,6
Prebold	4,26	3,87	4,09	3,44	4,35	3,69	38,56	37,9
Polzela	4,25	4,05	3,65	3,60	4,05	3,60	37,55	38,6
Šempeter	4,04	4,21	4,04	3,92	4,33	3,95	39,54	37,0
Žalec	4,32	3,84	3,90	3,45	4,03	3,87	38,48	36,8
Petrovče	4,00	3,95	4,05	3,38	3,90	3,62	37,45	37,2

Boljši po trgovski oceni so v letu 1966 obrati Trnava, Prebold, Šempeter in Žalec, Braslovče je obdržalo mesto, ostali pa so slabši kot v letu 1965.

Največ točk, 47, je zbral samo en vzorec, in sicer Rožič J. iz Zakla. Ta vzorec je dosegel le tri ocene 4, in sicer za varstvo, zraščenos in lupulin, vse ostale pa 5. S 46 točkami ni nobenega vzorca, 45 pa so jih dosegli naslednji proizvajalci: Rojšek J. iz Rakovelj, Žvert V. iz Letuša, Remic J. iz Tešove, Pikel A. iz Zgornje Roje, Vidmajer Š. iz Žalca, Žagar Z. iz Dobriše vasi, Žlof iz Pristave ter Verdev M. iz Ostrožnega.

Oceno 44 je doseglo 12 vzorcev: Braslovški 1, Trnava 5, Prebold 1, Šempeter 3, Šentjur 1, Celje—Vojnik 1. S 43 točkami je 19 vzorcev, z 42 30 vzorcev, z 41 točkami 42 vzorcev itd. Najslabša ocena je bila 25 točk.

	Obiranje	Barva	Lesk	Varstvo	Izgled	Izena- čenost	Zrašče- nost	lupul.	Barva	Aroma	1966 skupaj	1965 skupaj
1. Dolenjsko in Zasavje	4,64	4,46	4,09	4,18	3,18	3,82	3,27	3,00	4,09	3,45	38,18	40,4
2. Dravsko in Dravinj. p.	4,63	4,32	4,21	4,74	3,21	3,58	3,26	3,05	4,00	3,47	37,47	36,0
3. Zgornjedravsko in Koroško polje	4,37	4,37	3,90	3,55	3,18	3,18	3,36	2,82	4,09	3,27	36,09	39,3
4. Šentjursko-šmarsko podr.	4,37	4,06	4,00	3,78	3,50	3,87	3,13	2,94	3,94	3,38	37,06	34,1
5. Celjsko-vojniško podr.	4,37	4,23	4,09	3,88	3,49	4,09	3,61	3,21	4,00	3,98	38,95	36,4
6. Šoštanjsko-velenjsko podr.	4,33	3,50	4,23	3,90	3,37	3,77	3,33	3,17	3,50	3,53	36,63	38,3
7. Zgornjesavinjsko podr.	4,18	3,29	4,18	3,70	2,88	3,82	3,24	3,06	3,47	3,53	35,35	37,2
8. Spodnjesavinjsko podr.	4,25	4,09	4,24	3,92	3,58	4,04	3,73	3,19	3,82	3,66	38,52	37,6

Inž. Kač Miljeva

IZBIRA HERBICIDOV ZA HMELJIŠČA SE JE POPESTRILA

Že nekaj let sem, se uporaba herbicidov v hmeljiščih naglo širi, kajti zamudna ročna obdelava je zlasti na velikih kompleksih manj in manj gospodarna.

Skoraj vsi hmeljarji uničujejo rogovilček tako, da poškrope v času cvetenja oziroma storžkanja, hmeljišča z 2 kg gesaprima, včasih tudi simazina.

Vseposod, kjer je razen semenskih plevelov tudi precej večletnih širokolistnih, škrope bolj zgodaj in dodajo 4 kilograme gesaprima hormonske pripravke največkrat deherban v količini 2 kg/ha.

V zelo zapleveljenih hmeljiščih, kjer imamo zlasti mnogo večletnih plevelov, tako trav kot širokolistnih, uporabljamo poleti (junij, julij) semparol 10 kg/ha. Če ne dobimo že gotovega preparata, si sami napravimo mešanico s 6 kg gesaprima, 2,4 l metoxona in 0,6 l tormone. V hmeljiščih, kjer imamo precej razširjeno predvsem pirnico, škropimo že jeseni ali pa zelo zgodaj spomladi (najkasneje do marca) z 10 kg simazina na hektar.

Kot vidimo, je izbira herbicidov za hmeljišča precejšnja. Važno je le, da se z ozirom na prevladujoči plevel odločimo za pravi herbicid in za pravo dozo, kjer moramo upoštevati tudi tip zemljišča. Pri vseh talnih herbicidih je namreč važno, da na lahkkih in propustnih zemljah znižamo odmere herbicida, da ne bi prišlo do poškodb na hmelju. Druga omejitev pri talnih herbicidih bi bila v primeru, da imamo zelo humozno zemljo, kar pa pride v naših okoliših v poštev samo na barskih tleh.

Naštetim herbicidom sta se v zadnjem času pridružil še dva specialna pripravka, ki sta se izredno naglo razširila v kmetijstvu in to ne samo v nasadih ampak

tudi v poljedelstvu, vrtnarstvu in kot deskanta pri pridelovanju semena.

Reglon je herbicid na bazi dikvata in ima naslednje lastnosti: deluje na vse zelene dele škropljene rastline in jih uniči. V dotiku z emljjo se takoj inaktivira in ne kaže nobenega rezidualnega delovanja. Semenske plevela popolnoma uniči, močno poškoduje in zavira v razvoju tudi večletne rastline. Seveda te iz korenin na novo poženejo. Ker ne kaže rezidualnega delovanja, se lahko uporablja tik pred setvijo, po setvi preden so rastline vzkliše, v vseh nasadih če le pazimo, da ne padejo na zelene dele gojene rastline. Na kratko: njegova uporaba je takorekoč neomejena. Slaba stran reglona je, da kaže kratkotrajno delovanje in je zato precej drag v primeri z dolgo delujočimi talnimi herbicidi.

Za čim boljše delovanje je važno, da so pleveli temeljito omočeni s škropivom in da jih uporabljamo zjutraj odnosno proti večeru zato, ker v času najintenzivnejše svetlobe prehitro delujejo in se ne utegnijo razširiti po rastlini ter uničiti vse zelene celice. Sredstvo se hitro vpija v rastline in jih uniči v 3 — 4 dneh. Reglon ne kaže velike strupenosti kot ostali kontaktni herbicidi na bazi DNOC in dinosepa, deluje pa mnogo bolje od obeh.

Gramoxon je sredstvo na bazi parakvata in tudi njegovo delovanje je vezano na fotosintezo rastline. Na svetlobi se parakvat spaja s kisikom, pri tem nastane peroksid, ki ima destruktivno delovanje na rastlinske celice. Oba pripravka se zelo hitro absorbirata in zato njuno delovanje ni odvisno od dežja, ki pade nekaj ur po škropljenju. Tudi temperatura nima odločilnega delovanja. Edina omejitev je, da

ne delamo z njimi pri največji svetlobi, ker je delovanje prehitro. Zaradi svojih lastnosti lahko uporabljamo parakvat in dikvat v vsakem letnem času in kolikokrat letno je to potrebno. Prav tako ne more nastati škoda, če smo dozo povečali. Uporabljamo jih lahko brez ozira na to v kakšnem razvojnem stadiju so gojene rastline, samo da je listje zavarovano pred škropivom. Zato lahko z obema sredstvi takorekoč »kemijsko« okopavamo.

Navadno tretiramo plevela tedaj, ko so 10 — 20 cm visoki. Prehitro škropljenje ima za posledico prepogosta interveniranja, prekasno pa preslabo delovanje. Če hočemo držati plevela v nasadih v takem razvojnem stadiju, da ne nastaja zaradi njih škoda, je navadno potrebno letno 3-krat škropiti. Za škropljenje z zelo nizkim pritiskom, da ne pride do megle, ki bi utegnila poškodovati gojene rastline.

Reglon in gramoxon sta se uveljavila tudi v hmeljiščih in sicer z dvojnimi namenom:

1. za odstranjevanje talnih in stranskih poganjkov in

2. za uničevanje plevela v nasadih.

Ko smo napeljali izbrane mladice hmelja in odstranili vse odvišne, nam iz tal znova in znova odganjajo mladice, ki jih moramo sproti odstranjevati, če želimo, da se napeljane trte hitro in lepo razvijajo. To delo mora biti opravljeno pravočasno. Reglon lahko uporabljamo za uničevanje talnih poganjkov, ko je hmelj dosegel 2 m višine pod pogojem, da smo uredili škropilnico tako, da škropivo ne naredi na napeljanih trtah škode. Reglon uporabljamo zatem, ko smo hmelj prisuli. Uporabljamo navadno 4 — 5 l reglona s približno 1000 l vode.